Σ' ΤΟΝ ΕΦΗΒΟΝ

Σ το θειο κεφάλι, ώ έφηβε, στου ημιθέου τά κάλλη
Μέλπουν ωδές και φόρμιγγες άνάκουστες ώς τώρα
Ύμνο τερπνό, σέ αρχαίο ρυθμό, και ή παναιώνια ψάλλει
Ψυχή, που έχάρισε στη γη τά ύπέρκαλλά της δώρα.

Αρχαία πνοή, και ή τέχνη εσύ, του θείου τεχνίτη έλπίδα,
Αστράφτεις στο άγαλμα, ή ψυχή, τό πνεύμα του αθανάτου
Κόσμου, που έζοΰσε στην παληά και πανωραία πατρίδα,
Χαρά και αλήθεια, στ' άφταστα του νου χρυσά όνειρα του.

Μάρμαρα αστράφτουν και χαλκό σφυροκοπούν οί αιθέρες
Κ' έστέριωνε ή θεά ναό με του ωραίου τη σμίλη,
Και άσβυστο φώς ανέτειλε στη γη τις νέες ημέρες
Εργα μεγάλα με ρυθμό στης αρμονίας τά χείλη.

Στο θείο κεφάλι σου, έφηβε, στου ημιθέου τά κάλλη
Μέλπουν ωδές και φόρμιγγες άνάκουστες ώς τώρα
Ύμνο τερπνό, σέ αρχαίο ρυθμό, καΐ ή παναιώνια ψάλλει
Ψυχή, που έχάρισε στη γη τά ύπέρκαλλά της δώρα.

Σ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ο τύπος **τής** Παρθένου, **ώς** είδομεν αυτόν άπεικονιζόμενον υπό των Βυζαντινών Καλλιτεχνών*, δεν εκφράζει ή τό άκαμπτον **τής** πίστεως, χωρίς ποτέ μειδίαμα να άποσφραγίζη τα χείλη της, χωρίς ποτέ βλέμμα αγάπης η λύπης να γλυκαίνη τους απλανείς οφθαλμούς της. Έπεφυλάσσετο **εις** τους διαδόχους και μαθητάς **αυτών** καλλιτέχνας της Αναγεννήσεως νά συνενώσωσι την θρησκευτικήν μεγαλοπρέπειαν μέ τάς ύψίστας αρμονίας του φυσικού κάλλους. Έπεφυλάσσετο **εις** αυτούς την κατηφή και σκυθρωπήν φυσιογνωμίαν της Παρθένου νά περιβάλωσι δια νεότητος και χάριτος, να σκορπίσωσιν **εις** τα χαρακτηριστικά της την έκφρασιν της ζωής, **εις** τά χείλη της του μειδιάματος την λάμψιν. Τοιουτοτρόπως μετά τά έργα του Ραφαήλ ό τύπος της Παρθένου δύναται τις νά εΐπη ότι παρέμεινεν ό υπέρτατος ιδανικός τύπος. "Ολαι αί Παρθένοι του Ραφαήλ όμίλοΰσιν **εΐς** τήν ψυχήν, γοητεύουσαι άμα τό όμμα. Βασιλεύει εις τούς οφθαλμούς των τόση άθωότης, άλλά και τόση γαλήνη, ώστε νομίζει τις ότι άν τάς εθιγεν ή ζωή ήθελε τάς βεβή**λωση.** Είνε έστερημέναι κινήσεως, άλλά μήπως ή ακινησία **δέν** είνε αναγκαία εις τούς θείους ρεμβασμούς των ; Ό άήρ, τόν όποιον άναπνέουσι, **δέν** είνε εκείνος ον άναπνε'ομεν. Οί λόγοι, τούς όποιους τό στόμα των προφέρει, **δέν** έχουσι τών λόγων μας τόν θόρυβον. Ά ν και όμοιάζουσι κατά πάντα πρός τάς γυναίκας της γης, άλλ' **εννοεί** τις ότι **δέν** έγεννήθησαν μεταξύ τών ανθρώπων. Διά πάντα συνειθισμένον **εις** τήν σπουδήν της ζώσης φύσεως είνε προοανές ότι τά τόσον **ωραία** και τόσον άγνά ταύτα χείλη **δέν** δύνανται νά όμιλήσωσιν, ότι οί λαμπροί και πάναγνοι ούτοι όοθαλμοι **δέν** δύνανται νά άτενίσωσιν. Ευγένεια, μεγαλείον, δύναμις εκφράσεως, βάθος διανοίας, θελκτική περιπάθεια, τρυφερότης ψυχής, φθάνουσα μέχρι του υπέροχου, ιδού παν ό',τι γενικώς ευρίσκει τις **εις** τάς **έν** τω Λούβρω παρθένους του Ραφαήλ, αΐτινες μετά της μάλλον γοητευτικής χάριτος έκοράζουσι τήν άγνήν έκστασιν και τήν αΐωνίαν λατρείαν. Ουδείς όσον ό Ραφαήλ έγνώρισε νά προσδώση τήν **ιδεώδη** και **έν** ταύτώ πραγματικήν. τήν παρθενικήν αγνότητα, άλλά και γυναικείαν γοητείαν του βλέμματος, τό θελκτικόν **αυτό** μειδίαμα, όπερ είνε μειδίαμα μάλλον της ψυχής ή τών χειλέων. Καθώρισε δι' απαντάς ίσως τούς αιώνας τόν τύπον της Παρθένου, και μόνον μέ τά χαρακτηριστικά της Ραφαηλείου Παρθένου συλλαμβάνομεν τήν ίδέαν της Κεχαριτωμένης Μαοίας. Άφήρεσεν άπ' αυτής τήν στυγνότητα, τήν κατήφειαν και τήν δυσμορφίαν του Μεσαίωνας, περιέβαλεν αυτήν μέ όλας τάς θελκτικάς τελειότητας, τάς οποίας άποδίδουσιν εις αυτήν **έν** ταΐς λιτανείαις, όταν οί πιστοί προσαγορεύωσιν αυτήν «Ρόδον μυστικόν» και «Χρυσελεφαντίνην του Παραδείσου Πύλην». Άπετέλεσεν **έξ** αυτής τό **ιδεώδες** τής αληθούς τών Αγγέλων Βασιλίσσης, τής θνητής εκείνης, ήτις μεθ' όλην τήν ταπεινότητα **έ**χει τήν συνείδησιν ότι ετεκε Θεόν.

Όλως διάφορος ό τύπος τής Παρθένου παρά τω Λεονάρδω ύα-Βίντσι.Ό τύπος ούτος, ώς βλέπομεν αυτόν **έν** τω Λού**6ρ**ω, **δέν** άναμιμνήσκει ποσώς τάς Παρθένους του Ραφαήλ. Τό άνω τής κεφαλής μέρος έχει σχήμα σφαιρικόν. τό μέτωπον είνε άνεπτυγμένον, τό στρογγύλον τών παρειών άπολεπτύνεται και καταλήγει **εις** πώγωνα **ελαφρώς** καμπύλον, και επί τών χειλέων πλανάται μειδίαμα αόριστον, αίνιγματώδες, μυστηριώδες, πλήρες ανυπερβλήτου γοητείας κα'ι **χάρι**τος. Ουδέποτε χρωστήρ ζωγράφου άπετύπωσεν έπί τής οθόνης θεσπεσιωτέραν κεφαλήν Παρθένου. Υπερβάλλει αύτη πάν κάλλος γυναικός **και** δίδει τήν ίδέαν τύπου υπέρτερου παντός ό',τι ή ανθρωπινή φαντασία δύναται νά **συλλαβή.** Έν τώ Μουσείω του Λούβρου βλέπει **τις ικανά** τών έργων του Λεονάρδου-δά-Βίντσι, διακρινόμενα πάντα διά τήν βαθείαν **και** έσωτάτην τής φύσεως σπουδήν, **ουχί** κατά **τόν** άγροικον τρόπον τών σημερινών πραγματιστών, άλλά μετά τρυφερότητας, άβρότητος, άπαλότητος, αντιληπτικότητας **και** έκλεκτικότητος σπανίας. Είνε **αληθής** και **έν** ταύτώ ιδιόρρυθμος, ακριβής και φαντασιοκόπος, συνδυάζει τήν πραγματικότητα μετά του **ονείρου μέ** καταπλήσσουσαν δεξιότητα και χάριν. "Απαντα τά έργα αύτοΰ μας γοητεύουσι διά δυνάμεως μαγικής, αποπνέοντα ζωήν μυστηριώδη και βαθείαν.

Γαλήνη, γλυκύτης και χάρις, άλλά χάρις υπερήφανος **και έν** ταύτώ τρυφερά, τοιαύτα είνε τά δεσπόζοντα γνωρίσματα τών έργων του Λεονάρδου-δά-Βίντσι. Έφευρεν **ή** μάλλον εύρεν έν τή Φύσει κάλλος τοσούτο τέλειον, όσον **και** τό έλληνικόν Κάλλος. Είνε ό μόνος καλλιτέχνης, όστις ήδυνήθη νά ειινε τέλειος, χωρίς νά είνε **αρχαίος. Οί** τύποι αυτού φαίνονται λαμβανόμενοι **έξ** υψηλότερων κόσμων. Πώς άλλως δύναται τις νά έξηγήσγι τό μοναδικόν θέλγητρον, αυτόχρημα μαγικόν, όπερ εξασκεί **εις** πάντας ανεξαιρέτως ή **έν** τω Μουσείω **του** Λούβρου προσωπογραφία **τής** Μόνας Λίζας; Είνε άρά γε τό κάλλος της ; 'Αλλ' ύπάρχουσι τύποι τοΰ Ραφαήλ κα'ι άλλων ζωγράφων κατά πολύ κανονικώτεροι. Άλλ' **ουδέ** είνε πλέον νέα, άφού φαίνεται τριακοντούτις. Διακρίνει τις **έν αυτή** κόπωσίν τινα, και ό δάκτυλος τής ζωής άφήκε τάποτυπώματά του **έπί** τής **ωρίμου** κα'ι ροδιζούσης παρειάς της. "Η κεφαλή αύτη **μέ** τάς ιώδεις σκιάς, τήν **οποίαν** διαβλέπει τις **ώς διά** μέσου μέλαινης διαφανούς καλύπτρας, **μέ** τό βλέμμα άγχίνουν. βαθύ, μαλακόν, πλήρες υποσχέσεων, σας ελκύει άκαταγωνίστως **και** σας μεθύσκει, ένω τό στόμα σκολιόν κα'ι άνεσταλμένον **έν** ταίς γωνίαις σας χλευάζει μετ' ανυπερβλήτου υπεροχής, χάριτος και γλυκύτητος. Ό Θεόφιλος Γωτιέ, **εις** γραμμάς πλήρεις **ωραίου** και καλλιτεχνικού ενθουσιασμού, αποκαλεί τήν Ίοκόνδην Σφίγγα του κάλλους, μειδιώσαν και προτείνουσαν εις τόν θαυμασμόν τών αιώνων αίνιγμα, όπερ δέν έλυσαν ακόμη. **Και** πράγματι, λέγει, τις **έπί** μακράς ώρας δέν έμεινε καθηλωμένος πρό τής κεφαλής ταύτης, ην λούουσι λάμψεις λυκαυγούς **και** καλύπτουσι μέλανα κα'ι διαφανή σηρικά, και τής όποιας τά χαρακτηριστικά, μελωδικώς έξαφανιζόμενα **εις ιώδεις** κυαναυγείας, παρίστανται **ώς** δημιουργία του Όνείρου! 'Εκ τίνος πλανήτου έπεσεν εν μέσω τοΰ κυανού τούτου τοπίου τό παράδοξον τούτο ό'ν, **μέ** τό βλέμμα δπερ υπόσχεται ήδυπαθείας αγνώστους, και τήν θεσπεσίαν είρωνικήν έκφρασιν του ! Οί βκθείς οφθαλμοί της κρύπτουσι μυστήρια άπηγορευμένα **εις** τούς βέβηλους, και αί κλίσεις τών σαρκαστικών χειλέων της άρμόζουσιν **εις** θεούς, οΐτινες γνωρίζουσι τά πάντα, **και** περιφρονούσι μακροθύμως τάς άνθρωπίνας χυδαιότητας . . . . Οποία βλέμματος άπλάνεια, άλλά κα'ι όποιος υπεράνθρωπος σαρκασμός **εις** τούς σκοτεινούς τούτους οφθαλμούς, **εις** τά κυματοειδή ταύτα χείλη ομοιάζοντα πρός τόςον τού "Ερωτος μετά τήν έξακόντισιν του βέλους του ! θα **έλεγε** τις ότι ή Ίο/.**όνδη** είνε ή Ίσις μυστικής τίνος θρησκείας, ήτις νομίζουσα έαυτήν μόνην ύπανοίγει τάς πτυχάς τή; καλύπτρας της, **και** άν **ακόμη** ό "Αφρων, όστις θά τήν κατελάμβανεν, ήθελεν άποθάνη παράφρων. Ουδέποτε τό γυναικείον ιδεώδες περιεβλήθη θελκτικωτέραν μορφήν. Βεβαίως άν **ό** Δον Ζουάν είχε συνάντηση τήν Μόναν Λίζαν, ήθελε φεισθή τού κόπου νά γράψη επί τού σημειωματάριου του τρισχίλια ονόματα γυναικών, **δέν** θά έχάραττε παρά **έν** μόνον **και** αί πτέρυγες τής επιθυμίας του ήθελον άρνηθή νά τόν μεταφέρωσι περαιτέρω. "Ηθελον άναλυθή **εις** τόν μαΰρον ήλιον τών οφθαλμών της. Έπί του μετώπου της άπλοΰται ή γαλήνη γυναικός, ήτις είνε βεβαία Οπ θά είνε αιωνίως **ωραία,** κα'ι ήτις αισθάνεται έαυτήν ύπερτέραν τού ιδεώδους όπερ έπλασαν πάντες οί ποιηταί και καλλιτέχναι. Ό μέγας Λεονάρδος κατηνάλωσε τέσσαρα έτη διά τήν προσωπογραφίαν ταύτην, άφ' ής **δέν** άπεφάσιζε νά χωρισθή και τήν **οποίαν** ουδέποτε έθεώρησε τελειωμένην. Καθ' ας ώρας έζωγράφιζε, μουσικοί έξετέλουν διάφορα τεμάχια δϊά νά φαιδρύνωσι τό ύπέροχον πρότυπον. και έμποδίσωσιν άπό του νά λάβωσι τά θελκτικά χαρακτηριστικά της ήθος **ανίας** ή κοπώσεως.

Έν τφ *Salon carré* τού Λούβρου, **έν** τή **ευρεία** και μεγαλοπρεπεί ταύτη αίθούστ,, ένθα συναντώνται πάσαι αί κορυφαί τής Τέχνης, ό Λεονάρδος-δά-Βίντσι ίδιάζουσαν κατέχει θέσιν. **Ουδείς** ύπήρξεν ανώτερος τοΰ Λεονάρδου, ούτε ό Ραφαήλ, ούτε ό Μιχαήλ "Αγγελος, και άν οί δύο τελευταίοι υπήρξαν ώς ούτος **επίσης** έξοχοι, άλλ' **ουδείς** αυτών άνήλθεν ύψηλότερον. Υπήρξε μεγαλοφυία παγκόσμιος, κατείχε πάσας τάς γνώσεις τής εποχής του, **εις** έκαστον δρόμον τής Τέχνης διήνοιξε νέους ορίζοντας, **και** τά ίχνη αυτού φαίνονται **έπί** τών υψηλότερων κορυφών. "Εγραψε τάς ώραιοτέρας τών εικόνων, ύπήρξεν ό εφευρέτης τών σκάφανδρων, **έμάν**τευσε τόν άτμόν, προησθάνθη τό άερόστατον, έκρουε λύραν άργυράν κατεσκευασμένην ύπό τοΰ ιδίου **έν** σχήματι κεφαλής ίππου Εφεύρε γραφήν άνεστραμμένην'^**έκ** δεξιών πρός τά **αριστερά,** τήν οποίαν δέν δύναται τις **ν'** ανάγνωση ή **έν** κατόπτρω, **και** τής **οποίας** τά μυστήρια δέν διηυκρινήθησαν. Παρά τόν καλλιτέχνην υπάρχει ό φιλόσοφος, ΐσος σχεδόν προς τόν Βάκωνα **εχθρός** τής Σχολαστικής, πιστεύων μόνον **εις** τήν πεΐραν, και ζητών παρά μόνης τής φύσεως τήν λύσιν όλων τών αμφιβολιών του. **Και εις** όλα τά έργα του άπετύπωσεν αίνιγματώδες μειδίαμα, μειδίαμα όπερ σαρκάζει **και** καθηδύνει, αρνείται και υπόσχεται, μεθύσκει **και** βυθίζει **εις** έκστασιν. Αληθώς διέστειλε ποτέ τά ανθρώπινα χείλη μειδίαμα τοιοΰτον ; ή έλαβε τοΰτο ό Λεονάρδος άπό τάς σκωπτικάς Σφίγγας, α'ίτινες φυλάττουσι τής καλλονής τό Άνάκτορον ; **Ό** Κορρέγιος **θά** έπανεύργί βραδύτερον τό μειδίαμα τοΰτο, **άλλά** καθιστών **αυτό** λίαν έρωτύλον **θά αφαίρεση** όλον του τό μυστήριον. **Ό** Λεονάρδος-**δά**-Βίντσι ύπήρξεν **επίσης** μουσικός όπως **και** ποιητής, άν και **έκ** τών ποιητικών του δοκιμίων δέν σώζεται δυστυχώς ή εν σονέτον. εκείνο όπερ άρχεται διά τών περίφημων εκείνων στίχων

Chi non può quel que vuol, quel que può voglia.

Συγγραφεύς **επίσης έν** τω περί ζωγραφικής δοκιμίω του *(Il Trattato della pittura)* αποκαλύπτει τό ύπέροχον εκείνο πνεύμα, Οπερ έν γένει διαφαίνεται **έν** τοις έργοις του. Τό σύγγραμμα τοΰτο αποτελείται **έκ** κανόνων **και** παραγγελμάτων αναφερομένων **εις** τό θεωρητικόν **και** πρακτικόν μέρος τής Τέχνης. Διδάσκει όλας τάς δυνατάς αποχρώσεις τοΰ

Η ΑΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

* Συνέχεια· ίοε σελ. 297.

φωτάς καί της σκιάς, Ολα **τά** μυστήρια του χρώματος του ήμίφωτος, της αντανακλάσεως καί της **ανταύγειας,** οΓ **ών** μυριοτρόπως επηρεάζονται χρωματισμένα η άχρωμάτιστα αντικείμενα, επίπεδα η προέχοντα, μεγάλα η μικρά, προσεγγίζοντα η απομεμακρυσμένα, είτε **έν** ύπαίθρω, είτε μεταζύ των τεσσάρων του δωματίου τοίχων, ύπό **τον** ήλιον, όταν ύπάρχωσι νε'**φη,** ύπό την λάμψιν του πυρός, ύπό α'ίθριον η σκότωναν ούρανόν, κατά την πρωίαν, την μεσημβρίαν η την έσπέραν. Είνε προφανές έκ του βιβλίου τούτου ό'τι ό Λεονάρδος-**δά**-Βίντσι ήτο ενήμερος των έργων του Αριστοτέλους. **Τα** παραγγέλματα, άτινα υπαγορεύει εις **αυτόν** ή πείρα καί άτινα δίδει εις τους μαθητάς του, συμπίπτουσι μετά των παραγγελμάτων του μεγάλου Σταγειρίτου, έάν δεν είνε έξ αυτού είλημμένα. Ό Λεονάρδος-**δά**-Βίντσι δέν είνε όλιγώτερον λεπτολόγος **εις** τάς διαφόρους επόψεις του κάλλους κα'ι της χάριτος, της μορφής, της κινήσεως, της στάσεως, της αναλογίας, του μέτρου, της ισορροπίας, τόσον δια **τον** άνδρα όσον **κα**'ι **δια** την γυναίκα, **το** παιδίον και **αυτά ακόμη τα** ζώα. Μεταβαίνει έκ των γενικών **εις τα** ειδικά, **έκ** του κατά μέσον όρον μέτρου ολοκλήρου του σώματος εις τάς ιδιάζουσας λεπτομέρειας ενός έκαστου των μελών. Εκθέτει καί **εξηγεί** πώς **τα** πρόσωπα μιας εικόνος κινούνται η τρέχουσι. Τίνες μύες τίθενται **εις** κίνησιν όταν θέλη τις **να** παρατήρηση την πτέρναν του,.πώς οί **αρμοί** δακτύλου κεκλεισμένου καταλ^αμβάνουσι πλείονα χώρον ή οί άρμο'ι δακτύλου τεταμένου. Πώς δεν δυνάμεθα ούτε νάάνέλθωμεν, ούτε **να** κατέλθωμεν, ούτε **να** περιπατήσωμεν έπί εδάφους ομαλού **/ωρ'ις να** ύψώσωμεν **κατά** πρώτον την πτέρναν του οπισθίου ποδός, πώς εις άνθρωπος περίπατων φέρει **προς τα** εμπρός την κεφαλήν μάλλον ή **τον** πόδα, πώς ή τοποθέτησις της ρινός **εις το** μέσον του προσώπου επιδέχεται οκτώ διαφόρους συνδυασμούς. **Άλλα** και οί θέλοντες να είσδύσωσι βαθύτερον **εις τα** κατ'εξοχήν τεχνικά μυστήρια του Λεονάρδου-**δα** - Βίντσι εύρίσκουσιν **εις το** έργον του τούτο σελίδας ολόκληρους σχετιζομένας **προς** τα πλεονεκτήματα του κατ' εξοχήν μεγάλου τούτου καλλιτέχνου, **προς** τήν φροντίδα καί τήν **αβρότητα** μεθ' **ών** διέθετε καί διεβάθμιζε **το** φώς καί τήν σκιάν. **Εις** ολόκληρους παραγράφους έπί του τρόπου της χρήσεως του φωτός καί της σκιάς, έφιστοί τήν προσοχήν τών μαθητών του εναντίον της *ombre terminata,* δηλ. εναντίον των σκιών, αΐτινες τελειώνουσι **δια** γραμμής σαφούς καί **ευδιά**κριτου, και συνιστ* **εις** αυτούς να άπαλύωσι **το** φώς καί τήν σκιάν, ούτως ώστε τα άκρα **να** ένοΰνται άνευ γραμμής οριστικής καί συγκεκριμένης *(a USO di fumo),* **ώς** α! τολύπαι του καπνού. Εντεύθεν **ή** λέξις *sfumato,* ήν έδημιούργησεν ό Λεονάρδος, όπως δώση σώμα **εις** τήν διδασκαλίαν του, ήτις παρέμεινεν **εις το** λεξικόν τών ζωγράφων, καί άνευ **τής** βοηθείας της όποιας **θα** ήτο δύσκολον **να** όρισθή ή μέθοδος **αυτού.** Βλέπομεν **έν** τω έργω του τούτω πόσην φρίκην ήσθάνετο **δια** πάσαν ύπερβολήν καί έζόγκωσιν τών μυώνων, καί έλεγε περί της σχολής του Μιχαήλ Αγγέλου : «**Οί** άνθρωποι ούτοι δέν ζωγραφίζουσιν άνθρωπίνας μορφάς, **άλλα** *σάκκους καρυδιών»,* καί προσέθετεν **εις** τάς παρατηρήσεις **αυτού έπί** τού κάλλους τής μορφής : « Αποφεύγετε τους γωνιώδεις μυς. Τοποθετείτε τα πράγματα ούτως ώστε **το** φώς καθιστάμενον άπαλον να τελειώνη ανεπαισθήτως **εις** σκιάς έλαφράς καί ευχάριστους **δια** τον όφθαλμόν. Έξ **αυτών** πηγάζει **το** κάλλος καί ή χάρις». Δέν ήρέσκετο ποσώς **εις** τήν λάμψιν τών χρωμάτων, **δι' ών, ώς** έλεγεν, εξασφαλίζονται **αί** έπευφημίαι μόνον τών χυδαίων.

Του Μιχαήλ Αγγέλου δέν ύπάρχουσι δυστυχώς **έν** Λούβρω ή δύο μόνον γλυπτικά του έργα, οί δύο «Δούλοι» του, οϊτινες **ώς** ό Μωύσής άπετέλουν μέρος τού λαμπρού μαυσωλείου τού Πάπα Ιουλίου τού Β' καί όπερ ένεκα διαφόρων φιλονικιών καί ερίδων μεταξύ τού Ποντίφικος καί τού Καλλιτέχνου εμεινεν άτελείωτον. Καί ό εις **έκ** τών «Δούλων» τούτων, ό ωραιότερος ί'σως, είνε **επίσης** ατελείωτος. Η κεφαλή μόλις ΐχ»ι προχαραχθή, καί ό λαιμός δέν έχει άπολεπτυνθή έξ ολοκλήρου. Ό πατήρ τών κολοσσών άπεκαλείτο επίσης Αρχάγγελος τής ζωγραφικής καί μέγας Αρχιτέκτων, άφού ύπήρξεν ό έξοχος ζωγράφος τών Τοίχων τής Σιξτίνας καί **ό** αρχιτέκτων όστις ήγειρε δια τόν χριστιανικόν κόσμον τόν Άγιον Πέτρον τής Ρώμης.

Μετά τού Μιχαήλ Αγγέλου, Ραφαήλ καί Λεονάρδου-δα-Βίντσι κλείομεν τόν κύκλον τής Αναγεννήσεως, άν καί ύπάρχουσιν έν Λούβρω πλείστα καί αναρίθμητα **ακόμη** τής εποχής εκείνης εργα μεγάλων **καί** περίφημων ζωγράφων, ώς τού Βερονέζου, Κορρεγίου, Τιτιανού. Τιντορέτου. **καί** τόσων άλλων, οϊτινες όμως δέν δύνανται ώς οί τρεΐς πρώτοι Μιχαήλ "Αγγελος, Ραφαήλ **καί** Λεονάρδος-δά-Βίντσι να διεκδικησωσι θρόνον θεού έν τώ Όλύμπω τή; Τέχνης, (-)ά ρίψωμεν ήδη βλέμμα ταχύ έπί τής κλασσικής λεγομένης Γαλλικής σχολής, ήτις. αντλούσα πάντα σχεδόν τα θέματα αυτής έκ τής "Ελληνικής Ιστορίας ή Μυθολογίας, έ'χει μέν συνήθως τό ύφος ύψηλόν. τήν μορφήν αϋστηράν καί άμεμπτον τό σχε'&ιον, άλλ' αί συνθέσεις αυτής είνε ώς έπί τό πολύ άκαδημαίκαί καί ψυχραί, στερούμενα! κινήσεως καί ζωής. Αίτια τούτου ειν ότι ή **αρχαία** Έλ,ηνική Τέχνη ουσιωδώς παρενοήθη ύπό τών καλλιτεχνών τούτων, οιτινες ώς έπί τό πολυ άπέχουσι τής αληθείας καί τής ζωής. όσον ή Γαλλική κλασσική τραγωδία άπεχε: τής Ελληνικής τοιαύτης.

'Αρχόμεθα άπό τού Ιίουσσέν, ούτινος έργα παρουσίασεν ήδη ή «Ανατολή», τού ζωγράφου τού Ναρκίσσου καί τής **Ήχους** έν τή ποιμενική **καί** φαιδρά καί διαγελώση "Αρκαδία, ήτις αποτελεί τήν εικόνα τής ευτυχίας έπί τής γής, άλλ' ό'που εις τάφος αποκαλυπτόμενος μεταζύ τών ανθέων υπενθυμίζει εις τούς ευτυχείς ποιμένας ότι ή ζωή έχει 'έν τέρμα. Μετά τής βαθείας καί εξαίρετου γνώσεως τής ελληνικής αρχαιότητος ό Ιίουσσέν συνενοί αίσθημα μοναδικόν καί φαίνεται πολλάκις μαντεύων εκείνο όπερ δέν δύναται νά δώση ή σπουδή, ώς βλέπει τις τούτο εις τήν εικόνα τού κυνικού φιλοσόφου Διογένους, ον παρουσιάζει έν τινι όδώ τών **αρχαίων** "Αθηνών απορρίπτοντα μακράν τήν λοπάδα του ώς περιττήν, Οταν είδε παιδίον πΐνον **εις** τό κοίλον **τής** χειρός του. Ό Πουσσέν **ουχί** μόνον έσπούδαζε διαρκώς τά μνημεία τής ελληνικής αρχαιότητος, άλλ' έμελέτα συγχρόνως τούς φιλοσόφους, ιστορικούς καί ποιητάς, άντλών έξ **αυτών** παν **ό**',τι ήδύνατο νά δώση δύναμιν καί μεγαλεΐον **εις** τήν ζωγραφικήν του.

Ό «Λεωνίδας έν Θερμοπύλαις» είνε **επίσης** μεγάλη κα'ι ευγενής σύνθεσις τού Δαβίδ, όστις **επίσης** τό **αληθές** κάλλος άνεζήτει διαρκώς **εις** τά αριστουργήματα τής ελληνικής τέχνης, εις ήν κα'ι μόνην εύρισκε τάς **ωραίας** γραμμάς, τήν ευγενή επίνοιαν καί τό ήρωϊκόν σθένος. **Εις** στενήν φάραγγα, **ήτις** θα ήτο ό τάφος των, οί νέοι Σπαρτιάται, εύπειθείς εις τό πρόσταγμα τής Πατρίδος, ετοιμάζονται νά πωλήσωσιν ακριβά τήν ζωήν των. Έπί τής **οδού,** ήτις κείται παρά **τάς** πλευράς τού όρους, βλέπει τις άπομακρυνομένους τούς **δούλους,** τούς ήμιόνους κα'ι τάς άλλας ανωφελείς άποσκευάς. Έν τω μέσω **τής** εικόνος ό Λεωνίδας καθήμενος παρά τόν βωμόν του "Ηρακλέους φαίνεται παραδεδομένος εις γαλήνιον καί άρρενωπόν ρεμβασμόν άνθρωπου, Οσπς θυσιάζων εαυτόν ρίπτει τελευταίον βλέμμα έπί τής φύσεως, τήν οποίαν δέν θά έπανίδη πλέον. Δεξιά εις Σπαρτιάτης χαράσσει έπί του βράχου διά του ξίφους του τήν έπιγραφήν, ήτις θά είνε **ό** επιτάφιος **της** ηρωικής ταύτης καί ατρόμητου φάλαγγος, «*Ω ξείν', άγγέλλειν Λακεδαιμονίοις δτι τήδε κείμεθα τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι». Ό Άγις καταθέτει τόν στέφανον, όν εφερεν έπί κεφαλής κατά τήν θυσίαν, διά νά περιβληθή τήν περικεφαλαίαν. Εύρυτος ό τυφλός οδηγείται ύπό Εΐλωτος κραδαίνων τό άκόντιον. Δύο νέοι Σπαρτιάται, **εξόχου** κάλλους, όρμώσι νά λάβωσι τά όπλα των, ήρτημένα

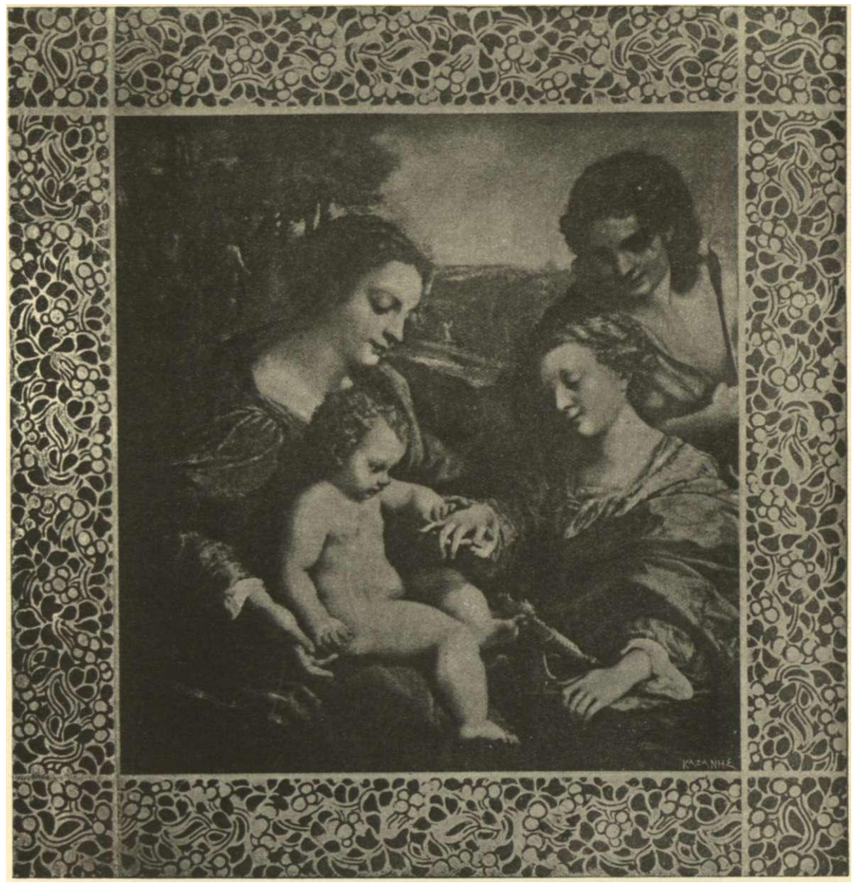

από τών κλάδων τών δένδρων. ΤΙ μάχη θά συγκροτηθή εντός ολίγου, διότι φρουρός τις αναγγέλλει διά σημείου τήν προσπέλασιν τού εχθρού. Ή έντύπωσις έκ τής σκηνής είνε πανηγυρική καί μεγαλοπρεπής, όσον κα'ι άν ψε'γετα; ό Δαβίδ ότι έδανείσθη κατά λέξιν έκ του 'Ελληνιστοΰ Βερθελεμύ τό θέμα τής συνθε'σεώς του κα'ι άνευ ουδεμιάς προσθήκης ή αφαιρέσεως αντέγραψε τό θέμα τούτο, ώς αντέγραψε τά ι/.οδέλα του άνευ οϋδενος 'ίχνους εσωτερικού φωτός ή ύπερτέρας τινός δημιουργικότητος.

Ό Τκ/**ΓΒΔ** ύπήρξεν **επίσης** άφωσιωμένος **εις** τήν λατρείαν τής ελληνικής τέχνης κα'ι εμεινεν ακλόνητος εις τήν πίστιν καί τήν θρησκείαν του ταύτην. Ή *Αποδέωσις τον Όμηρου* είνε έξοχος σύνθεσις δυναμένη νά λάβη θέσιν παραπλεύρως κα'ι αυτής τής Σχολής τών Αθηνών τού Ραφαήλ κα'ι τήν οποίαν, **ώς** φαίνεται, ό καλλιτέχνης ένεπνεύσθη έκ τών **ελληνικών** στίχων, ους άναγινώσκει τις έπί τής εικόνος :

ΕΙ &εός εστίν, "Ομηρος εν ά&ανάτοισι οεβέαΟω
Ει Ά' αν μη &εός εοτι, νομιξέα&ω &εός είναι

Όμηρος, ό αθάνατος τυφλός, κάθηται έπί τού θρόνου ώς θεός, περικυκλούμενος ύπό τών μεταγενεστέρων ποιητών, οϊτινες συνωθούνται περί αυτόν έν τώ ναώ του γαλήνιοι κα'ι μέ στάσιν ήρεμον καί μεγαλοπρεπή. ΤΙ όμήγυρις είνε έξ εκείνων, αΐτινες άνυψούσι τον άνθρωπον έν τή συνειδήσει του κα'ι δίδουσιν **εις** αυτόν τήν εύγενεστέραν ύπεροψίαν. Πόσον είνε θαυαασίως ήρωϊκή ή Τλιάς καθήμενη παρά τούς πόδας τού ποιητού, ένδεδυμένη έρυθρόν χιτώνα μέ ξίφος χαλκούν **εις** τήν χείρα ! Φαίνεται άνακυκλούσα έν τή διάνοια της τό άρμα τού Άχιλλέως σΰρον τόν "Εκτορα καί τόν Σκάμανδρον· όλον έρυθρόν έκ τού αίματος τών πολεμιστών. Πόσον είνε σοβαρά καί περίνους ή Όδύσσεια, ένδεδυμένη τόν πράσινον τής θαλάσσης χιτώνα κα'ι έστηριγμένη έπί τής κώπης πολυπλανήτου τριήρους ! Διά νά άποτελέση ί'σως τό συμπλήρωμα, τής εικόνος ταύτης ό *Glaise* συνέθεσεν έ'ργον εχον τήν άντίθετον Ολως όψιν τής άποθεώσεως ταύτης, πλήρες ειρωνικής μισανθρωπίας κα'ι βιαίας πρός τήν ανθρωπότητα αποστροφής καί περιφρονήσεως. Πάντα τά μεγάλα πνεύματα, άτινα παρεγνωρίσθησαν ύπό τών συγχρόνων των. ό Αίσωπος, ο Θερβαντές, ό Χριστόφορος Κολόμβος, ό Δάντης, ό Γαλιλαίος, είνε προσδεδεμένοι έπί τού πασσάλου τής **ατιμίας. Ή** ιδέα βεβαίως δέν είνε άπηλλαγμένη χαρακτηριστικής τίνος υπερβολής. **Ή** δόξα δέν είνε έκ τών καρπών εκείνων, οϊτινες ωριμάζουν ταχέως, καί δέν είνε άναποφεύκτως άναγκαίον ίνα οί σύγχρονοι άναγνωρίζωσι τήν μεγαλοφυίαν τών ανδρών, οϊτινες λαμπρύνουσι τήν εποχήν των. Έκ τού ότι οί σύγχρονοι είνε τυφλοί, δέν έπεται ποσώς ότι είνε καί άδικοι. **Ή** *Αποδέωσις του Όμηρου* είνε άρα έ'ργον ύπέροχον ούχ'ι μόνον ύπό τήν τεχνικήν εποψιν, άλλά κα'ι ύπό τήν εποψιν τής ιστορικής αληθείας. **Ή** καλλίκρουνος *Πηγή* του, ήν δημοσιεύομεν σήμερον έν τή «Ανατολή», είνε επίσης 'έν τών ώραιΟτε'ρων έργων τού ζωγράφου τής Αποθεώσεως τού "Ομήρου, όπερ συνδυάζει έν αύτώ τήν πλαστικότητα τής γραμμής μετά τής ευρυθμίας τών κινήσεων.

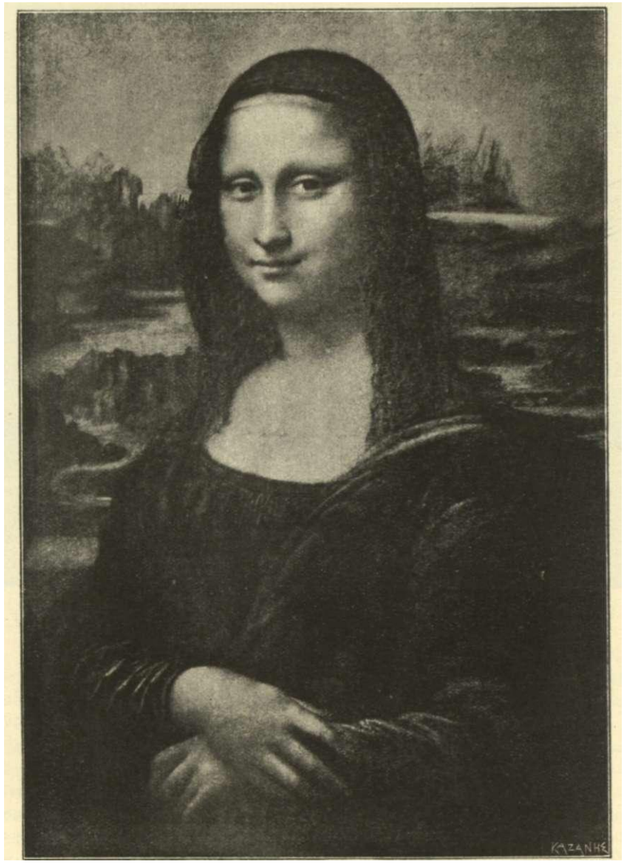

ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ-ΔΑ-ΒΙΝΤΣΙ

ΙΟΚΟΝΔΗ * * Χ * * * * * *

Η ΚΑΛΛΙΚΡΟΪΝΟΣ ΠΗΓΗ

Ὁ *Ὕπνος τοῦ Ἐνδυμίωνος* τού Ζιρωδέ είνε **επίσης μία** *έκ* των κλασσικότερων συλλήψεων, αν καί τό κύριον πρόσωπον της εικόνος ταύτης προέρχεται έξ αντιγραφής **αρχαίου αγάλ**ματος. Ὁ Ζιρωδέ έζωγράφισε τον Ἐνδυμίωνα εν τω σπηλαίψ του ορούς Λάτμου, κοιμώμενον επί του μανδύου του καί δέρματος τίγριδος. Τό ὡραῖον **σῶμα** του έχει όλας τάς χάριτας του εφήβου καί διαγράφεται μέ **δ'λην** τήν λευκότητα καί τελειότητα **αρχαίου** μαρμάρου. Εννοεί τις πώς ή **αγνή** Φοίβη κατελήφθη ὑπό έρωτος δια τον θελκτικόν τούτον έφηβον καί κατέρχεται *έκ* τοῦ **ουρανού** δια να τον έπισκεφθή. Μεταμφιεσθείς εις Ζέφυρον, ευκόλως ἀναγνωριζόμενον *έκ* τών πτερύγων του ὁ έρως ὑπανοίγει τό φύλλωμα, δίδων ούτω δίοδον **εις** τάς έρωτικάς ακτίνας τής Σελήνης, αἵτινες πίπτουσιν ἀβρώς έπί τών ωραίων χειλε'ων καί του **μαρμάρι**νου στήθους τοῦ κοιμωμένου. Μετά πόσης χάριτος πίπτουσιν **αἱ** ἀργυραί αὑται ακτίνες, αἵτινες είνε θωπεία!, τό ἐράσμιον τούτο φώς, Οπερ είνε **αυτό** τό φλογώδες τού έρωτος βλέμμα! Εν τή γωνία τής εικόνος αναπαύεται κυνηγετικός κύων, τόξον δέ καί φαρέτρα κείνται πλησίον τού Ἐνδυμίωνος. Ἐπί του κορμού πλατάνου, Οσπς σκιάζει τον ὑπνον τού ἠγαπημένου τής Αρτέμιδος, είνε γεγραμμε'ναι οι' **ελληνικών** γραμμάτων δύο μυστηριώδεις λέξεις, *έκ* τών όποιων ή πρώτη εξαφανίζεται ὑπό τήν σκιάν τοῦ φυλλώματος, ή δέ δευτέρα είνε εντελώς ακατάληπτος. Δυστυχώς αί έν τω Λούβρω εικόνες τοῦ Ζιρωδέ ειν τόσον εὔθρυπτοι, ὡστε ή διάρκεια αυτών δέν προμηνύεται μακρά. Ἡμαυρωμέναι, ραγισμένα! ἀπό τούδε πίπτουσιν **ΕΙΣ** κόνιν, καί μετ' ού πολύ ίσως θά έξαφανισθώσιν *έκ* τής οθόνης.

Έκ τών νεωτέρων ὁ Πιβί οέ Σαβάν, ούτινος έργα θά παρουσιάσωμεν έν τή «Ανατολή», ὑπήρξεν ὁ μεγαλήτερος αντιπρόσωπος τής κλασσικής σχολής. Τό ὑφος αὔτοῦ είνε μεγαλοπρεπές, έξυψούμενον έτι μάλλον διά τής ἁπλότητος τών γραμμών καί τής εὐρύτητος τής συλλήψεως. Έχει περισσοτε'ραν θερμότητα ή ζωήν, αί δέ έν τώ Γαλλικώ Πανθε'ω τοιχογραφίαι του θά παραμε'νωσιν έπί πολύ ὑπέροχον δείγμα τής συγχρόνου ζωγραφικής. Έάν δέν έτεμε νέαν ἀδόν έν τή ζωγραφική, ἀλλά διακρίνεται διά τό ευγενές καί ὑψηλόν τής έυ.πνεύσεως, ὡς **επίσης** διά τήν βαθέως ὑποκειμενικήν τέχνην του, ἀναγομένην εις ἀποκλειστικήν τινα σφαῖραν, τόσον φιλοσοφικήν όσον καί αἰσθητικήν, καί ἥτις απαιτεί ειδικά ὅλως πλεονεκτήματα καί μοναδικήν ἰδιοφυίαν.

Υπάρχει έν ταίς τέχναις μία σφαίρα ὅλως νοητική καί

ηθική **και έτερα** καθαρώς μηχανική «cal ύλικη" μεταξύ τών ζωγράφων, **ώς** και μεταξύ τών ποιητών, οί μεν απευθύνονται **εις** τήν ψυχήν κα; την διάνοιαν, της οποίας έξυψούσι την δύναμιν, το μεγαλείον και τήν άξιοπρέπειαν, οί δε δεν άνυψοῦνται **ή** με/ρις **υλικής** τίνος άπομιμήσεως, ήτις κολακεύει μόνον τάς αισθήσεις. Ή σύγχρονος έν Γαλλία τέχνη, έκτος ευάριθμων εξαιρέσεων, υπάγεται **εις** τήν δευτέραν κατηγορίαν. Κύριοι αυτής χαρακτηρισμοί είνε εμπορική τις ποικιλία και δαψίλεια **εις** ϊργα παράδοξα, *art nouveau,* και ώς επί τό πολύ μέτρια ή άξια μέν επιδοκιμασίας και επαίνων, άλλ' **ουχί** μεγάλα **και υψηλά** άξια τού αιωνίου θαυμασμού, πλήρη **υπέρ**τερου φωτός **και** κάλλους. Έάν **αί** χείρες απέβησαν σήμερον περισσότερον έπιτήδειαι, άλλ' αί μεγάλαι και ευγενείς συλλήψεις είνε σπανιώταται. **ώς** και έν **τή** φιλολογία, ήτις **ευρί**σκεται έπί τού αυτού επιπέδου. **Δια** τήν άναγεννωμένην μάλιστα καλλιτεχνίαν μας, τής όποιας τόσον άδρά δείγματα παρε'σχεν ή «'Ανχτολή», άλλ ήτις ακόμη δυστυχώς πολυ ευκόλως και πολύ συνεχώς επηρεάζεται έκ τής έν τή Εσπερία **Ευρώπη** τέχνη; **αυτής** τής διαστροφής **και** τής έκπτώσεω:. δεν θά ειν ε ΐσως άσκοπον νά άκουσθή άπό τών στηλών τούτων τής «Ανατολής» ή φωνή **εκείνη,** ή πλήρης μεγαλείου **και** δυνάμεως, ή γόνιμος εις μεγάλα και αυστηρά διδάγματα καλαισθησίας, ή φωνή τού μεγάλου Περικλέους, απευθυνόμενη προς τούς αντιπάλους τού Φειδίου, τού Ικτίνου **και** Πολυγνώτου. «Οί Λακεδαιμόνιοι ερριπτον **εις** βάραθρον τά δύσμορφα τέκνα των **ίνα** μή διατρεφωσιν ανωφελείς συμπολίτας. Πρέπει **επίσης** νά άφαιρεθή πάσα έλπίς άπό τούς γλόπτας και ζωγράφους, ο'ίτινες δεν **έ**χουσ; τήν **αί**σθησιν τού *άληθ&ώς ωραίου,* διότι, έάν ή Πολιτεία έλάμβανεν αυτούς ύπ' ούιν, βλάβην πάντοτε και **ουδέν** όφελος ήθελε πορισθή έκ τών **έ**ργων των».

Μ. Ι. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ

Είναι πλέον ή **αληθές,** και δέν ημπορεί κανείς νά άρνηθή. ότι **εις** τον τόπον μας κυριαρχεί και θριαμβεύει ή ανειλικρινής δράσις **εις** πάσαν έκδήλωσιν τής εθνικής μας ζωής.

Μία παραγνώρισις τών εθνικών μας ιδανικών, μία ζωή **άπατης** χωρίς τον πόθον τής **αληθείας,** χωρίς τήν σφραγίδα **τής εθνικής** μας ψυχής, χωρίς τήν πνοήν τού ανεξαρτήτου, **τού** ατομικού, τού ειλικρινούς, χαρακτηρίζει τήν έν γένει έθνικήν μας έξέλιξιν.

Μία μηχανική κίνησις. δανεισμένη, ψευδής **εις** όλας τάς φάσεις τού εθνικού μας δήθεν ατομισμού, μία επιβλαβέστατη επίδρασις ζωής όθνείας, πού δέν μάς φέρει παρά εις τήν **ολο**σχερή έξουδένωσιν, τήν άφάνειαν, τον μαρασμόν.

Και φυσικά, διά νά όμιλήση κανείς **και** διά τήν σύγχρονόν μας ποίησιν μέ κάποιαν σκληράν ε΄ιλικρίνειαν, την ποίησιν **ενός** έ'θνους πού ζή μίαν τοιαύτην ζωήν, δέν ημπορεί παρά μέ πικρίαν πολλ,ήν νά αΐσθανθή τον πόνον τής **αληθείας**— μιάς **αληθείας** βαθύτατης.—"Οτι ή σύγχρονος **ελληνική** ποίησις καθρεπτίζει τήν όλην ζωήν τής σημερινής **εποχής** μας. τήν έπίπλαστον **και** άψυχον έθνικήν ζωήν !

Καί είναι μέν **αληθές** ότι ή Μούσα κατά τήν έποχήν μας εμφωλεύει εις πάσαν έλληνικήν ύπαρξιν μέχρι και αυτών τών σχολικών τετραδίων τής μαθητικής νεολαίας, — **άλλά** ή κατακλύζουσα τήν Ελλάδα στοιχοποιία πλέει **εις** τόν αιθέρα μιάς φλυαρίας — και τίποτε περισσότερον !

Και σας βεοαιώ, ότι είναι πολλοί — παρά πολλοί **οί** Έλληνες ποιηταί,— άλλ' Ομως τόσοι όσοι οί έν Ελλάδι θεσιθήραι — άν όχι οί πρώην υπουργοί **και** μεγάλοι άνδρες. . .

Έν τούτοις ή ποιητική παραγωγή σκορπίζεται άνά τόν έλληνικον κόσμον, όπως και οί λόγοι τών μεγάλων σωτήρων του δύσμοιρου ελληνικού βασιλείου, και δεν υπάρχει άντίρρησις, ότι όλοι οί "Ελληνες είναι ές ίσου μεγάλοι άνδρες καθώς . . . . και μεγάλοι ποιηταί.

Και ναι μέν, τό νά γράφωνται ποιηματάκια, το νά **εκτυ**λίσσονται στο χαρτί τόσες χαριτωμένες φλυαρίες, και κάποτε κατειργασμένα και εύπλαστα σοννετάκια, ή λυρισμοί νεφελοβαφείς και αεροπόροι, τό νά έκδίδωνται τομίσκοι και συλλογαί τοιούτων προϊόντων, δέν είνε παρά. μία ευγενής προσπάθεια — **αλλά,** άλλοίμονον, προσπάθεια μόνον, πού δεν **υπερέβη** τά σημεία τού κοινού και τοῦ τετριμμένου.

Σποραδικώς μόνον κάποια εκάστοτε φωτεινά σημεία άνεφάνησαν, ε'δοσαν μίαν **ελπίδα,** μίαν άμυδράν ύπόσχεσιν — άλλ' έξηφανίσθησαν, παρεστράτησαν κατόπιν, χωρίς νά δείξουν ύπόστασιν θριαμβευτικήν, χωρίς νά χαράξουν τόν δρόμον των. ένα άτομικόν και μιάς ιδικής των προσωπικότητος δρόμον.

Πόσοι και πόσοι δέν άνεφάνησαν ποιηταί κατά τήν τελευταίαν δεκαετίαν—ποιηταί μέ τήν δειλήν **και** πρωτόπλαστον Μοῦσάν των, πόσοι στίχοι δεν έπλήρωσαν τόμους περιοδικών και δέν έξεδόθησαν **εις** βιβλία !

Μερικοί ές αυτών μάλιστα ώμίλουν μίαν γλώσσαν άρμονικήν κάποτε, και μερικοί έθιξαν κάποιαν χορδήν **τής** Ελληνικής ψυχής, μέ τήν δειλίαν πεταλούδας που πρωτογεύεται τόν έξωτικόν άνθόν τής νέας ανοίξεως.

Και τήν άνοιξιν αυτήν προ πόσου καιρού δεν τήν όνειροπολήσαμεν !

Άλλα έως έκεΐ. "Εκτοτε εξακολουθεί ό "ίδιος σκοπός, **και** μινυρίζει ή **Νέα** Ελληνική μούσα, κάπου-κάπου μέ τερπνούς μουσικούς στίχους, και κάποτε μέ τον μυστικόν άντίλαλον τής φωνής πού δεν είδε το φώς, τής τέχνης ή **όποια κρύ**πτεται στά άδυτα τής ζωής και μόνον ή ήχώ **αυτής μάς** φέρει στήν ψυχήν τήν παραμόρφωσιν, τήν μίμησιν τής φωνής αυτής, πού δεν τήν ήσθάνθημεν, πού δέν τήν ήκούσαμεν— παρά μόνον εις τά αθάνατα εθνικά μας τραγούδια, και **εις** τήν μεγάλην ποίησιν τού Σολωμού.

Και ή προσπάθεια θά ήτο παρήγορος και έπί πλέον, έπί τέλους έστω **και** ειλικρινής, και **ακόμη,** θά ύπέσχετο μίαν **αληθή** ποίησιν διά τό μέλλον.

Άλλά όταν αναλογίζεται κανείς, ότι ή φωνή **αυτή** 'έψαλλε πρό τόσων χρόνων, ότι ή μεγάλη πηγή τών δημοτικών **μας** τραγουδιών έφερε στο φώς τόν Σολωμόν, και άδελφώθη ή πρωτογενής αυτή ποίησις μέ τήν τέχνην **τής** ποιήσεως **τού** Σολωμού" όταν συλλογισθή και παραδεχθή κανείς **ότι** υπάρχει **αυτό** το ποιητικόν περιβάλλον μιάς μεγάλης ποιήσεως, και ότι άπό τής πηγής αυτής τής αστείρευτου δέν προέκυψεν έως σήμερον **ειμή** μία δακρυρρόη. μία πενιχρά και κλαυθμυρά ποιητική δακρυρρόη, είνε νά απελπίζεται εντελώς.

Και δι' αυτόν **ακριβώς** τόν λόγον. όταν άνατρέίη κανείς **εις** μερικάς ποιητικάς **ατελείς** φυσιογνωμίας πού άνεφάνησαν πρό ολίγων **ετών,** δέν θά παρατήρηση **εις** τήν παραγωγήν των παρά ένα σταθμον απαρχής, ή οποία ημπορούσε νά υπόσχεται **ακόμη** και σήμερον κάτι. έάν δέν παρέμενε μία στάσιμος **και** άνεξέλικτος προσπάθεια, έκζητημένη, μία άστοχος **και** επισφαλής κατάχρησις ποιητική, εν αυτόχρημα **ανα**κάτωμα τών πάντων, χωρίς πνοήν σχεδόν αληθείας, ειμή πτωχήν πού και πού, χωρίς τόνον αύτόματον. ειλικρινή, καθαρώς Έλληνικον, χωρίς τήν βαθείαν χαράν τής ζωής. τής ψυχής, μέσα **εις** τήν μεγάλην άλήθειαν και μέσα εις τό φώς τό καθαρόν τού ουρανού πού μάς σκέπει. . . .

Και δέν θά απαιτούσε κανείς εις τήν έποχήν μας τήν έμφάνισιν βέβαια ενός δημιουργήματος μέ τήν σφραγίδα τών αθανάτων έργων, τών παγκοσμίων, άλλά δικαιούται νά απαίτηση, είνε **ανάγκη** νά αναζήτηση, μίαν προσωπικότητα **έ**ργου, μίαν άλήθειαν, μίαν εΐλικρίνειαν.

Διότι καθώς μέσα εις τόν καθρέπτην, **εις** τόν όποιον αύταπατώμεθα βλέποντες ανεστραμμένα τά πράγματα **εις** όλην μας τήν σημερινήν ζωήν, ούτω και **εις** τά **έ**'ργα τής σημερινής ποιήσεως φαίνεται περισσότερον καθαρά ή παραβίασις τής **αληθούς** μας εσωτερικής ζωής, ή έκδήλωσις τού **εντός** μας κόσμου μέ ψευδεπίπλαστον τεχνοτροπίαν.

Και άφού ή ελευθέρα σκέψις, τό αυτόβουλο-/ πνεύαα, το αύθόρμητον αίσθημα δέν υπάρχει **εις** κανέν σημεΐον τής ζωής μας—διατί βέβαια νά ύπάρχη **και** εις τήν ποίησιν, ή όποια είνε ό **αληθής** καθρέπτης τής ψυχής **ενός** έ'θνους ;

Και διά τούτο **ακριβώς** δέν ήμποοεί κανείς ούτε καν νά **έλπιση** τουλάχιστον διά τήν σημερινήν μας ποίησιν, μίαν μεγάλην έμφάνισιν δημιουργικού *έργον* και θά παρέλθη **ακόμη** καιρός διά νά εΰρεθώμεν εις τό σημεΐον τού νά έλπίσωμεν τοιαύτην ελπίδα.

Και βεβαίως ή απελπισία μας **αυτή** διά τήν βραδύτητα **αυτήν** τήν θλιβειάν. διά τήν βοαδύνουσαν έαοάνισιν ένος αληθινού διαδόχου τοΰ μεγάλου Σολωμού, είνε και **ή ενδό**μυχος απελπισία διά τήν **ψυχήν ενός** έθνους, **ό** βαθύτατος πόνος όλων τών Ελλήνων, άσοι αισθάνονται τήν **ανάγκην** τής μεγάλης αύρας πού δεν **ήλθεν ακόμη εις** τόν ορίζοντα τού τόπου μας, νά σκορπίση τήν ζωήν τών Ιργων και **τής αληθούς** αναγεννήσεως. . . .

Διατί νά μή απελπίζεται κανείς, όταν **εις** τόν ποιητικόν ούρανόν τής νέας Ελλάδος δεν φαίνεται **και** δέν λάμπη παρά **ό** πρό τόσων ετών αναφανείς μέγας ποιητικός **αστήρ** τού Ζακυνθίου ψάλτου τής «Ελευθερίας» και τού πλαστού **εκείνης τής** μεγάλης ποιήσεως τών «Ελευθέρων Πολιορκημένων» ;

Διά τούς λόγους **αυτούς** ημείς **αληθή** ποίησιν, Έλληνικήν. δέν βλέπομεν σήμερον, εις όλας αύτάς τάς προσπάθειας τών ανθρώπων εκείνων πού χαράσσουν στίχους στο χαρτί. Νομίζομεν δέ **ό**'τι και Ολοι οί σκεπτόμενοι βαθέως τά πράγματα, και **αυτοί** ο! ασχολούμενοι **εις** τήν σύγχρονον ποίησιν **ακόμη,** τήν ιδίαν θά εχωσι με ημάς γνώμην.

Ημείς έν τούτοις θά ζητήσωμεν τάς γνώμας τών **αρμο**δίων νά όμιλήσωσιν έπί τού θέματος τής συγχρόνου **ελληνι**κής ποιήσεως, τάς όποιας θά δημοσιεύσωμεν εις τήν «Ανατολήν», διά νά τύχη ούτω τό ζήτημα αΰτο μιάς εύρυτε'ρας συζητήσεως και έκ τής συζητήσεως αυτής θά ϊδωμεν ποίοι οί πρεσβεύοντες ό'τι υπάρχει σήμερον ποίησις Ελληνική, ότι υπάρχει με ψυχήν **και** άλήθειαν Έλληνικήν, όπου νά καθρεπτίζεται ή "Εθνική Μούσα **και** τά Ελληνικά **ιδεώδη,** ή δέν ύπάρχει' ή άν ή σημερινή ποίησις υπόσχεται διά τό μέλλον, έστω, μίαν άναγέννησιν **και** μίαν άνάστασιν — άν είνε δηλαδή μία προφητεία διά τήν προσεχή άνοιξιν—πού έπί τόσον καιρόν όλοι όνειροπολοΰμεν, τήν άνοιξιν τού Νεωτέρου Ελληνικού πνεύματος !

Θ Ε Α Τ Ρ Ο Ν

Πολύ σπανίως ή έναντι τοῦ ναού τοῦ "Αγίου Κωνσταντίνου έσφηνωμε'νη **επίσημος** ελληνική σκηνή φιλοξενεί έργα, δια τήν έξέτασιν τών οποίων θα έδικαιολογείτο ό κόπος να χαραχθούν όλίγαι γραμμαί, χαρακτήρα φε'ρουσαι αν όχι κυρίως κριτικόν, τουλάχιστον **απλώς** χρονογραφικόν.

ΊΙ λεπτομερής καί εμπεριστατωμένη έρευνα τών αιτίων τής αλλεπαλλήλου αποτυχίας τών αποπειρών τοῦ Βασιλικού Θεάτρου ανήκει *ipso jure* **εις τον** μέλλοντα ιστορικόν τοῦ συγχρόνου θεάτρου. Εκείνος **θα** εξέταση διατί άπέτυχεν ή μακάρια τή **λήξει** Βασιλική Δραματική Σχολή, διατί ήδη **ολοταχώς** φέρεται κατά κρημνών τό έπίσημον θέατρον, εκείνος θά χρωματίση καταλλήλως τούς υπευθύνους μιας τοιαύτης λυπηράς καταστάσεως, δημιουργηθείσης ύπό τών διευθυνόντων διά τής υίοθετήσεως τών έξαμβλωματικών φαρσών καί τών ελαφρών κωμωδιών τοῦ *Palais Royal,* εκείνου καθήκον είνε να τούς παραδώση **εις** τήν άθανασίαν τής κλασσικής ακαλαισθησίας καί κατάφωρου πλέον, ώς **απεδείχθη,** άνικανότητος. 'Εγώ, μή θέλων **να** σφετερισθώ τά δικαιώματα τοῦ προμνημονευθεντος **ίστΟρικοῦ** τού θεάτρου, **αρκούμαι** ν' **αναφέρω** χρονογραφικώς—επιμένω εις τήν λέξιν—μίαν τελευταίαν μου έντύπωσιν περί τοῦ δύσμοιρου **αυτού** θεάτρου, μίαν πεποίθησίν μου άπορρέουσαν **έκ** τής μελέτης τοῦ τρόπου, καθ' όν άπό τοῦ παρελθόντος Νοεμβρίου λειτουργεί καί εννοεί να εξακολούθηση λειτουργούν τό έπίσημον θέατρον.

Οί διοργανωταί τής Βασιλικής Δραματικής Σχολής, επί τών οποίων βαρύς ήδη έπικάθηται ό μαύρος εοιάλτης τοῦ διαλυθέντος έξ **υπαιτιότητας** των **ωραίου** εκείνου καλλιτεχνικού ονείρου, αυτοί οι σήμερον, **αγνοώ,** καθώς όλοι αγνοούν καί υψώνουν τούς ώμους διαποροῦντες, δυνάμει ποίων θεατρικών περγαμηνών, διευθύνοντες τήν έπίσημον έλληνικήν σκηνην, **αυτοί οί** περισπούδαστοι καί μοναδικοί κύριοι, ειν καιρός **να** παύσουν παρασκευάζοντες πυροτεχνήματα δια τών οποίων—τί αφελείς, αλήθεια ! — νομίζουν ότι θά συγκρατήσουν **το** κοινόν τής πρωτευούσης, προεξοφλοῦντες καί διατυμπανίζοντες προκαταβολικώς θριαμβευτικάς επιτυχίας καί αποθεώσεις καλλιτεχνικάς.

Το θέατρον των—θέατρον όχι βέβαια έθνικόν—από τήν ολισθηράν κατωφέρειαν όπου ευρίσκεται, δέν θά δυνηθούν ποτέ **να** τό ανασύρουν, έστω καί αν οί ηθοποιοί του μελετούν τούς ρόλους των γραμμένους **μέ** γραφομηχανήν. Ή τακτική τής φάρσας καί τών **ελαφρών** κωμωδιών προύκάλεσαν τήν άηδίαν **εις το** έκλεκτόν θεατρικόν κοινόν τής πρωτευούσης, τό όποιον, μετά τήν διάψευσιν τών ελπίδων του, **ευγενέστατα** ήδη τιμωρεί τούς ύβριστάς καί διαστροφείς τής καλλιτεχνικής του αντιλήψεως, συστηματικώτατα άπε'χον από τάς *εκλεκτός παραστάσεις* τοῦ περί ού πρόκειται θεάτρου. Βεβαίως ένοήσατε ότι πρόκειται περί τής **εις** τό έργον «**Τα** λόγια μένουν» τοῦ Γάλλου Ακαδημαϊκού ΠαύλουΈρβιέ εμφανίσεως τής δεσποινίδος "Αννης Φραγκοπούλου, έπιτυχίαν τήν οποίαν **οί** διευθύνοντες έσπευσαν νά προεξοφλήσουν, θεωρήσαντες τήν παγίωσιν τής **ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΉΣ** υποστάσεως τής δεσποινίδος Φραγκοπούλου ώς τήν ποθητήν άγκυραν τής σωτηρίας.

Δυστυχώς όμως δι' **αυτούς** αί **ελπίδες** των διεψεύσθησαν, καί τό προ πολλού δημιουργηθέν καθεστώς πανηγυρικώς επανήλθε μετά τήν πρωτην παράστασιν, και ή ύπό έχεμύθειαν λειτουργία τού Βασιλικού Θεάτρου έπανήρχισεν ήοεμώτατα, κανονικώτατα, **μέ** μόνους μάρτυρας τής προοδευτικής εργασίας του όλιγίστους θεατάς, οί όποιοι διεσπαρμένοι εις τά διάφορα **εδώλια** συγκροτούν μετά τών καθισσάτων μίαν τόσον επιτυχή Οσον καί ρίγος προξενούσαν εικόνα νωοών οδοντοστοιχιών.

Ή δεσποινίς "Αννα Φραγκοπούλου δέν ύπήρξεν **ευτυχής εις** τήν πρώτην έμφάνισίν της. Είνε **αληθές** ότι ανεγνώρισα **εις** το πρόσωπον της μίαν συμπαθή κυρίαν κάτοχον τής σκηνής, ήθοποιον ή όποια δέν μοῦ προεκάλεσε πλήξιν, όπως μερικαί άλλαι **εις** τό αυτό δράμα έχουσαι μέρος, τών όποιων ή κατά τήν εἴσοδον καί έξοδον *gaucherie* πολύ μέ δυσηρέστησε, **άλλα**—λυπούμαι είλικρινώς διότι **υπάρχει** άλλά,·—ας μού έπιτραπή νά φρονώ Οτι, ή υπερβολική έπιτήδευσις στάσεων καί τονισμών, η ύπερλυρική πολλάκις *déclamation* άμειλίκτως συγκρουόμενη **προς** τήν **εις** τά κοινωνικά λεγόμενα δράματα έπιβαλλομένην φυσικότητα, καί τό άπότομον μερικών κινήσεων, όλαι αύται ιδιότητες ίσως ύποφερταί διά μίαν Γαλλίδα ήθοποιόν, διέσπασαν τήν άρμονίαν τού συνόλου τής ύποκρίσεώς της.

Έν τούτοις τά μικρά ταύτα μειονεκτήματα, **ευκόλως** άλλως τε διορθούμενα. πολύ ολίγον μειώνουν τήν καλλιτεχνικήν άξίαν τής δεσποινίδος Φραγκοπούλου, τής όποιας τήν ύπόκρισιν παρακολουθών τις, άν δέν εξέρχεται τού θεάτρου τελείως ικανοποιημένος, δέν φεύγει όμως καί δυσηρεστημένος.

Δυστυχώς ή δεσποινίς Φραγκοπούλου προσελήφθη ή προσεχώρησεν—λεπτομέρεια άγνωστος **εις** έμέ—**εις** τό Βασιλικόν θέατρον καθ' ην έποχήν ούδ' ίχνος καλλιτεχνικής προθέσεως ανευρίσκεται **εις** τά εκάστοτε άναβιβαζόμενα έπί τής σκηνής του έργα. 'Αλλά καί τό έργον τοῦ Έρβιέ «Τά λόγια μένουν» δέν προεκάλεσε τό καλλιτεχνικόν έκείνό ρίγος, τό προσιδιάζον **εις** έργα τά όποια είνε προορισμένα νά ζήσουν καί νά συγκινούν πάντοτε. Ό Γάλλος ακαδημαϊκός σπουδαίως καθυστέρησε τοῦ Ισπανού δραματικού συγγραφέως Ιωσήφ Έτσεγαράη, όστις πρό τοῦ Έρβιέ τήν αυτήν *thèse* έξεμεταλλεύθη εις τό ώραίον κοινωνικόν **δράμα** του «'0 Μέγας Γαλεότος», ή ζωηρά άνάμνησις τού **οποίου** κατά τήν διάρκειαν τής παραστάσεως «Τά λόγια μένουν» έπεσκίασεν εντελώς **εις** τήν συνείδησίν μου τό μελοδραματικόν έργον τοῦ συγγραφέως τών «Λαβίδων—Λαμπαδηδρομίας—Α ίνίγματος—Ό Νόμος τοῦ Άνθρωπου—Λύτοσύστατοι».

Άλλ' **έκτος** τοῦ έργου τοῦ Έρβιέ, εις τό όποιον τέλος πάντων δέν δύναμαι νά **αρνηθώ** τόν τίτλον τού δράματος, τό Βασιλικόν θέατρον πάντοτε άπό καλαίσθητου (;) **αρχής** όρμώμενον μάς παρουσίασε κατά τήν δευτεραν καί πιθανώς τελευταίαν περίοδόν του τά έργα « Φούσκαν — Κοκορόμυαλη—Σπάθη τοῦ Δαμοκλέους — Τά παράδοξα τοῦ Έρωτος—Τόν αίώνιον Βιβλιοθηκάριον—Πόλεμον έν ειρήνη» σατυρικήν φάρσαν παιχθείσαν πρό δύο, άν δέν άπατώμαι. **ετών εις** τό θερινόν θέατρον τής Χεαπόλεως, καί τόν περίφημον «Μπατάκιαν καί τό Ταξείδί του». Οσάκις δέ προσεπάθησε νά ύψωθή υπεράνω τοῦ επιπέδου τής φάρσας, καί νά άναβιβάσ-**ΑΙ** έπί τής σκηνής του έργα δραματικά άξια τοῦ ονόματος των. **ώς** τό « Όνειρον θερινής νυκτός» τοῦ Σαίξπηρ θαυμασίαν φαντασμαγορίαν μεταβληθείσαν εις **αηδή** φάρσαν. «τούς Νεόνυμφους» τοῦ Μπγιε'ρσον οίκτρώς καταχρεουργηθέντας. «τόν Άμαξηλάτην Χέντζελ» τοῦ Χάουπτμαν, πάντοτε απέτυχε καί πανηγυρικώς έπανήλθεν **εις** τήν θεραπείαν τής προσφιλούς φάρσας.

Ύπό τάς τοιαύτας συνθήκας **τής** ακαλαίσθητου **εκλογής** τών άναβιβαζομένων'έργων καί τής προτιμήσεως τών φαρσών καί **ελαφρών** κωμωδιών τοῦ *Palais Royal,* τό Βασιλικόν θέατρον εύνόητον ότι ούδένα επιδιώκει καλλιτεχνικόν σκοπόν, καί **ό**'τι πρέπει νά είνε κανείς πολύ αφελής,—διά νά μή είπω **αστείος**—ώστε νά πιστεύη ό'τι έχου.εν εις τήν **Ε**λλάδα θέατρον άνταποκρινόμενον εύσυνειδήτως **προς** τόν προορισμόν του.

ΜΑΡΙΟΣ ΡΩΜΑΝΌΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΑΥΓΕΤΟΝ

Μίαν καλοκαιρινήν δύσιν έφθάσαμεν **εις** τούς πυκνότερους κόσμους τού δάσους μας, **εις** τά πολυδαίδαλα βασίλεια τών μυστικών αλσών. *ΊΙτο μία άπό τάς θαυμασιωτέρας δύσεις πού βασιλεύουν **εκεί** επάνω, τήν ώραν τού προσεγγίζοντος λυκόφωτος, τής όνειροπολήσεως καί τών νοσταλγιών, εις τό φώς τό λιποψυχοῦν καί τήν σκιάν πού επέρχεται, **μέ** τήν άργήν, μυστικήν κατ' **αρχάς** έμφάνισίν, μέχρις ότου ό πέπλος τής νυκτός καλύψη τό πάν.

Ή πρώτη εσπερινή αύρα, ώσεί προερχομένη άπό μυστικών και εξωτικών ανθών βάθη, μάς έσκόρπισε τήν άνατριχίλαν μιας βαλσαμώδους εύωδίας καί ό ψίθυρος τών φυλλωμάτων μάς εθώπευεν ήδη, μέχρις ότου μετεβλήθη **αργότερα εις** τόν θρήνον τών δασών, **εις** τόν βόμβον **εκείνον** τόν έπιβλητικον τού αιωνίου δάσους, ποῦ μάς έφερε τήν φρίκην, μίαν φρίκην φόβου, **έν** αίσθημα μεγαλείου, μίαν έντύπωσιν θεσπέσιας μουσικής ποῦ έκραδαίνετο **εις** μυρίας απηχήσεις **εις** τόν αιθέρα.

Καί τήν ώραν έκείνην τής δύσεως ακούεται καί ό μόρσιμος στόνος τής ζωής τής ημέρας μέσα εις τά δάση. "Ολη ή κλϊμαξ τών τερπνών κελαδισμών, τά τρυφερά γλυκολαλήματα τών νερών πού τρέχουν διά μέσου τών δένδρων καί τών χλοαζουσών **ερημιών,** οί ψίθυροι τού δροσερού **άνεμου,** μέσα στά φύλλα καί τά κλαδιά, ενώνονται **εις** μίαν μυστικήν, γλυκυτάτην και μεθυστικήν συναυλίαν, **εις** **έ**να παράπονον τελευταίας γοητείας τού φωτός ποῦ πεθαίνει.

Ή νοσταλγία μιάς λήθης έρχεται νά καθίση **ελαφρά** κάτω άπό τάς σκιάς τών φυλλωμάτων, τών εσπερινών γόων, τούς **οποίους** μέλπει ή μελαγχολική ελάτη καί φτερουγίζει προς τούς ήρεμα κινούμενους κλάδους **μέ** ένα παράπονον άγνωστων στεναγμών, **μέ** μίαν θλίψιν νεκράς σκέψεως τών μελλοθανάτων φύλλων. . .

Αι τελευταία', εύωδίαι τών λουλουδιών πού πεθαίνουν, τά κρυφά φτερουγίσματα τών πουλιών πρός τάς φωλεάς των, τά τερπνά κελαδίσματα ποῦ σβύνουν καί θροοῦν στά ξηρά χόρτα, **μέ** τον ψίθυρον κάποιων **αυλών τής ερημικής** ζωής—όλα ψάλλουν τήν δέησιν **εις** τόν θεόν τών δασών.

Εις τήν βρυσούλαν, **μέ** τόν εύωδιασμένον κρουνόν άπό ξύλον κέδρου, θά σταθής, διά νά παρατήρησης τά μαραμμένα βρύα, ποῦ θά άναζήσουν πάλιν, ό'ταν ή αυγή στείλη τά **πρώτα** της φιλήματα **μέ** τής δρόσου τά χείλη. Όταν θά πέρασης κοντά άπό τό δένδρον, τοῦ **οποίου** ό κεραυνός κατέκαυσε τόν κορμόν, θά ίδής ότι **εις** τήν χαίνουσαν πληγήν του έρπουν, συναθροίζονται **εις** τήν φωλεάν των τά μυρμήγκια ποῦ καθυστέρησαν, καί τώρα επιστρέφουν άπό τόν ήμερήσιον κάματον.

"Ένα πουλάκι έφτερούγισε στά κλαδιά τοῦ δένδρου. *Ήλθεν **εκεί** νά φωληάση **μέ** παραπονετικά τερετίσματα. Κάποιο χαυ.ένο καλό, κάποιαν **απόκρυφη** λαχτάρα θά καλή στή φωληά τής **αγάπης.** Καί τά τερετίσματα του, ώσεί μυστικά φιλήματα, πετούν γύρω, **ωσάν** ήχοι μιάς καρδούλας πού πάλλει στά μικρά του στήθη, **ωσάν** ρυθμοί καλοπροαίρετοι πού σταλάζουν τόν πόνον τής βαθειάς ηρεμίας τών πάντων.

Καί θά βαδίζης άργά. **θά** άναπνέης βαθειά τήν βαλσαμώδη πνοήν τών φύλλων. Κάποτε, ή άπαισία καί μονότονος κραυγή **ενός** οίωνοῦ τής νυκτός θά φέρη **εις** τήν ψυχήν σου τόν ρυθμόν **ενός** εμβατηρίου, θά κινήση **εις** τήν μνήμην σου τήν ώδήν τών σβυσθέντων διά παντός ονείρων. Ή συνοδεία θά **σέ** καλέση νά βάδισης κάτω άπό τά μόρσιμα **ελεγεία** τών παρελθόντων φθινοπώρων. **Άλλά** τά **βήματα** σου άς **αντη**χούν τώρα **εις** τάς θαλεράς οάσεις τής ζωής, **εις** τάς **ανοίξεις** καί **εις** τάς μαγείας τής **σημερινής** σου χ*ράς τής ζωής.

Καί αύριον, όταν τά χέρια τών μορσίμων κινημάτων σκορπίσουν τόν πρώτον θάνατον **εις** τήν χώραν τών δασών, τότε τά **βήματα** σου θά σβύσουν, διά ν' άναζήσουν πάλιν τήν άνοιξιν, εμψυχωμένα **εις** τήν σιγήν καί τήν έρημίαν——

Πάντοτε **αγαπημένος** μοῦ ήταν **αυτός** ό Βράχος. Ανάμεσα άπό μίαν δενδροστοιχίαν κέδρων έβλεπα τά **απομεμα**κρυσμένα κράσπεδα τοῦ **ορίζοντος,** καί τό βλέμμα μου έκαθρε'φτιζεν όλόκληρον τήν έδύνην τοῦ σκοτεινού άπειρου. **Καθισμένος εκεί,** έβλεπα τάς άφταστους εκτάσεις, **μέσα εις** τήν ύπεράνθρωπον ήσυχίαν τών βαθύτατων λογισμών έβυθιζόμουν, καί **μέ** κάθε τι ή ψυχή μου έξαφνίζετο, καί ό'ταν ό άνεαος έσφύριζεν **ανάμεσα** άπό τάς επάλξεις τών υπεράνω μου κορμών, **με** εκεινην την ατέρμονα φωνην των **ΟΛΣΟΙΝ,** έτολμοῦσα νά παρομοιάζω τήν βοήν του **μέ** τούς μεγάλους στοχασμούς πού μού έγεννοῦσεν ή φρίκη τής σιγής. Καί ενθυμούμαι ότι έζούσεν εντός μου ή βαθεϊα συναυλία τών ρυθμών τής μεγάλης σιγής, ό'πως άνεσκίρτα **εις** τήν ψυχήν μου καί ή πρώτη μεγάλη χαρά ενός ύπερκάλου ιδανικού. Καί τό νά σβυσθώ ώς μία ελαχίστη πνοή υπάρξεως, ώς ένας ανθρώπινος στεναγμός μέσα **εις** τόν κόσμον τών παρήγορων καί συναρπαστικών εκείνων άνεμων, θά μου ήτο μία **ηδονή,** μία κατάκτησις τής **αμφιβολίας,** μία υπεροχή τής ζωής ! . . .

Τάς σεληνοφωτίστους νύκτας, καθισμένοι κάτω άπό τά δένδρα, κοντά **εις** τήν κλαδοσκέπαστον καλύβην μας, ύφαίναμεν τάς ασύλληπτους μαγείας τού φωτός της μέσα **εις** τήν ψυχήν μας, **μέ** τάς λιτανείας τοῦ βυθισμένου δάσους μέσα εις τούς φαντασμαγορικούς κόσμους, μέσα **εις** τά αιωρούμενα λίκνα τών Νυμφών, εις τά ήσυχα άντρα τοῦ πανωραίου μεγαλείου, τής μεγάλης γαλήνης.

Εις τάς πηγάς τών φωσφορισμάτων, εις τούς φωτεινούς πίδακας τών λευκαργύρων ναμάτων, **εις** τήν βροχήν τών άερούφάντων ψυχών τών **αλσών, εις** τάς άναδυομένας Μαινάδας **μέ** τούς πέπλους άργυροπρασίνους, **μέ** τά ήούλαλα χείλη τής ύμνωδίας τών νυκτερινών λιτανειών.

Κολποῦται ή μαρμαρυγή τοῦ στήθους μιας Νύμφης **υπέρ** τόν βράχον, καί καθρεφτίζεται στά σελαγίσματα τής Σελήνης επάνω άπό τά κρεμάμενα νερά. Ή μορφή ενός Σατύρου κρέμαται άπό τούς κλάδους τού παμπάλαιου δένδρου μιάς βελανιδιάς — καί ό φωτεινός θύσανος τής **αργυράς** ζώνης μιάς Άμαδρυάδος, έρπει κάτω άπό τά τριχωτά πόδια τοῦ Πανός, τού θεού πού δεσπόζει **μέ** τήν όρμήν καί τήν άσχημίαν. . . .

Καί αύτάς τάς νύκτας τής σελήνης, καθισμένοι κάτω άπό τά ύπερύψηλα δένδρα, θά μάς έφερεν ό μυρωμένος άπό πεύκων πνοάς άνεμος τήν φωνήν τής σημερινής παρθένου ζωής τών δασών, τήν φωνήν τής δειλής ελληνοπούλας, **μέ** νέον ήχον, νά ξαφνίζη τάς παλαιάς **ήχους** τών κοιμωμένων ύμνων **εις** τούς θεούς τών δασών, τάς μολπάς τής **ιεράς** φόρμιγγος, πού έκρούετο εις τήν **άβράν** μελωδίαν τών παρθένων, εις τήν δέησιν τών ιερειών τοῦ ναοῦ τής Αρτέμιδος. . . . Καί τό τραγοῦδι έπέτα **μέ** μονότονον ρυθμόν, ρυθμόν μυρολογικόν, ήρεμον, διά μέσου τών άναδενδράδων, **εις** άναφρικιάσεις καί τερπνάς θωπείας μιάς αύρας—μέχρις "~ου άπό **βάθη εις βάθη** άντελάλει, έκραδαίνετο, καί έσβύνετο **εκεί κάτω,** στά μυστήρια κάποιας σπηλιάς, στήν σιωπην

του μεγαλείου της νυκτός, στάς απόκρυφους φωλιάς τών μυθικών σκιών . . . .

Και **τό** τραγούδι έλεγεν :

(Καβάλλα στο άτι έπέρασες σάν αστραπή τό δάσος.

«Λεν είχα φτερά τοΰ άετοΰ νά σε προφτάσω.

«Ακολούθησα το δρόμο σου—άλλά τά δένδρα τοΰ δάσους »μοΰ είπαν τή θλιβερή ιστορία. . . .

»**Καί** το δένδρο πού έξέσκισε τά στήθη σου, αντρειωμένε, «έστοίχειωσεν.

»Τά άτι **ακόμη** τρέχει στά δάση **και** σέ **ζητεί. Και** τά «χλιμιντρίσματά του αντιλαλούν στην **ερημιά.**

»Λε'νε πώς κάθε νύχτα σάν αστραπή διαβαίνεις καβάλλα »στό άτι τά δάση.

»Καί εγώ μέ τό τραγούδι σέ καλώ νά ξαναγυρίσης πκλι «τόν ίδιο δρόμο γιατί δέν έ'χω φτερά νά **σέ** φτάσω αετού.

»Τό δένδρο πού έξέσκισε τά στήθη σου, αντρειωμένε μου. «έστοίχειωσεν.

«Δέν θά μέ **ακούσης** ποτέ πλέον νά σοΰ φωνάζω στά «δάση—γιατί φοβάμαι τον **αντίλαλο** τοΰ τραγουδιού μου...

"Ενα πρωί, πριν ό ήλιος άνατείλη, έβαδίζαμε τήν συμπαθητικήν μας δενδροστοιχία-/. Δένδρα ύπερύψηλα έ'ρριχναν τήν σκιάν των **στους** δροσολούστους τάπητας τής άβράς χλόης, δένδρα μέ μυστικούς ψιθύρους πρωινής εξεγέρσεως, μέ ανατριχιάσεις μεγαλοπρεπών κλάδων, μέ άργά κινήματα, μισοξύπνητα άπό τά ήμίφωτα τής αυγής.

Τό αύγινόν δάκρυ τής Ελάτης, καθαρόν **ωσάν** το μέλι τών άγριων μελισσών, έστάλαζεν άπό τούς κορμούς, τά δάκρυα τοΰ **ονείρου** τής ερατεινής αυγής **και** μάς προκαλούσε στήν επιθυμία ενός παραπόνου, στήν λήθην ενός παλαιού ονείρου καλοκαιρινής αυγής, ονείρου **ελπίδος** και **αγάπης.**

Τά βήματα μας άργά, ήσυχα, μέσα στήν σιγήν τού δάσους, άρκοΰσαν ώστε νά ταράζουν τήν γαλήνην τής σπηλιάς, όπου ή πηγή. Ό ήχος τών ρυακίων, ποΰ έξεχύνοντο **ανά**μεσα άπό τά βρύα και τήν χλόην. εψαυεν ελαφρά τήν ήχώ, πού έξυπνοΰσεν **εκεί** στά πέριξ.

Νά καθίσης **εκεί** στήν πέτραν πού δροσίζεται, νά βλέπης τόν κρυστάλλινο καθρέφτη τών νερών, ποΰ **ακόμη** δέν διελύθη ή σκιά μέσα εις τά βάθη των. Ό κισσός θά σού φαίνεται νά έ'ρπη, κάτω άπό τόν κορμόν ποΰ περισφίγγει πυκνότατος, και νά ξεδιπλώνεται σέ μυριάδες φειδιών, πού έρχονται ώς μαγεμμε'να, νά σβύσουν τήν δίψαν των **εις** τήν πηγήν . . .

Σταλάζει τό δάκρυ τών δροσοποτισμένων βρύων επάνω άπό τόν βράχον. Απλώνεις τό χέρι νά τό **συλλαβής**—και χάνεται μέσα **εις** τά χέρι σου, ώς ένας θησαυρός άπό ακτίνας φωτός πετραδιών πολυτίμων. . . .

Τά σιγαλά λόγια μας. σάν μυστικά τών αμίλητων σκιών, σβύννονται μέσα στήν **ιερή** σιγή, μέσα στο τραγούδισμα τής βρύσης τό νανουριστικόν. Μία **ευλάβεια,** μία καλοπροαίρετος καλωσύνη μάς έβύθιζε στήν άπόλαυσι τών ερημικών στοχασμών, τούς όποιους έρρύθμιζεν ό μονότονος ήχος τοΰ σταλάζοντος σταλαχτίτη, πού μετρά τάς στιγμάς τής ζωής και τής γαλήνης, μέσα **εις** τον βυθόν τον άγνωστον. . . .

Και όταν θά άπομακρυνθής, θά σέ παρακολουθή ό μονότονος ρυθμός τού σταλαχτίτη, θά μέτρα τά βήματα σου, θά μέτρα αιωνίως, άργά, πένθιμα, τά βήματα τής ζωής σου.

Όταν οί καταρράκται βουίζουν μέ ένα πανδαιμόνιον θόρυβον **και** καταρρέουν εις μυριάδας απηχήσεις, εί; καταιγίδας δρόσου και χρωμάτων, **σέ** μαγεύει ή θέα ενός πανωραίου κόσμου άπειρου φαντασμαγορίας, **και** αισθάνεσαι τόν πόθον νά βυθισθής κάτω εις τήν άβυσσον, ύπό τούς κρουνούς τών μυριάδων λευκών άφριζουσών κρηνών, όπου αιωρούνται αί ψεκάδες τών ιριδοχρώμων πετραδιών, ή μουσική μιάς **υγείας,** ή αθανασία μιάς έξαγνίσεως . . .

θόλοι μυρίων κρυφών άντρων, άνδηρα πρασινοστόλιστα, μέ παράξενα **υδροχαρή,** μέ αναρριχητικά φυτά, **μέ** δένδρα βρυοσκεπή, μέ κορμούς βελούδινης χλιδής. Και **τά** δένδρα **αυτά** με μίαν εϋγένειαν θωπείας μεγαλοπρεπούς σέ περιβάλλουν, σέ προστατεύουν, σέ όδηγοΰν μέσα **εις** τά δώματα τών **ή'Λ'.**θε'ων. . .

Και επάνω άπό τούς απάτητους βράχους ακούονται οί φτεροθόρυβοι τών αετών, πού έρχονται νά σβύσουν **εις** τό χάος τών φωτοβόλων ρανίδων, **εις** τούς ρυθμούς **τής** θείας τρικυμίας . . .

Καθίσαμεν **εις** τήν υπεράνω τών καταρρακτών κορυφήν ένος βράχου. Κάτω ή βοή τών κατρακυλιομε'νων **υδάτων** εφθανεν ώς ύμνος εκεί **επάνω,** ώς βόμβος μελισσών. "Επειτα, όταν έσηκώθη **ό** άνεμος και **ό** ήλιος είχε δύσει, τότε **ό** χαλασμός τών αιωρουμένων πανωραίων εικόνων έςηφανίσθη. Ό άνεμος μόνον μάς έφερε προς τά ύψη **εκεί,** ένα δροσοβόλον φύσημα, μίαν ισχυράν πνοήν. ποΰ άσυναισθήτως **μάς** έσυρε προς τά κάτω. προς τήν ήδονήν τού μοιραίου **ιλίγγου, της** καταστροφής ύπό τό κράτος τής **αοράτου** δυνάμεως ποΰ έλκει πρός τήν ήδονήν τού φτερουγίσματος και τής άνυπαρςίαα τό αυστήριον.

Ό θρύλος τής Κυράς τοΰ Δάσους. ΤΙ μαγεία τού **ονείρου** μιάς θερινής νύκτας μέ έκαμε νά αισθανθώ βαθύτατα τήν ίστορίαν αυτήν, όταν εύρέθην εις τά δάση αυτά **τής** παλαιάς λειτουργίας, στους παναιωνίους κορμούς ποΰ δακρύζουν αιώνιο τό νάμα τής ανανεώσεως, τό δάκρυ **της** αθανασίας.

Εκεί όπου υπάρχει ή πολυδαίδαλος, ή μυθική, **ή** ανεξερεύνητος σπηλιά, τό παρθένον δάσος μέ τά δύσβατα τοπία, στους κρημνούς τούς ανυπέρβλητους. Εκεί μέ μίαν ίεράν συγκίνησιν. με έναν πόθον άποκαλύψεως, όταν καθίσης ύπό τά φυλλώματα μυστικού και αοράτου άλσους, τήν βαθειά νύκτα, κατά τήν ώραν τού μεσονυκτίου, θά ακούσης τήν άρμονι'αν παραδόξων οργάνων νά σέ συναρπάζη, νά σέ μαγεύη, **και** έπειτα μίαν φωνήν σιγαλήν κατ' αρχάς και κατόπιν **ήρεμα** δυναμουμένην, νά ανέρχεται άπό τά έγκατα, νά ξεχύνεται **εις** τά δάση, νά κραδαίνεται **εις** τόν αιθέρα, **και** ώς μία φρίκη νά βασιλεύη **εις** τά βάθη τών δασών **και εις** τά βάθη τής ψυχής σου.

"Ενα τραγούδι μέ παμπάλαιο-/ ρυθμόν. Ένας ύμνος ύπερκόσμιος στους ύμεναίους τών άσπιλων παρθένων—τών έπτά παρθένοι τής Σπάρτης. . . Ώδή εις τά κάλλη των, ύμνος εις τήν ίστορίαν τών πανηγύρεων τού παλαιού κόσμου, και λέγει, και ψάλλει, σέ παμπάλαιο-/ ρυθμόν. σέ λόγια τής **αθανά**του γλώσσης, τής γλώσσης τής μεγάλης τών ημιθέων **ζωής...**

Ποτέ δέν θά αίσθανθή κανείς τήν φρίκη-/ **και** τήν ήδονήν τών δασών αυτών, έάν δέν αίσθανθή μέ τήν ύποβολήν **τής** παραδόσεως τούς κόσμους τής αρμονίας τών παλαιών καιρών . . .

Και έπειτα όταν ό ήχος σβυσθή. εις ένα ψυχορράγημα άπειρων ψυχών ασύλληπτου ύπάρζεως, όταν τό όνειρον τοΰ ρυθμού μεταβληθή **εις** ευωδιάς **και** αγαλλιάσεις παραδεισιακάς, **και** τών δασών τά μυστήρια ριγήσουν πάλιν **εις** τήν μεγάλην των σιγήν, τήν επιβλητικήν. τότε και **ό** μυστικός κόσμος τής *Κυράς* βγαίνει άπό τήν μυστηριώδη σπηλιά, και πηγαίνει νά λουσθή **εις** τούς καταρράκτας. Και **ό** θείος χορός, τά φωτεινά μετέωρα, τά ουράνια σελαγίσματα κινοΰν τον αιθέρα υέ μολπάς ά—.'έλων, *υ.ϊ* λύοας θεσπέσιων άομονιων. **Και** κατόπιν **ή** συνοδεία βαδίζει προς **τό** *Όριο.* 'Εκεί κάμνει τάς σπονδάς, **εκεί** στέφει τάς ξανθάς κεφάλας, **εκεί** ενώνει τούς ισχυρούς βραχίονας τών παλληκαριών τής Μεσσηνίας μέ τάς άλκίμους χείρας τών Σπαρτιατίδων Παρθένων..·

Σ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΩΡΑΝ ΤΩΝ ΚΑΤΕΡΓΩΝ

Τά κάτεργα αποτελούν το μυσαρώτερον τών κοινωνικών στιγμάτων, τών κληροδοτηθέντων **ύπό** τού βαρβάρου μεσαίωνος **εις** τον κατ' **εξοχήν** αιώνα τών φώτων **και τής ελευθερίας.**

Είνε **και** αυτά μία άπό τάς πολλάς μάστιγας τάς οημιουργηθείσας ύπό τοΰ ανθρώπου, όπως διαιωνίζη τήν δυστυχία-/ **και** τήν **αθλιότητα** τών όμοιων του.

Ματαίως άνδρες διαπρεπείς έγείρουσιν εκάστοτε φωνήν διαμαρτυρίας **και** φρίκης, φωνήν πόνου **και** άγανακτήσεως" τά κάτεργα έξακολουθοΰν υφιστάμενα πρός αίσχος τοΰ πολιτισμού, ίνα φιλοξενούν τόσας σηπομένας δυστυχείς **υπάρ**ξεις, κυλισθείσας **εις** τόν βόρβορον τοΰ εγκλήματος άφ' **ενός** μέν ύπό τών ανισόρροπων κοινωνικών συνθηκών, άφ' έτερου δέ ύπό **τής** ακατάσχετου ροπής πρός τό κακούργεΐν, της αναγόμενης **εις** τήν κληρονομικότητα, τόν έκφυλισμόν, τάς αναπόδραστους ψυχολογικάς στιγμάς και τήν έλλειψιν καταλλήλου πνευματικής μορφώσεως.

'Εάν τά **εδώλια** τών νομομαθών δικαστών κατελάμβανον ιατροί νευρολόγοι **και** ψυχίατροι, τά πράγματα θά ήλλασσον όψιν και **έπί** τών ερειπίων τών φυλακών θά ίδρύοντο φιλανθρωπικά καταστήματα, ίνα περιθάλπουν τούς ύπό τών ανθρωπίνων νόμων καταδικασθέντας, και αποδίδουν εις τήν κοινωνίαν νέους άνδρας, πολίτας πράους και **αγαθούς,** έξημερωθέντας **και** ίαθέντας ύπό τής **ιεράς επιστήμης.**

Εν τούτοις οί νόμοι των ανθρώπων παραμένουν **αναλ**λοίωτοι, οί λαοί στενάζουν ύπό τό βάρος καταθλιπτικών κοινωνικών συνθηκών, τά κακουργιοδικεία δέν μετεβλήθησαν **εις** ίατροδικαστήρια και ούτω τά κάτεργα θά έξακολουθοΰν έπί πολύ **ακόμη** νά διαιωνίζουν τό έπάρατον και άπάνθρωπον έργον τής καταστροφής.

Ώς γνωστόν, έν τών φοβερωτέρων κάτεργων είνε **και** τό τής Σιβηρίας. **Ρίγος** επιφέρει τό **όνομα** της **και** φρίκην έμποιεί ή θέα της. Ή Σιβηρία ειν τό άπώτατον εκείνο σημεΐον τής **αχανούς** Αυτοκρατορίας, ένθα πάσαν βλάστησιν καλύπτει ή **χιών** χλόη δέν φύεται˙ ζωή δέν **υπάρχει.** Τά πάντα εις τον παγετώδη και άγονον εκείνον τόπον προσλαμβάνουν μορφή-/ νεκράν. 'Αφοΰ και αυτός ό ήλιος τήν αποστερεί τών θαλπερών και ζείδωρων άκτίνων του. Εκεί εξορίζονται ανθρώπινα όντα μέ ιδίαν βούλησιν, μέ ορέξεις, μέ αισθήματα" ό έξ **έμφυτου** δολοφόνων άμαθης και άξεστος χωρικός μετά τοΰ εύαισθητοτέρου και ευγενούς ποιητού" ό μέγας στρατηλάτης, ύπερασπίσας δεκάκις διά τής ζωής του τήν κινδυνεύουσαν πατρίδα του, μετά τοΰ τελευταίου χειρώνακτος, υποτρόφου τών δυσωδεστε'ρων και βδελυρών καπηλειών.

Ό θάνατος **εις** τόν άπαίσιον αυτόν τόπον είνε ή **απαλ**λαγή τής διηνεκούς **οδύνης,** και ευτυχής έκεΐνος όστις καταληφθή ύπ' αύτοΰ **πριν** ή τό ποτήριον ύπερεκχειλίση, πριν ή άπολέση τήν βούλησιν **και** ό πρώην άνθρωπος μεταβληθή εις κτήνος.

Ό μόνος θόρυβος. Οσπς πληροί τάς **απέραντους** ταύτας εκτάσεις, εινε ό θόρυβος τών άλύσεων. Οδηγούνται εκεί κατά εκατοντάδας οί κατάδικοι, κατά στοίχους, **μέ** τήν άγρίαν σιγήν τών έν τοις κλωβοίς έγκεκλεισμένων ζώων. Ομοιομόρφως ένδεδυμένοι φέρουσιν έπί τής κεφαλής τόν κατά παράδοσιν μικρόν και μαΰρον σκούφον τών Ρώσων καταδίκων. Εκείνοι οΐτινες έχουσι καταδικασθή **εις** καταναγκαστικά έργα έν **τοις** μεταλλείοις φέρουσιν έπί τών νώτων δύο μικρά τετράγωνα έριούχου κίτρινου" οί **απλοί** κατάδικοι ο! στελλόμενοι ώς άποικοι σημειούνται δι' ενός μόνον τετραγώνου. Οί ευγενείς είνε άπηλλαγμε'νοι παντός διακριτικού σημείου. "Αλλοτε τό χρώμα τού τετραγώνου τούτου έδείκνυεν **εις** ποίαν κατηγορίαν καταδίκων άνήκεν ό εγκληματίας. Το τετράγωνον ήτον έξ έριούχου ερυθρού διά τούς δολοφόνους και τούς πολιτικούς κατάδικους, έξ έριούχου κίτρινου διά τούς έμπρηστάς και έξ έριούχου μελανοΰ διά τούς κλέπτας.

Αί άλύσεις δι' ών είνε δεδεμένοι ζυγίζουσι πολλάς δεκάδας λιτρών, πάντες δ' έχουσι τό ήμισυ **τής** κεφαλής έςυρισμένον. Διά πόσων **και** πόσων τάφων σημειοΰται εκάστοτε **ο** θλιβερός ούτος δρόμος διά τήν Σιβηρίαν! Ή κόπωσις και αί στερήσεις φονεύουσι πάντοτε τούς ασθενέστερους.

"Οταν τό έαρ φθάνη, άνοίγουσι πάσαι **αί** φυλακαί τής Ρωσίας, και έκ τών μεγάλων τούτων λίθινων κλωβών κατά χιλιάδας εξαπολύονται οί κατάδικοι εις Σιβηρίαν. Σιδηροδρομικώς όδηγούσιν αυτούς μέχρι τοΰ Νισνί - Νοβγοτόδ. 'Εκεί έπιβιβάζουσιν αυτούς **εις** λέμβους έπί τού Βόλγα, και όταν οθάσωσιν **εις** το Όρεμπούρ, εις τά σύνορα δηλαδή τής Ασιατικής Ρωσίας, διασκορπίζουσιν **αυτούς εις** τά τέσσαρα σημεία τής Σιβηρίας. Άπό τού Όρεμπούρ τό ταξείδιον γίνεται διά τών ποδών **και** διαρκεί συνήθως πλέον τοΰ έτους.

Μία νέα κόρη κατάδικος σταλείσα **εις** Σιβηρίαν **εις** Τρεδνέ Καλύμσκ πλησίον τής Καμσάτκα **και** τού Παγωμένου **Ωκε**ανού, περιέγραψε πρό **τίνων** ετών τοιοΰτον ταξείδιον. «Τό ταξείδιον, λέγει, ύπήρξεν όδυνηρότατον. Διετρέξαμεν χιλιάδας χιλιομέτρων, ότέ μέν πεζή. ότε δέ έφιπποι ή έπί φορείων συρομένων ύπό ταράνδων ή κυνών. Διήλθομεν τεσσάρας σειράς ορέων, ύπεχρεώθημεν νά βαδίσωμεν έπί τών πάγων **και** διεσχίσαμεν ολόκληρους παγετώδεις χαράδρας.

«"Οταν ή καταιγίς τής χιόνος μαίνεται, ή όταν οί πάγοι άναλύωνται και τό ύδωρ ρηγνύηται πανταχόθεν, είνε" τις **υπο**χρεωμένος νά ταξειδεύη εντός τού ύδατος, άφοΰ οί δρόμοι μεταβάλλονται εις ποταμούς. Κα; όταν ή πλημμυρά σκορπίζεται παντού, τό ταξείδιον είνε τόσω περισσότερον φοβερόν. καθ' όσον δέν δύναται κάνεις ούτε νά θερμανθή, ούτε ν' αποξηράνη τά ενδύματα του, διότι οί σταθμοί άπέχουσι πολύ, οί δέ διεσκορπισμένοι άνά Γ> χιλιόμετρα οικίσκοι είνε έρημοι κατοίκων, άνευ ύδατος, άνευ θερμάστρας, άνευ οϋδενός. Ό άρτος αγοράζεται **εις** τά μέρη ταύτα άπας τού· έτους, εις τήν ύπε'ρογκον τιμήν τών 25 καπικίων κατα λίτραν. Οικονομικός τις υπάλληλος ενεργεί τήν πώλησιν τούτων. Εάν δέ κάνεις έ'χη το δυστύχημα νά μή άγοράση κατά τήν ήμέραν άρτον. θά λιμώττη έπί όλόκληρον έ'τος, έάν δέν άποθάνη εν τω μεταξύ. Δέν υπάρχει **εκεί** ή έν μόνον πράγμα εύθηνόν. Τό κρέας τής ίππελάφου. άρκεΐ νά το άγοράσωσι κατά τόν χειμώνα, όταν οί Τσοΰκσαι φθάνωσιν έκ Καμσάτκας μέ άγέλας ολόκληρους ίππελάφων.»

Οί πλείστοι τών **εις** τήν Σιβηρίαν αποστελλομένων καταδίκων εργάζονται **εκεί** ελεύθεροι, πάντας δέ ξυρίζουσι κατά τό εν μέρος τής κεφαλής, δις τοΰ μηνός. Ή μόνη τροφή τήν οποίαν ή Πολιτεία δίδει άπαξ τής ημέρας **εις** τούς κατάδικους κατά τήν έβδόμην ώραν τό θέρος και κατά τήν εκτην τόν χειμώνα, συνίσταται εις ζωμόν έκ σιτηρών χονοραλεσμένων **και** τεμάχιον ξηρού μέλανος άρτου. Ιδού, έν γενικαίς γραμμαίς, ό κανονισμός διά τούς έκτίνοντας έν Σιβηρία τήν ποινήν των κατάδικους. Εις τάς τεσσάρας ώρας τής πρωίας έγερσις. Άναχώρησις διά τά μεταλλεία εις **τάς τεσ**σάρας και ημίσειαν. Εργασία άπό τών πέντε μέχρι **τής** μεσημβρίας ύπό τήν επιτήρησα στρατιωτών ενόπλων, Κοζάκων μέ τήν σπάθην άνά χείρας, **και** φυλάκων οιτινες φέρουσι πολύκροτον **εις** τήν ζώνην, και χονδρήν ράβδον **εις** τήν χείρα. Άπό τής μεσημβρίας μέχρι τής μιάς άνάπαυσις.

ΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Από τής Ιηΐ μέχρι της 6ηί εργασία. Έπειτα επιστροφή, δείπνον, και άνάπαυσις. **Δύο** ήμέραι αναπαύσεως δίδονται καθ'εκαστον μήνα, τήν Ιην και τήν Ιοην έκαστου μηνός. Τήν Κυριακήν λειτουργία **εις** τάς πέντε τής πρωίας· άλλ' **ουδέν** θλιβερώτερον τής λειτουργίας ταύτης. **Οί** πλείστοι έξ αυτών φέρουσι δεσυ.ά **εις** τούς πόδας και τάς χείρας, και **επειδή** τό σημείον του σταυρού και αί γονυκλισίαι επαναλαμβάνονται δεκάκις κατά λεπτόν, δέν **ακούει** τις **η** τον θόρυβον τών κοινών ,*<· ' Γ (Δνιγνυν άλύσεων, καθ' ήν στιγμήν σταυροκοποῦνται ούτοι και γονυπετοῦσι. Ό πένθιμος ούτος ήχος, αί φωναί αύται αί ίσχυραί και άγριαι, αϊτινες άπαγγέλλουσ; προσευχάς και παρακλήσεις, αί ειδεχθείς αύται κεφαλαί, **αί** Ι ξυρισμένα ι **έκ** τού **ενός** μέρους, ή όσμή ή αποκρουστική ήτις αναδίδεται **έκ** τού **σώματος** των, τό όποιον καλύπτουσι ράκη ρυπαρά, όλα ταύτα δεν εινε δυνατόν να τά λησμονήση εκείνος, Οστις έτυχε να τά ί'δη. Δίδονται εις τόν κατάδικον διά τήν έργασίαν **αυτήν** τών 12 **ωρών** δέκα καπίκια. τά όποια τω άρκοῦσιν ίνα μή άποθάνη τής πείνης. Ό Διοικητής έχει δικαίωμα θανάτου και ζωής έπί τών καταδίκων. **Οί** κατώτεροι αξιωματικοί έπιβάλλουσιν άνεξελέγκτως μάστιγα, φυλακήν και δεσμωτήριον. Πάς κατάδικος όστις αρνείται να ύπάγη δι'οίανδήποτε αϊτίαν εις τά μεταλλεία, **ακόμη** και λόγω ασθενείας, λαμβάνει είκοσι μαστιγώσεις. **Ό** δραπετεύων κατάδικος συλλαμβανόμενος καταδικάζεται **εις** διακοσίας διά τού κνούτου μαστιγώσεις. Τό κνοῦτον **αποτ**ελείται έκ ξύλινης λαβής, εις τήν οποίαν εινε προσκεκολλημε'να λωρία, έμβεβαπτισμένα **εις** τό δ'ξος, και τών οποίων τά άκρα καταλήγουσιν **εις** σφαίρας μολύβδινους. Πρέπει νά έχη τις ίδιοσυγκρασίαν όλως σιδηράν διά νά έπιζήση **εις** τά βασανιστήρια ταύτα.

Μετά τόν κάματον τής ημέρας οί κατάδικοι εγκλείονται **εις** τό δεσμωτήριον, κατά δέ τήν όγδόην ώραν τυμπανοκρουσία αναγγέλλει ότι τά φώτα έσβέσθησαν και ότι ποέπει νά βασιλεύση απόλυτος σιγή. Άλλά κατά τάς 1 1 ώρας τής νυκτός ή σκηνή άλλάσσει. Εις τούς θαλάμους τών δεσμωτηρίων ακούονται υπόκωφοι ήχοι και οί προσεκτικοί νυκτοφρουροί διακρίνουσι πολλάκις φευγαλέας λάμψεις διά τών ρωγμών τής θύρας, έπί τής όποιας οί κατάδικοι άναρτώσι δίκην παραπετασμάτων τά φορέματα αυτών κατα-£·ρυπημένα και καταξεσχισμένα. Εινε ή ώρα κατά τήν οποίαν οί κατάδικοι άρχίζουσι τό χαρτοπαίγνιον.

Τό οινόπνευμα κυκλοφορεί. Εινε άπηγορευμένον εις τούς κατάδικους **μέ** τάς αύστηροτέρας τών ποινών άλλ' οί Ιουδαίοι και οί Κοζάκοι τοις τό πωλούσι **μέ** τό βάρος χρυσού. **Οί** κατάδικοι δύνανται νά δώσωσι δέκα δακτύλους τών χειρών των διά δέκα φιάλας βότκας, θά ήδύναντο και τόν πατέρα των **ακομη** νά φονεύσωσι διά νά κλέψωσιν **έξ αυτής.** Σιωπηλώς άπό χειρός **εις** χείρα μεταβιβάζεται τό πολύτιμον ποτόν. όπερ ώς ά θάνατος επιφέρει τήν λήθην τών άλυσεων, **τού** δεσμωτηρίου, τού κνούτου και τής **ατιμίας.** Τοποθετούσι κατά γής έν κηρίον καπνίζον, καταπίνοντες την ωνήν των διά νά μή άκούηται. ειδεχθείς **έν** τή **άγρια** γυμνότητί των. άφού διά τών ενδυμάτων των κλείουσι τάς οπάς τής θύρας. Έξαπτόμενοι άπό τό οἴνόπνευυ.α οί κατάδικοί σχηματίζουν κύκλον καθήμενοι **και** παίζουσι τόν χρυσόν, τόν **οποίον** έκλεψαν κατά τήν ήμέραν εργαζόμενοι **έν** τοις μεταλλείοις. **Έν** τώ μεταξύ δύο **έξ αυτών** έκτελούσιν ύπηρεσίαν εις τήν θύραν. Ό εις μέ τήν κοιλίαν κατά **γής.** μέ **τό ούς** έπί τού **εδάφους,** παραμονεύει ώς ό άγριος τήν άφιξιν **τής** νυκτερινής περιπόλου, ό δέ άλλος έχει τόν δάκτυλον έστηριγμένον έπί τής μικράς θυρίδος κατά τρόπον ώστε νά αισθάνεται και τήν έλαχίστην πρόσψαυσιν τού έπαγρυπνοῦντος έζω νυκτοφρουρού.

Συμβαίνουν τότε σκηναί ακατονόμαστοι. Πώς ν' **απεικόνιση** τις τάς μορφάς τών ληστών και δολοφόνων, οἵτινες κύπτουσιν έπί τού **ακατέργαστου** χρυσού, τόν **όποιον** έξάγουσιν έκ τού **σώματος** των, έκ τών μάλλον **απόκρυφων** και ακαθάρτων κρυπτών. Και παραμένουσιν **εκεί** άοωνοι, πνευστιώντες. τά γυμνά στήθη αυτών έξογκούνται όλοέν, ό δέ ίδρώς τού μετώπου των περιβρε'χει πολλάκις τό κατατεθειμένον ύπ' αυτών **ειδεχθές** μέταλλον. Παρατηροῦσιν **ά** εις τόν άλλον, τό πάθος του κύβου, ή αγωνία τής απώλειας, ή μέθη τού κέρδους, ήτις προστίθεται **εις** τήν έκ τής βότκας, οί κίνδυνοι τέλος τού παιγνιδιού έξάπτουσι τούς παίκτας **εις** βαθμον τοιούτον, ώστε έκπέμπουσι φλόγας άγριας έκ τών **ερυθρών οφθαλμών** των, και ή φλόξ τού κηρίου, ήτις άμφιταλαντεύεται ύπό το πυρετώδες φύσημα τής αναπνοής των. διαγράφει σκιάς,"^ή ρίπτε; **απαίσιας** αντανακλάσεις έπί τών παραμεμορφωμένων προσώπων των.

ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΣΙΒΗΡΙΑΣ

Δέν φοβούνται τήν προδοσίαν ό προδότης καταδικάζεται εις θάνατον ύπό τού δικαστηρίου τών κατάδικων. Ουδείς δύναται ν' άποφύγη τήν τιμωρίαν του· έν **ανάγκη** δέ θά έφόνευον τόν ένοχον προ τών ομμάτων και αυτού τού Διοικητού.

Οί κατάδικοι κλέπτουσιν όλον τόν χρυσόν τόν όποιον βλέπουσιν, ανασκάπτοντες τήν άμμον ή τήν χρυσοφόρον γήν. **Εις** τό κράτος μένει μόνον ό χρυσός ό εξαγόμενος μετά τήν προστριβήν και τήν άπόπλυσιν τού χρυσίτου λίθου ή τής άμμου. Μεθ' άλας δέ τάς προφυλάξεις τάς όποιας λαμβάνει εκάστοτε ή Διοικητική Αρχή δεν κατορθώνει ν' **ανακάλυψη** και τιμωρήση τούς κλέπτας και κλεπταποδόχους τούτους. Ό κατάδικος τής Σιβηρίας γνωρίζη ν' άποκρύπτη **ασφαλώς** τό προϊόν τής κλοπής του, τό όποιον διά συνενόχων, τούς όποιους **εκλέγει** πάντοτε μεταξύ τών φυλάκων τού δεσμωτηρίου. πωλεί κατόπιν **εις** τούς Ιουδαίους, οἵτινες μετέρχονται το είδος τούτο τού εμπορίου και τόν όποιον χρυσόν ούτοι πάλιν πηγαίνουσι και μεταπωλούσιν είς Κίναν. Ή **αξία** τού ούτως ύπεραιρουμένου χρυσού **ανέρχεται** εις πολλά εκατομμύρια.

Σημειωτέον ότι τηρείται άκρα τιμιότης μεταξύ τών Εβραίων τούτων και τών καταδίκων, όσον άφορα τάς εμπορικάς των συναλλαγάς.'Αλλοίμονον **εις** τόν Έβραῖον εκείνον, όστις θά έκλεπτεν ή θά έξηπάτα ένα κατάδικον. Εντός 24 **ωρών** θά κατηγγέλλετο είς τό δικαστήριον τών καταδίκων, θά έδικάζετο, θά κατεδικάζετο και ή ποινή του, ήτις εινε πάντοτε θάνατος, θά έξετελεῖτο **αμέσως** ύπό τών ιδίων.

Ο! κατάδικοι έχουν τούς κώδικας των, ειδικούς κανονισμούς, συνθηματικήν και όλως ίδικήν των γλώσσαν' ό'ταν εις κατάδικος θέλη νά δραπέτευση, **οφείλει** νά ειδοποίηση προηγουμένως **τό** κεντρικόν κομιτάτον. ενώπιον τού **οποίου θά** έκθεση τούς λόγους του. **Τό** κεντρικόν Κομιτάτον διατάσσει αμέσως· ο! δέ κατάδικοι άπό κοινού προθυμοποιούνται **εις τό νά** διευκολύνωσι τήν δραπέτευσίν των, ήτις, εννοείται, χάρις είς τό πανοῦργον **αυτών** ουδέποτε αστοχεί. Γίνεται δε ή δραπέτευσις είτε διά μέσου κλίμακος, είτε κατά τήν **άγ**γαρείαν καθ' **ον** χρόνον μεταφέρουσι τά ξύλα. Ό δραπέτη: φέρει μεθ' εαυτού χρήματα, **έν** έγχειρίδιον και ένα πε'λεκυν. γνωρίζει δέ πολύ καλά ότι είς **ουχί** μακράν άπόστασιν **θά** συναντηθή μετ' άλλων φυγόδικων, οἵτινες κατώρθωσαν **νά** δραπετεύσωσιν **επίσης,** και άπό τούς **οποίους** βρίθουσι τά γειτονικά δάση. Εινε βέβαιος ότι, χάρις είς τό σύνθημα τό οποίον γνωρίζει, θά τύχη ένθερμου υποδοχής και υποστηρίξεως έκ μέρους αυτών και αναχωρεί πλήρης πεποιθήσεως. Άλλ' άς προσέχωσιν οί κατάδικοι μή τυχόν συλληφθώσιν έκ νέου, διότι εκάστη δραπέτευσις αποτελεί έ'να περιπλέον λόγον όπως ή Διοικητική Αρχή λάβη αυστηρότερα μέτρα, και οί κατάδικοι οἵτινες προθυμοποιούνται ευχαρίστως όπως άπελευθερωσωσιν ένα συνάδελφόν των εξανίστανται όμως έπί τή ίδε'α ότι χάριν ενός άδεξίου ή άνανδρου, όστις άοέθη νά συλληφθή και πάλιν, θά επιβάλουν είς εαυτούς νέας θυσίας. Αί διακόσιαι μαστιγώσεις τάς οποίας τω έπιψηφίζει ή Διοικητική 'Αρχή δέν εινε τίποτε έν συγκρίσει προς τήν τιμωρίαν, τήν οποίαν τω επιφυλάσσει ό Κώδιξ τών καταδίκων και είς τήν οποίαν εινε αδύνατον νά έπιζήση. Ή Διοικητική Άρχή γνωρίζει τάς συνήθειας ταύτας, άλλ' αδυνατεί νά τάς περιστείλη. Γνωρίζει Οπ οί κατάδικοι κλέπτουν τόν χρυσόν, γνωρίζει επίσης τούς συνενόχους τών κλεπτών, τούς κλεπταποδόχους, τούς Εβραίους, οἵτινες μετέρχονται τό έμπόριον του χρυσού, Οπερ άλλως εινε άπηγορευμένον έν Ρωσία, διότι εινε μονοπώλιον τού Κράτους. Οί κατάδικοι άπεπειράθησαν πλέον ή άπαξ νά ληστεύσωσι και γίνωσι κύριοι του χρυσού τού αποστελλομένου κατά τριμηνίαν είς Πετρούπολιν εντός αμάξης, έπί τής οποίας ύψούται ή Αυτοκρατορική σημαία, και ήτις συνοδεύεται ύπό δώδεκα Κοζάκων. Ο! κατάδικοι μετήλθον προς τούτο Ολα τά μέσα, τήν διάρρηξιν. τήν πυρκαϊάν, τήν ύπονόμευσιν, άλλ' άπέτυχον πάντοτε, χάρις είς τό πάχος τού σιδήρου μέ τον όποιον εινε έφωδιασμένα τά κιβώτια, έφ' ων ύπάρχουσι καρφιά χονδρά ώς ή κεφαλή βρέφους. Μόλις δύο άνθρωποι κατορθούσι νά έπεγείρωσι τά επικαλύμματα τών κιβωτίων τούτων, άτινα περικλείουσι τόν χρυσόν, όστις, άφού ζυγισθή, χύνεται είς σάκκους δερμάτινους και σφραγίζεται διά τών Αυτοκρατορικών σημάτων.

Κατά πολύ φοβερώτεραι :ών φυλακών έν Σιβηρία είναι αί υπόγειοι είρκταί. Τά κελλία έν αύταίς αντικαθίστανται ύπό κρυπτών τεθαμμένων πολλά μέτρα ύπό τήν γήν. **Εινε** δυστυχείς έπιβεβαρημένοι διά χονδρών άλύσεων, καταδεδικασμένοι νά 'ίστανται όρθιοι είς τό σκότος, τρεφόμενοι γλισχρότερον και αυτών τών κυνών τού δεσμωτηρίου. Τά σκέλη των και αί **χείρες** των εινε προσδεδεμέναι διά σιδηρών ράβδων, αίτινες προσαρμόζονται εἴς σιδηρούς κρίκους, καμπτομένους ύπό τήν ίγνύν και τόν καρπόν τής χειρός. Εκείνοι ο'ίτινες υφίστανται τήν τιμωρίαν ταύτην, ήτις εινε εν είδος στρεβλώσεως, εινε έν γένει καταδεδικασμένοι. άπό τούς οποίους θέλουν **ν'** άποσπάσωσιν ομολογίας, είτε κατάδικοι εξόριστοι, τούς όποιους θέλουν **ν'** αναγκάσουν όπως όμολογήσωσι τήν ταυτότητα των. Τό θάρρος των εινε άκατάβλητον. Ύπάρχουσι πολλοί έξ αυτών έπί μήνας προσπατταλευμένοι δι' άλύσεων έπί τών τοίχων τών υπογείων τούτων φυλακών και φιλοδωρούμενοι καθ' έκάστην δευτ'ραν ήμέραν διά δέκα ισχυρών μαστιγώσεων. **Ουδέν** άλλο βλέπουσι φώς ή εκείνο όπερ φέρει μεθ' εαυτού ό δήμιος κατά τήν στιγμήν τής ιεροτελεστίας! "Ε λοιπόν, οί άνθρωποι αυτοί υφίστανται ώς έπί τό πολύ τά πάντα αγογγύστως και μεθ' ήρωϊκής υπομονής, χωρίς ποτε νά άποδεικνύωσι τήν έλαχίστην μικροψυχίαν. Τίποτε δέν δύναται νά καταβάλη τό θάρρος των ή τήν θέλησιν. Περιφρονοῦσι πάντοτε τούς φύλακας και οσάκις ο Διοικητής κατά τήν έβδου,αδιαίαν **αυτού** επιθεώρησιν πηγαίνει νά τούς έοωτήση άν εινε διατεθειμένοι νά όνομάσωσι τούς συνενόχους των διά τήν συνωμοσίαν, ης τυχόν απετέλεσαν μέρος, οί δεσμώται ούτοι τανύοντες τήν άλυσιν κλίνουσι **προς** τά εμπρός **και** παρατηρουντες κατά πρόσωπον τόν Διοικητήν ύβρίζουσι και μυκτηρίζουσιν **αυτόν** μετά καγχασμών, με όλον τό θάρρος **και** τό σθένος ανθρώπων ισχυρών **και** ελευθέρων.

ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΕΙΣ ΑΚΙΝΗΣΙΑΝ

Άλλα και τών υπογείων τούτων είρκτών ύπάρχουσιν έτι φοβερώτεραι, είς τάς όποιας άποστέλλουσι τούς άτ'θάσους και δυσπειθείς και έκ τών όποιων **ουδείς** έκ τών καταοικασθέντων και αποστελλομένων επανέρχεται.

Όσον όμως **και** άν φυλάσσωνται καλώς οί κατάδικοι και μέ όλας **τάς** άγέλας τών κυνών τούς οποίους έχουν εξοικειώσει είς τό νά καταδιώκωσι τούς δραπετεύοντας εντός τών δασών, ούχ ήττον κατορθοῦσιν ούτοι πάντοτε νά δραπετεύωσι. Και **οί** μέν πολιτικοί κατάδικοι καταφεύγουσιν είς τήν άλλοδαπήν, οί δέ *μονζίκοι* έπιστρε'φουσιν είς τά χωρία των, όπου δέν βραδύνουν νά συλληφθώσιν έκ νέου. Πολλοί έκ τών καταδεδικασμε'νων τούτων είς άειφυγίαν έπαναλαμβάνουσ: τό ταξείδιον τής Σιβηρίας διά πέμπτην ή έκτ/,ν φοράν ερωτώμενοι δέ διατί δραπετεύουσιν, αποκρίνονται γαληνιαίως «ήθελήσαμεν νά έπανίδωμεν τήν πατρίδα μας».

Άνδρες διαπρεπείς έν Ρωσία πλέον ή άπαξ ύπεστησ-/-/ τήν έθελοθυσίαν **τής** είς Σιβηρίαν μεταβάσεως, όπως ιδίοις όμμασιν αντιληφθούν τήν άξιοθρήνητον τών καταδίκων θέσιν και εργασθούν διά περιφανών βιβλίων **υπέρ** τής μετριάσεως **τών** δεινών των. **Και αρκεί** τις ν' άναφε'ρη τούς δαφνοστεφείς συγγραφείς Τολστόι, Δοστογιέφσκη. Κορολένκο, Γόρκυ **κτλ.,** οἵτινες έρρωμένως ήγωνίσθησαν υπέρ τών ταλαίπωρων **αυτών** πλασι/.άτων.

Και **προ ολίγου ακόμη** καιρού εις διαπρεπής δημοσιογράφος, ό κ. Μ. Β. Δοροσέβιτς. **ανέλαβε** τό έπίμοχθον και κινδυνώδες έργον, ίνα μεταβή είς Σιβηρίαν **και** συνέχιση τάς αυθόρμητους και **ευγενείς** προσπάθειας τών ούτωσί ύπό τής αλλοπρόσαλλου μοίρας εγκαταλελειμμένων.

"Ηδη περατώσας τήν μεγάλην αυτού άποστολήν έπανέκαμψεν είς Όδησσόν **και** έδημοσίευσεν είς άλόκληρον τομον τάς όδυνηράς εντυπώσεις του.

Ύπό πολλάς **επόψεις τό** έργον τού διαπρεπούς δημοσιογράφου παρουσιάζει τό ενδιαφέρον τής βαθείας και περισπούδαστου μελέτης τών ηθών, **εθίμων και** του βίου τών καταδίκων. Ό συγγραφεύς ότέ μέν **αφελώς,** ώς έν κατόπτρω. ένδεικνύει εικόνας, τόπους **και** γεγονότα, ότέ δέ μετ' αφέλειας **επίσης, άλλά δι'** υπόκωφου έκφάνσεως **ευγενούς** πάθους **αγάπης προς τό** τελειότερον πλάσμα τού δημιουργού, αναλύει **τά** γεγονότα και **επεξηγεί τά** παράδοξα ψυχολογικά φαινόμενα των εγκληματικών τύπων τού *Lombroso.*

«Μετά μακρόν, λέγει, **και** περιπετειώδες ταξείδιον μίαν έλεεινήν πρωίαν κατεπλεύσαμεν **εις** Σαχαλίνην *.

«Λέγουν ότι ή πρώτη έντύπωσις εινε πάντοτε ή ισχυρότερα, και αναμφιβόλως, **ουδέποτε θά** λησμονήσω τήν στιγμήν έκείνην, **οπότε** έπί ταλαντευομένης άτμακάτου προσωρμίσθην έκ τού ατμόπλοιου είς τόν λιμένα τού Κορσακώβ.

ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΣΑΧΑΛΙΝΗΣ

»Έπί τής παραλίας κινούνται άγέλαι παραδόξων ζώων. άτινα έχουσι **τό** σχήμα ανθρώπων. Ακόμη όλίγαι στιγμαί και **θά** τατήσω τό έδαοος εκείνο, **τό** οποίον τόσον περιπαθώς, τόσον μαρτυρικώς ήδη επιθυμώ νά γνωρίσω.

* Ή Σαχαλίνη εινε νήσος απέναντι τής Σιβηρίας κειμένη, έφ' ης εξορίζονται οί βαρύποινοι κατάδικοι.

»θεε μου, όποιον εόαφος !

»Κατά τό διάστημα της άπό του ατμόπλοιου μέχρι της παραλίας μεταβάσεως μου ματαίως προσεπάθησα ν' απομακρύνω την έξης σύγκρισιν, ήτις έπολιόρκει διηνεκώς το πνεύμα μου. Το ατμό πλο ιόν μας. τό μετακομίζον έξ Οδησσού σιδηροδεσμίους εξόριστους, μοι εφαίνετο ώς μεγάλη σχεδία έξ εκείνων, άς ^μεταχειρίζονται **εις** παραλίους μεγαλοπόλε;ς δια την εις τά βάθη της θαλάσσης εξαγωγήν περιττωμάτων" αί δέ διακρινόμενα! έπί της παραλίας φυλακαί και τά γύρωθεν πενιχρά χωρία **ουδέν** άλλο ή υπερμεγέθη αφοδευτήρια !

«Βάρος δ' έπεκάθητο εις την ψυχήν μου. ότε ανελογιζόμην ότι εκεΐ κάτω **εις** το βάθος **υγρού** και άνηλίου υποστρώματος σήπεται πάν τό άνθρώπινον, τό εναπομείναν μεταξύ τών περιττωμάτων.

«Έπί τέλους έπάτησα τό έδαφος.

«Άπό τών πρώτων βημάτων, έπί τή θέα τής μελαγχολικής, τής δουλικής εργασίας, τής προ του ισχυρού οεσπότου και τού ακανθώδους κνούτου ταπεινώσεως μοί εφάνη δτι μετηνέχθην εις τήν έπάρατον έποχήν τών μουζίκων, εις παρελθόν, έν άπόπτω πλέον διορώμενον, ότι περί έμέ **εγείρει** τήν θρασείαν κεφαλήν της ώς φοβερά, ή ατιμωτική δουλεία.

«**Και** Οσον περισσότερον έγνώριζον τήν Σαχαλίνην, τόσον περισσότερον ή δουλεία έπεκάθητο εις τό πνεύμα μου και ή πρώτη σύγκρισις μοί εφαίνετο άλανθαστοτέρα».

Έν γένει ολόκληρον τό έργον αποπνέει μία ύποκώφως κοχλάζουσα άγανάκτησις εναντίον τής απάνθρωπου ισχύος, τής κτηνώδους βίας, ήν εξασκούν οί άνθρωποι έπί τών όμοιων των. *ιΑγαπίδτε αλλήλους '. '. ! »*.

Π. ΛΒΦΑΣ

PRUD'HON ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΖΕΦΥΡΟΥ

ΒΑΝΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΜΑΞΙΜΟΥ ΓΚΟΡΚΙ

Μ'αν ήμέραν, διαρκούντος τού γεύματος, ή μητέρα είπε **προς** τον Βάνιαν Κουζίνε :

— Ά ν έδοκίμαζες νά πας στήν πόλι.

Ό Βάνιας έ'μεινε σιωπηλός. Έξεφλούδιζε βραστές πατάτες, έφύσα θορυβωδώς τά δάκτυλα του, έστρογγύλευε τά χείλη του **ωσάν** χωνί, **και** συνωφρυούτο **μέ** ύφος θυμωμένον.

Ή μητέρα παρετήρησε **τό** νεανικόν εκείνο πρόσωπον, τό πλήρες **υγείας,** έστέναξε **και** επανέλαβε μέ χαμηλοτέραν φωνήν :

— Αλήθεια, άν έδοκίμαζες νά πας.

— **Για** νά κάμω τί ; ήρώτησεν **ό** Βάνιας, ένώ διεσκέδαζε νά ρίπτη εις τον άε'ρα **τις** πατάτες μέ τό έ'να χέρι και νά τάς άρπάζη μέ τό άλλο.

— Πάρε τό πελέκι σου και πήγαινε.

— Είνε **αρκετοί** όμοιοι μου **εκεί** πέρα **και** έχουν όλοι πελέκια. . .

— Καλά, πάρε ένα δρεπάνι. . . Θάρχίσουν πολύ ογλήγορα νά στολίζουν τά καπηλιά, και σύ θά μπόρεσης νά κόψης ξύλα ή νά κάμης κάτι τι άλλο. . . Και μ' αυτόν τόν τρόπο θά κερδήσης όσο σου άρκεΐ **για** νά ζήσης. Πήγαινε Ι ίανάκια. . .

Ό Βάνιας έπεθύμει νά ύπάγη **εις** τήν πόλιν, άλλά δέν άπήντα τίποτε εις τήν μητέρα του.

Μετά τόν θάνατον τού πατρός του, ά **όποιος** συνέβη **προ** δύο εβδομάδων, ό Βάνιας ήσθάνετο εαυτόν νά γίνεται περισσότερον ανεξάρτητος.

Ένώ έτελείτο ή νεκρώσιμος **ακολουθία,** αυτός ήδυνήθη **δια** πρώτην φοράν νά πίη ρακήν χωρίς νά τιμωρηθή. Και τώρα περιήρχετο άνά τό χωρίον σοβαρός, μέ τά βλέφαρα κατεβασμένα και αυστηρά. Ώμίλει **προς** τήν μητέρα του με ύφος σύντομον, μέ λέξεις συγκεκομμε'νας. Οπως μιμηθή τόν πατέρα του.

Μετά τό γεύμα ή γραία ήρχισε νά διορθώνη τήν μηλωτήν της. Μετά ήμίσειαν ώραν ό Βάνιας, ό **όποιος** είχε τοποθετηθή πλησίον τής θερμάστρας ήρώτησε"

— Πόσα χρήματα έχεις ;

—"Ενα ρούβλι και εξήντα καπίκια.

— **Δώσε** μου τά εξήντα καπίκια . . .

— Τί θέλεις νά τά κάμης ;

*— θά **φύγω.** . . .

- Καλά,πήγαινε.παιδί μου. Πότε σκέπτεσαι νά μ'άφήσης;

— Αύριο.

Πρίν τής αυγής ή μητέρα **ευλόγησε** τόν υίόν της μέ μίαν εικόνα τού Άγιου Νικολάου.

Ό Βάνιας έ'σφιξε δυνατά τήν ζώνην του, έστερέωσεν **εις** αυτήν τόν πέλεκύν του, έ'χωσε τόν σκούφόν του έως **εις τά αυτιά,** και κτυπών **τά** ισχία **μέ** τάς εντός χειροκτίων **χείρας** του είπε **προς** τήν μητέρα του"

— **Έχε** 'γειά !

— Ό θεός νά **σέ** προστατεύση, Βάνια μου. Απόφευγε όσο μπορείς τούς ανθρώπους τής χώρας . . . . **νά** φέρνεσαι μ'αυτούς φρόνιμα, γιατί είνε επιτήδειοι. **Νά** μήν πίνης. . . Πρόσεξε καλά !

—• Πάει καλά, άπήντησεν ό Βάνιας στηρίζων **ακόμη** καλλίτερα τόν σκούφόν του, **και** άπομακρυνόμενος **μέ** ύφος αποφασιστικόν.

Ή νύκτα ήτο **ακόμη** σκοτεινή. Μόλις είχε κάμη δέκα βήματα και **εστράφη εις** τήν φωνήν τής μητρός του, ή όποια είχε μείνη όρθια **εις** τό κατώφλιον τής θύρας, δέν ήδύνατο όμως νά τήν διακρίνη πλέον έξ αίτιας τού πυκνού σκότους.

"Ηκουσε μόνον τάς λέξεις της, αί όποίαι αντηχούν **εις** τήν σιγήν τής νυκτός.

— Πρόσεξε, γιατί άν πίνης θά καταστραφής, Βάνια. . . **Και** άπεχε μακρυά άπό **τις** γυναίκες . . . είνε δυό πράμματα πού φέρνουν δυστυχία. . . .

—Αντίο, έφώναξεν ό Βάνιας.

Και έξ απρόοπτου ήσθάνθη τόν οίκτον νά πλημμυρίζη, τήν ψυχήν του. *Ητο ή θλίψις διότι άφινε τήν μητέρα του, τό χωρίον, και τό παληό σπιτάκι.

Έστάθη και ήκουεν έκ νέου. . . . Άλλά τό πάν ήτο ήσυχον, ή μήτηρ του είχεν ήδη είσέλθη. Άναστενάζων βαθέως έβάδιζε διά μέσου τού πυκνού **και** σιωπηλού σκότους, τό όποιον **ακόμη** δέν είχεν άραιώση ή προσέγγισις τής **αυγής.** Ακολουθών πάντοτε τό μήκος τών **αγρών,** έσκέπτετο Οπ ίσως θά κατώρθωνε νά κερδήση μίαν επαρκή ποσότητα, όπως δυνηθή προς τήν άνοιξιν νά έπιστρέψη **εις** τό χωρίον και νά νυμφευθή τήν Βασίλισσαν Κιμόβα. **Και** ή Βασίλισσα ήνωρθούτο προ τών οφθαλμών του υψηλή, ισχυρά, **και υγιής. . .** Άλλ' ΐσως θά εύρισκε μίαν θέσιν θυρωρού **εις** τίνος πλουσίου εμπόρου, **και** τότε πλέον δέν θά ήτο ή Βασίλισσα **εκείνη** τήν οποίαν θά ένυμφεύετο, άλλά μία **ωραία** κόρη τής πόλεως.

Αυτός περιεπάτει, Οταν ύπέφωσκε σιγά-σιγά **και** ή αυγή : ανεπαισθήτως αί σκιαί **τής** νυκτός έξηφανίζοντο και αί χρυσωμένα; και ώχραί ακτίνες τού χειμερινού **ήλιου** άπετυποΰντο έπί τής χιόνος. 'Τπό τούς πόδας του ή χιών **εκείνη** έτριζε φαιδρώς, ελευθέρως, και ό Βάνιας ήρχισε νά τραγουδή.

Τρία νομίσματα είκοσι καπικίων έκωδώνιζον εντός τού θυλακίου του, και **εις** τούς ήχους αυτούς έξυπνούσαν ήόέως εντός τής κεφαλής του στοχασμοί **και** συμπεράσματα έπί τού μέλλοντος.

Ή πορεία του ύπήρχεν άνετος **και** εύκολος" οί πόοες του δέν έβυθίζοντο εντός τής χιόνος" οί πνεύμονες του άνεπνεον τόν ψυχρόν **αέρα** μέ ήδονήν, **και** κάποιον αίσθημα ρωμαλεότητος έπλήρου όλην του τήν ύπαρξιν, ώσεί νά τόν έσυρεν **εκεί** κάτω τό έκτεταμε'νον κυανοΰν μιάς καλλονής θαυμάσιας. Τά άτομα τά όποια συνήντα έφαίνοντο ότι τόν έκύτταζον μέ καλωσύνην και γλυκύτητα. Οί μύστακες, οί μόλις **ανα**πτυσσόμενοι τού Βάνια, ήσαν σκεπασμένοι μέ πάχνην, **και** άνασηκώνων τό άνω **χείλος** του παρετήρησεν **αυτούς** μέ μίαν εύχαρίστησιν ματαιόδοξον, φανταζόμενος ότι είχε μύστακας **ωραίους** και μακρούς. . . .

Είς μέγας κόρας κατάμαυρος έκινεΐτο βαρύς κατά μήκος τής όοοΰ.

Ό Βάνιας έσφύριξε, τό πονηρόν πτηνόν τόν έκύτταξε μέ τήν άκρην τού οφθαλμού, και ταλαντευόμενον πότε έπί τού **ενός,** πότε έπί τού άλλου ποδός, έπλησίασεν έτι μάλλον **πράς** τήν όδόν. Τότε **ά** Βάνιας έκτύπησε δυνατά τάς **χείρας** του τήν μίαν έπί τής άλλης—έμιμήθη τόν κρότον **ενός** πυροβόλου—άλλ' ούτε δι' **αυτού** κατώρθωσε νά τρομάξη τό πτηνόν.

—Ά ! διάβολε ! έψιθύρισεν ό νεανίας, και έτάχυνε τό βήμα.

Πρός **τά** μεσημέρι, ότε είχεν ήδη διατρέξη τά ήμισυ του δρόμου, ένας ανεμοστρόβιλος έπέπεσεν είς τούς **αγρούς,** εδώ και εκεί έλαφραί δίναι διαφανούς χιόνος άπεσπώντο έκ τών λόοων, έπλησίαζον θυελλώδεις, συνεκρούοντο α! **μέν** έπί τών

δέ, **και** του ερράντιζαν το πρόσωπον μέ μιαν σκόνην λευκήν **και** ψυχράν. Ενίοτε άνηγείρετο ακριβώς ύπό τούς πόδας του Βάνια ένα σύννεφον φύλλων, ώστε θά έλεγε κανείς ότι ήθελον νά τόν έμποδίσωσι νά εξακολούθηση τήν πορείαν του" ακολούθως **ό** άνεμος τόν ώθει έκ τών όπισθεν ώς διά νά τόν κάμη νά βάδιση ταχύτερον. Ό **ορίζων** έκρύπτετο άπό ένα όγκον νεφών πυκνών. Ό άνεμος **μέ** ένα παραπονετικόν στεναγμόν έκαθάριζε τό έδαφος, διέγραφε τά ίχνη τών βημάτων του. Έτρεχε κατά μήκος τού δρόμου χωρίς νά διακόψη τήν μελαγχολίαν κα'ι τόν παρατεταμένον ώρυγμόν του/Ο Βάνιας μόλις διέκρινε τά πρόσωπα και τούς ίππους, οί όποιοι έξηφανίζοντο αμέσως ώς λίθοι έκτοξευόμενοι **εντός** τού ύδατος. **Αυτός** έκλειε τούς οφθαλμούς και περιεπάτει κατά τύχην μεταξύ τού θορύβου και τών πένθιμων παραπόνων τής θυέλλης. Είχε πόνους είς τάς πλευράς **και** οι πόδες του καθίσταντο βαρείς. . . . Έκλονίζετο, περιεπλέκετο **εντός** τής χιόνος άνά πάν βήμα, και ώργίζετο—έφαίνετο—σκεπτόμενος τήν μητέρα του :

—Εκείνη κάθεται κοντά στή ζέστη τής καλύβας . . . και εγώ . . . έγώ παγώνω !

Ακολούθως ήσθάνθη τόν εαυτόν του τόσον άπηυδισμένον, ώστε δέν ήδύνατο ούτε καν νά σκεφθή τι. Δέν ειχεν ή ένα σκοπόν : νά **βάδιση** βιαστικώτερον, νά φθάση είς τήν πόλιν, νά άναπαυθή είς έν θερμόν δωμάτιον, νά πίη ζεστό τσάι. Μέ τήν ράχην κυρτωμένην, **μέ** τήν κεφαλήν χαμηλά, έβάδιζε βαρέως **ωσάν** βοῦς, και δέν έβλεπε τίποτε έξ όσων τόν περιεκύκλουν μέχρι τής στιγμής καθ' ην ήκουσεν **εντός** τού θορύβου τής θυέλλης τό θλιβερόν σφύριγμα μιας σφυρίκτρας εργοστασίου.

Τότε έβγαλεν **έκ** τού θυλακίου του τά νομίσματα του και τά έθεσεν εντός τού **στόματος** του, άκκουμβών **αυτά εντός** τής παρειάς του, μήπως **έκ** του κωδωνισμού των δελεασθώσιν οί πολίται.

Διά μέσου τού φαιού πέπλου τής χιόνος ή πόλις έφαίνετο τεραστία νεφέλη χαμηλώνουσα προς τήν γήν. Έσήμαινεν **ό** πρώτος εσπερινός. Ό άνεμος μετέφερεν εις τον **αέρα** τήν ύπόκωφον βοήν τών κωδώνων και έκάλυπτε τήν όρειχάλκινον φωνήν των. Ο Βάνιας αφήρεσε τόν σκοῦφόν του, έκαμε τό σημείον τού σταυρού και έψιθύρισεν :

—Ά, εοτάσαμε . . .

"Οταν ό Βάνιας είσήλθεν είς τό καπηλείον, μία **ατμόσφαιρα** κορεστικής και πυκνής **υγρασίας** τόν έφύσησε κατά πρόσωπον, και ώς θερμόν βρεγμένον ράκος άφήρεσεν άπό τάς παρειάς του τήν έκ τού ψύχους μυρμηκίασιν.

Μία **ομίχλη** δηλητηριώδους χρώματος μαυροκυάνου διεγράφετο **εντός** τού χαμηλού θολωτού δωματίου και έθάμβωνε τούς οφθαλμούς. Ή οσμή τής ρακής, τού καπνού **και** τού χοιρείου αναλυμένου πάχους ήρέθιζε τούς ρώθωνας. Τό καπηλείον **αυτό** τού έφαίνετο γεμάτον άπό ένα θόρυβον συγκεχυμένον, ύπόκωφον, και όλα αυτά έπροξένησαν είς τόν Βάνιαν κάποιαν αόριστον αίσθησιν. Έπροχώρησεν άργά μεταξύ τών τραπεζών ζητών ΐλίαν θέσιν, και δέν εύρισκε.

''Εσαν **εκεί** διάφοροι **αμαξάδες μέ** τά πρόσωπα κόκκινα, εργάται ισχνοί, **υψηλοί,** άλήται, **αργοί,** ρακένδυτοι, κουρελιασμένοι — και όλα εκείνα τά μάτια τών κλεπτών, **όλα** εκείνα τά βλέμματα τά βαθειά και έταστικά διηυθύνοντο προς τόν Βάνιαν. **Είς** έξ αυτών, νέος **υψηλός** και ισχυρός, **μέ** μικράν γενειάδα κόκκινην, έκαμεν έν νεύμα πρός τόν Βάνιαν, **και** τού είπε τείνων πρός **αυτόν** τό χέρι : — Καλημέρα, κουκουβάγια. Έλα έδώ. Ό Βάνιας ώπισθοχώρησεν εν βήμα και **ώθησε μέ** τήν **ράχην** του μίαν κόρην μικρού αναστήματος, σχεδόν στρογγυλήν. **Είχε** τό πρόσωπον κόκκινον και τά φρύδια μακρυά σάν γενάκια.

— Πρόσεξε, ζώον ! τού έφώναξεν αυτή **μέ** μίαν φωνήν βραχνήν.

Είς μίαν γωνίαν του καπηλειού, κάτω άπό ένα λύχνον αναμμένον **εις** τάς εικόνας, έκάθητο ένας άνθρωπος είς ένα τραπέζι κα'ι ό Βάνιας διηυθύνθη **προς** αυτόν.

— Μπορώ νά καθίσω ;

— Κόπιασε.

Ό Κουζίνε έκάθισεν, έξεκούμβωσε τόν λαιμόν του καφτανίου του, **και** είπε :

— Πώ, πώ, πόσος κόσμος !

—"Ενα μέρος **αυτού** τού είδους δέν είναι ποτέ αδειανό.

— Έσύ είσαι άπό τό χωριό ;

— Ναί.

— Ζητάς δουλειά ;

—Ανάγκη μεγάλη. Οί δουλειές πάνε άσχημα έδώ.

— Αλήθεια ;

— Αλήθεια· είναι τώρα τρεις βδομάδες πού έφτασα.

—-**Και** δέ βρίσκεις νά κάμης τίποτε ;

—"Οχι" αδύνατο· δέν βρίσκεται τίποτε . . .

Πλησίον τής τραπέζης έπέρασε τό παιδί του καπηλειού, ταχύ ώς μία σαύρα.

—Έγώ ήθελα τσάϊ, τού είπεν ό Βάνιας, **και** ήρχισε νά παρατηρή προσεκτικώς τόν συνομιλητήν του. *Ήτο ένας νεανίας περίπου εικοσιπέντε **ετών,** ένδεδυμένος **μέ** ένα ρυπαρόν χιτώνα φοδραρισμένον άπό βαμβάκι **και** ξεσχισμένον. Ύψηλός, ισχυρός, έχαμήλωνε **προς** τό τραπέζι ώς διά νά κρύψη τό πρόσωπον του, τό στιγματισμένον άπό τά ίχνη της **ευλογίας.**

Άπό καιρού είς καιρόν, **μέ** 'έν κίνημα ζωηρόν **και** αίφνίδιον άνεσήκωνε τήν κεφαλήν του **μέ** τά ώραϊα μαλλιά, και **μέ** κάποιον ύφος ανησυχίας, **ωσάν** νά έμάντευε κάτι, παρετήρει τόν Κουζίνε **μέ** τά μεγάλα σταχτερά μάτια του. Άλλ' δ'ταν αντελήφθη ότι ό Βάνιας τόν έκύτταζε **μέ** προσοχήν, **αυτός** έμειδίασε **μέ** τά λεπτά του χείλη **και** είπε **μέ** μισήν φωνήν

—Έγώ είχα ένα πανωφόρι και τό πούλησα, τό ίδιο **και** τή σκούφια μου. Νά, μού μένουν **ακόμη** τά παπούτσια μου.

"Εβγαλε κάτω άπό τό τραπέζι τά μακρά του πόδια τά ύποδημε'να **μέ** στερεά δερμάτινα υποδήματα κα'ι έπρόσθεσε :

—- **θά** τά πουλήσω τό γρηγορώτερο. . . . ή καλλίτερα θά τά **αλλάξω.**

Ό Βάνιας τόν έλυπήθη.

— Μπορεί νά βρής κάτι τι. . . ήρχισεν **αυτός.**

— Έ, έ, ειν τόσοι σάν **και** μένα στήν πόλι. Ειν σάν τά κίτρινα φύλλα τό φθινόπωρο . . . Κύτταξε τί πλήθος ! Και όλοι έχουνε **ανάγκη** νά φάνε.

— θέλεις νά πάρης τσάι μαζύ μου ; έπρότεινεν ό Βάνιας.

— Ευχαριστώ, ευχαριστώ πολύ, έχω πιή. . . μά άν ήθελες νά **μέ** κεράσης ένα ποτηράκι. . .

Κα'ι έβγαλεν **έ**'να παρατεταμένον στεναγμόν.

Ό Βάνιας ήγγισε **μέ** τήν γλώσσαν τά νομίσματα, " τά όποια είχε κρύψη είς τό στόμα, έσκέφθη, έφώναξε τό παιδί **και** τού διέταξε **μέ** ύφος σημαντικόν.

— Φέρε μας μισή μπουκάλα **και** δύο ποτήρια. Ό κατάστικτος άπό εύλογίαν άνθρωπος έμειδίασεν άπό εύχαρίστησιν, άλλά δέν είπε τίποτε.

— Πού περνάς τή νύχτα ; ήρώτησεν ό Βάνιας.

— Έδώ κοντά. . . ξοδεύω τρία καπίκια. . . **και** σύ ;

— Μά έγώ τώρα φτάνω.

— Τό λοιπόν, θέλεις νά κοιμηθούμε μαζύ ;

— Πάει καλά.

— Τότε, έδώ, τό χέρι. Πώς σέ λένε ;

— 'Τβάν Κουζίνε.

— Και **έμέ** νά μέ ξέρης, Σαλακίνε.

—Έσιώπησαν **και** έκύτταξεν ό εις τόν άλλον μειδιώντες. Τό παιδί έφερε τήν ρακήν, κα'ι ό Βάνιας έγέμισε τό ποτήρι τού Σαλακίνε. Αυτός έσηκώθη, **επήρε** τό ποτήρι και είπε·

—• Τό λοιπόν άς πιούμε στήν φιλία μας.

Αύται αί λέξεις ήρεσαν πολύ είς τόν Βάνια. Έρρούφησε

διά μιας τό περιεχόμενον τού ποτηριού του και έδήλωσε **μέ** φαιδρότητα·

— Ειν πολύ καλλίτερα σάν ειν **δυο** μαζύ.

— Βεβαιότατα.

—• Ειν πρώτη φορά πού έρχομαι στήν πόλι γιά νά ζητήσω δουλειά. . . Ερχόμουν κάποτε γιά υποθέσεις, μά ποτέ γιά νά καθίσω, έλεγεν ό Βάνιας ξαναγεμίζων τό ποτήρι.

— **Και** έγώ. . . έγώ έδούλευα πάντα **στους αγρούς.** Μά νά, έμάλλωσα **μέ** τόν επιστάτη και **αυτός** μ' έδιωξε... Καταραμένος σκύλος ! . . .

—**Έμέ** μού πέθανεν ό πατέρας μου· ειν δεκαπέντε μέραις μόλις. Τώρα είμαι μεγάλος **και** ειν **ανάγκη** νά ζητήσω νά κερδίζω γιά νά ζώ.

Απέναντι του, είς ένα τραπέζι πλησίον, έκάθηντο δύο καρραγωγείς, κα'ι ο! δύο κατάλευκοι άπό σκόνην. Συνεζήτουν ύψηλοφώνως, και **είς** έξ **αυτών**—χονδρός **και** γέρων—έφώναζε κτυπών **μέ** τόν γρόνθον τό τραπέζι.

—-Μα καλά τού 'καμαν, του άξιζε. . .

—• Γιατί ; ήρώτησεν ά δεύτερος, ά όποιος είχε μαύρην γενειάδα και μίαν ούλήν είς τό μέτωπον.

— Γιατί ειν δίκαιο. Πρέπει νά τό καταλάβω τί λογής τεχνίτης ήταν **αυτός** ; Οί αληθινοί τεχνίτες ειν σάν τ' **αλεύρι,** σάν τό ψωμί τού καλού θεού. Μά όλοι οί άλλοι, εκείνοι που δέν ειν άξιοι νά δουλέψουν, οί χασομέρηδες, ειν **αληθινή** καταστροφή. Νά τούς δώσουν γιά τροφή **στα** ζώα. . . **Αυτή** ειν ή **μοίρα** τους.

—"Ολοι οί άνθρωποι ειν τό ίδιο, άξιολύπητοι, ύπε'λαβεν εκείνος μέ τήν μαύρην γενειάδα.

Ό Σαλακίνε ήκροάτο **αυτήν** τήν συζήτησιν **και** είπε στρεφόμενος **προς** τόν σύντροφόν του·

— **Αυτό** δέν είνε σωστό.

— Τίπράμμα;

— **Αυτό** πού λέει, πώς **Ολο;** οί άνθρωποι είνε τό ίδιο άξιολύπητοι. Έγώ, λόγου χάρι. . .Ό επιστάτης Βάλβεϊς Ύβάνιτς—ό **εχτρός** μου. Γιατί μ' έδιωξε ; Έγώ έδούλεψα **δυο** χρόνια κα'ι καλοδούλεψα. Ξαφνικά άρχισε νά τά βάνη μαζύ μου, **μέ** κατηγορούσε πώς είχα σχέσεις **μέ** τη Μαρία, τη μαγείρισσα. . . κι' άλλα, κι' άλλα. . ."Επειτα τά γκέμια... φταίξιμο δικό μου κι' **αυτό.** . . τά γκέμια έχάθηκαν. . . κόπιασε λοιπόν νά τά ζητάς: κ' έξαφνα μού είπε : Φεύγα, δέ σέ χρειάζομαι πλέον. Μά πώς : **Αυτός** δέ **μέ** χρειάζεται πλέον !...Μά έγώ, έγώ χρειάζομαι τόν εαυτό μου. Πρέπει νά ζήσω, νά φάω, νά κοιμηθώ. Όρίστε. . . Μπορώ έγώ τό λοιπόν νά έχω λύπη γι' **αυτόν ;**

Ό Σαλακίνε έσιώπησεν ολίγον, έπειτα ύπέλαβε **μέ** μίαν βαθεϊαν πεποίθησιν :

—Έγώ δέν ημπορώ νά λυπούμαι, παρά τόν εαυτόν μου κα'ι κανένα άλλον.

— Όλα **αυτά** είνε πολύ σωστά, είπεν ό Βάνιας.

"Επειτα άπό τό τρίτον ποτήρι, έστήριξαν τούς **αγκώνας** έπί τής τραπέζης, **μέ** τά πρόσωπα των τό 'έν πλησίον τού άλλου, έξημμένα άπό τήν ρακήν και άπό τόν θόρυβον. Ό Σαλακίνε ήρχισε νά διηγήται μέ μικράς φράσεις, **ασύνδετους, τήν** ίστορίαν τής ζωής του.

— Είμαι μιά ψυχή έρημη, Ιλεγεν **αυτός.** Ή ζωή μου είνε γιομάτη βάσανα, **έξ** αιτίας άπό τό σφάλμα **τής** μητέρας μου!. . . - _"

Ό Βάνιας έβλεπε **μέ** προσοχην τό έξημμένον πρόσωπον και κατατρυπημένον άπό τήν εύλογίαν τού συντρόφου του. Έσειε τήν κεφαλήν είς ένδειξιν επιδοκιμασίας κα'ι ήσθάνετο τόν εαυτόν του ότι ήρχιζε νά ζαλίζεται. Ό Βάνιας διέταξεν ακόμη μισήν φιάλην !

—Έγώ τά παίρνω επάνω μου, άνεφώνει ό Σαλακίνε **μέ** άπελπιστικάς χειρονομίας.

Ό Βάνιας απήντησε :

—"Οπως **αγαπάς.**

Όταν έξυπνησεν ό Βάνιας **ευρέθη** έξηπλωμένος έπί μιάς κλίνης κρεμαστής είς 'έν ύπόγειον σχεδόν σκοτεινόν, τού όποιου τό επάνω μέρος ήτο μέ θόλον **όχι** όλιγώτερον τρυπημένον άπό **τό** πρόσωπον του Σαλακίνε. Εκίνησε τήν γλώσσαν. Τό χρήμα δέν **υπήρχε** πλέον **εκεί,** δέν ήσθάνετο άλλο παρά ένα σίελον ζεστόν **κα**'ι πικρόν.

Ό Βάνιας έστέναξε βαθέως **και** παρετήρησε γύρω του.

"Ολον **τό** καπηλείον ήτο γεμάτον άπό κρεμαστάς κλίνας όμοιας μέ τήν ίδικήν του **και** έπί τών όποιων ήσαν πολλοί πλαγιασμένοι **ωσάν νά** ήσαν σωροί άπό λάσπην. Άνθρωποι **ωχροί και** καταξεσχισμένοι.

Μερικοί ήσαν έξυπνοι, **κα**'ι κινούμενοι βαρέως, άφίνοντο **νά** πίπτουν είς **τό** λιθόστρωτον **τό** σχηματισμε'νον μέ τετραγώνους πλάκας. Άλλοι έκοιμώντο **ακόμη.** Ό θόρυβος τών συνομιλιών άνεμιγνύετο μέ **τά** ρογχαλίσματα τών κοιμωμένων **κα**'ι μέ **τό** ράντισμα τού νερού. Εις **τό** λυκόφως τής **αυγής** εκείνα **τά** άκτένιστα κεφάλια ώμοίαζον μέ τάς άκρας ινοπωρινών σύννεφων.

— Έσηκώθηκες κιόλα ;

Ό Βάνιας **ευρέθη** απέναντι τού Σαλακίνε μέ **τό** πρόσωπον κατακόκκινον. "Οπως έφαίνετο μόλις είχε πλυθή μέ ψυχρόν νερόν. Έκράτει 'έν είδος κυτίου άπό λευκοσίδηρον, τού όποιου τάς τεσσάρας πλευράς κατείχον μικροί τροχοί, **και** εξετάζων αυτούς μέ τόν ένα όφθαλμόν, έμειδία **προς** τόν Βάνιαν μέ τόν άλλον.

—Έκάμαμε μιάν **ωραία** εορτή **χτες,** ήρχισεν ό Κουζίνε κυττάζων τόν φίλον του μέ ύφος αποδοκιμασίας.

— Έκάμαμε πολύ καλά" **και νά** μας τώρα πάλι ξεφορτωμένους. . . . ύπέλαβεν ό άλλος μέ ύφος ϊκανοποιητικόν.

— Έγώ ξοδεύω όλα μου **τά** χρήματα.

— Δέ βαριέσαι. . . . **θά** βρεθούν όσο γιά **νά** ζήση κανένας.

—Έσύ έχεις **τό** χαλινάρι τής γλώσσας σου επιτήδειο.

— Μή στενοχωριέσαι. . - Έχω **ακόμη** δεκαεπτά καπίκια κι' έπειτα **θά** πουλήσω **τά** παπούτσια μου. . . θάχουμε **νά** ζήσουμε, **στο** δηλώνω έγώ.

— Μπορεί. . . ύπέλαβεν ό Βάνιας κυττάζων μέ δυσπιστίαν **τό** πρόσωπον τού φίλου του, **και** βλέπων ό'τι ό Σαλακίνε έσιώπα, προσέθηκε :

— Χρειάζεται τώρα. ... χρειάζεται **νά** μέ βοηθήσης. Στά τελευταία έξώδεψα **τό χρήμα** μου μαζύ σου, είσαι **υπο**χρεωμένος. . .

-—-Φτάνει, φτάνει, **τις** χαρές **και τά** βάσανα **εμείς θά τά** μοιρασθούμε, δέν είμαστε τίποτε πλούσιοι **εμείς,** δέν **θά** μάς χρειαστη **νά** μαλλώσουμε . . . **ακόμη** περισσότερο που δέν είχαμε **τό** θησαυρό **νά** μοιράσουμε. . .

Οί οφθαλμοί του και ή φωνή του καθησύχασαν τόν Βάνια, ό όποιος ήρώτησε :

— Τί **έχεις εκεί στα χέρι ;**

— Μάντεψε !

Ό Σαλακίνε έκύτταξε **γύρω και** απήντησε μέ χαμηλήν φωνήν :

— Είνε γιά **νά** κάνη κανείς **τά** κίβδηλα νομίσματα.

— θεότρελλος πού είσαι, άνεφώνησεν ό Κουζίνε γελών. Τί **ιδέα ! και** τί ξέρεις έσύ άπό νομίσματα ;

— Έγώ **τά** ξέρω όλα. Εφτά βέρστια άπό **τό** χωριό μας ήταν ένας χωριάτης πού έφτιανε **άπ'** αυτά.

—-Αλήθεια ;

— **Μά** βέβαια. Τόν έπιασαν και τόν έστειλαν στή Σιβηρία.

Ό Σαλακίνε έγεινε σκεπτικός, έσιώπησε, **και** στρηφογυρίζων στάς **χείρας** του **τό** έκ λευκοσιδήρου κυτίον, ύπέλαβε στενάζων :

— **Ναι, ναί,** στέλνεται στήν εξορία κανένας Οταν άφήση **νά** τόν συλλάβουν **στο** στιγμή πού δέν πρέπει.

—-**Τό** λοιπόν, είναι γι' **αυτή** τή δουλειά ; ήρώτησε χαμηλοφώνως ό Βάνιας δεικνύων **τό** κουτί μέ 'έν νεύμα διά τής κεφαλής.

—Όχι. Είναι απλούστατα το άπομεσα μέρος ενός ρολογιού. . . Σήκω πάμε νά πιούμε τό τσάϊ.

Ό Βάνιας έσηκώθη, έτακτοποίησε τά μαλλιά του. **και** απήντησε :

— **Πάμε.**

Άλλά τό κουτί είχεν έξυπνήση τήν περιε'ργειάν του και έπέφερεν εις **αυτόν** κάποιον φόβον. Βλε'πων δ'τι ό Σαλακι'νε τό έκρυβεν **εις** τήν τσε'πην, τόν ήρώτησε :

— Πού τό βρήκες ;

— Τό επήρα άπό τήν **αγορά, ό**'ταν έπούλησα τό έπανω-**φόρι** μου. Τό πλήρωσα εβδομήντα καπίκια.

— **Και** σε τί σού χρησιμεύει ; έπ^μεινεν ό Βάνιας.

— Κύτταξε, ήρχισεν ά Σαλακίνε μέ μυστηριώδες ύφος, άπό πολύ καιρό τώρα βάνω τά δυνατά μου νά καταλάβω πώς έ'να ρολόϊ ημπορεί νά δείχνη τήν ώρα. Μεσημέρι — **και αυτό** χτυπά δώδεκα χτυπήματα. Πώς γίνεται ; Δέν **είναι** άλλο παρά έ'**να** άπλό, μικρό έπιπλο άπό μέταλλο, και είναι καμωμένο σέ τρόπο πού νά ξέρη τήν ώρα **ακριβώς. . . .** "Ενας άνθρωπος λόγου χάρι . . . ημπορεί νά μαντέψη τήν ώρα κυττάζοντας τόν ήλιο. . . "Ενα **ζώο, αυτό** δέν καταλαβαίνει τίποτε, μα δέν έχει κι' **ανάγκη** νά τό καταλάβη, ζή τό ίδιο. **Και** έδώ . . . δέν είναι παρά κάτι μικρές ρόδες άπό μέταλλο . . . **και . . .**

Ό Βάνιας είχε κεφαλόπονον. Περιεπάτει είς τά πλευρόν τού συντρόφου του, ήκουε μετά προσοχής τάς ατέλειωτους **ομιλίας** του και έσκε'πτετο τί θά έκαμνεν ό Σαλακίνε ό'ταν θά έπώλει τά **υποδήματα** του. Θά τού άνταπέδιδε τουλάχιστον τό ήμισυ τού δαπανηθέντος χρήματος ; Κα; βλέπων τόν Σαλακίνε είς τά μάτια, τόν ήρώτησε :

— Πότε θά πάς νά πούλησης τά παπούτσια σου ;

— **Ά**ς πάρουμε τό τσάϊ και ύστερα πηγαίνουμε. 'Εγώ, αγαπημένε μου σύντεχνε, άπό πολύν καιρό συλλογιζόμουν αύτη την ύπόθεσι τού ρολογιού. Ερώτησα τήν έξήγησί του σέ πολλούς ανθρώπους **και** ανθρώπους έξυπνους. . . Ό ένας μού λέει μίαν αιτία, ά άλλος μίαν άλλη. . . Δέν καταλαβαίνω τίποτε.

— **Και** τί **ανάγκη** έχεις νά **ξέρης ;**

— Πώς! Γιατί είναι ένα πράμμα πού μ' ενδιαφέρει. "Ενας άνθρωπος—**αυτός** έχει τό μυαλό του"—σκέπτεται μέ μικρές ρόδες.

Ό Σαλακίνε ώμίλει μέ τόσην ζέσιν **και** τόσην εύστροφίαν περί τού μυστηρίου τών ωρολογίων, ώστε ό Βάνιας κατέληξε νά συμμερισθή τήν ψύχωσιν του συντρόφου του και ήρχισεν **επίσης** νά έρωτα τόν εαυτόν του πώς τά ωρολόγια ημπορούν νά γνωρίζουν τήν ώρα. Και ένώ έπινον τό τσάϊ, συνεζήτησαν πολλά ζητήματα μέ ύπομονήν και πεποίθησιν.

"Επειτα **επήγαν** νά πωλήσουν τά υποδήματα, άπό τά **οποία** έκέρδησαν δύο ρούβλια και σαράντα καπίκια. Ό Σαλακίνε έμεινεν άποθαρρημένος, **επειδή** επήρε τόσον **ολίγα.** Τόσον άπεθαρρύνθη, ώστε αμέσως έκάλεσε τόν Βάνιαν νά **υπά**γουν είς τό καπηλεΐον και έδαπάνησαν **εκεί ολόκληρον** ρούβλι.

Μόλον τούτο τήν νύκτα, ό'ταν κλονιζόμενοι και οί δύο διηυθύνθησαν **εις** τό νυκτερινόν άσυλον, εις τό θυλάκιον του Σαλακίνε αντηχούσαν τέσσαρα χάλκινα νομίσματα πέντε καπικίων έκαστον" πάν ο,τι τού άπέμενεν ώς άνάμνησις τών υποδημάτων του. Ό Βάνιας τόν έκράτει άπό τό χέρι, τόν Ικτύπα είς τήν ράχην και τού έλεγε φαιδρώς :

—Αδερφέ, σ' **αγαπώ** σά στενό συγγενή μου. Σού τό ορκίζομαι, φίλε μου, αγαπημένε μου φίλε. . . Πάρε με, και εγώ είμαι δικός σου. 'Εγώ θά δώσω **τήν** ψυχήν μου για σένα. Καβαλλίκεψε επάνω στή ράχη μου, **εγώ** θά σέ βαστώ σέ όλη μου **τή** ζωή.

— Κουτούλη μου, έψιθύριζεν ό Σαλακίνε. Μήπως μέ μέλλει, οπωσδήποτε θάχουμε γιά νά ζήσουμε. Αύριο θά πάμε νά πουληθούμε και μείς οί ίδιοι. Ό διάβολος νά τά πάρη όλα. "Ε ! έ !

— Σωστά, σωστά, έφώναζεν ό Βάνιας κινών τά χέρια, και ήρχισε νά τραγουδή, **μέ** φωνήν όξεϊαν :

Έγ' ώμορφος δεν είμαι
Παρ' είμαι ε-ενας φτωχός...

Ό Σαλακίνε έστάθη και τόν συνώδευσε στό τραγούδι"

Κακοντυμένος είμαι

Και ωθούμενος ό ένας επάνω είς τόν άλλον, ήρχισαν νά **ουρλιάζουν ωσάν** άγριοι :

Κανείς χοτ'ε δε-ε ϋέλει
Τη νό-στιμη κοπέλλα
Νά τη ατεφανωθεί]-η...

• — Και τό Ματσβε'κ, εκείνον τόν **αχρείο.** . . εγώ θά τόν εκδικηθώ! . . . συνεπέρανεν έξαφνα ό Σαλακίνε, σηκώνων τόν γρόνθον μέ ύφος άπειλητικόν.

Παρήλθον δέκα πέντε ήμέραι.

Κάποτε κατά τό μεσονύκτιον, οί δύο φίλοι πεινασμένοι και μέ κακήν διάθεσιν. εύρίσκοντο έξηπλωμένο; είς τήν κλίνην τού **άσυλου, και** ό Βάνιας μέ χαμηλήν φωνήν άπέτεινεν επιπλήξεις είς τόν Σαλακίνε :

—'Εσύ μέ παρέσυρες πάντα" άν έλειπες έσύ άπό πολύ καιρό θά εύρισκα δουλειά !

— Πήγαινε στό διάβολο, τού **απήντησε** συντόμως ό Σαλακίνε.

— Πάψε νά γαυγίζης, εγώ είπα τήν **αλήθεια. . .**

— Τί θά κάμουμε τωρα : Πρέπει νά πεθάνουμε άπό τήν πείνα ;

— Πήγαινε νά βρής μία άπ' αυτές πού πουλούν τά λουλούδια γιά νά σέ στεφανωθή. . . Τότες θάχης νά φας. Σάπιο φρούτο πού είσαι. . .

— Μαδημένο ξεροκέφαλο, σκιστομύτη !

Δέν ήτο ή πρώτη φορά πού ώμίλουν μεταξύ των μέ αυτόν τόν τρόπον. Διαρκούσης τής ημέρας, μόλις ένεδύοντο τρέμοντες άπό τό ψύχος, διέτρεχον τούς δρόμους, άλλά πολύ σπανίως κατώρθωναν νά κερδήσουν κάτι τι.

Έπήγαινον ώς νεήλυδες νά κόψουν ξύλα, νά καθαρίζουν τόν πάγον άπό τάς αΰλάς, και μόλις έλάμβανον τά είκοσι καπίκια, έτρεχον εις τό καπηλεΐον.

Κάποτε είς τήν άγοράν γυνή τις έκάλει τόν Βάνιαν νά τής φέρη τό βαρύ καλάθιόν της, φορτωμένον μέ κρέας και λαχανικά. Και πάντοτε είς τάς περιστάσεις **αυτού** τού είδους ό Βάνιας τρέμων έκ τού ψύχους ή-σθάνετο ότι έμίσει τήν γυναίκα, άλλά φοβούμενος μήπως **αποκάλυψη** τό **αίσθημα** του προσεποιείτο τόν φιλόφρονα προς **αυτήν** και τόν άδιάφορον διά τάς προμηθείας, α! όποϊαι έξηρέθιζον τήν πεϊνάν του.

"Αλλοτε πάλιν, κρυφά άπό τήν άστυνομίαν, ό Βάνιας έζήτει έλεημοσύνην, ό δέ Σαλακίνε κατώρθωνε νά κλέπτη ένα κομμάτι κρέας, ένα ψωμί, ένα κουνουπίδι ή ένα βάρος άπό ζυγαριά. Τότε ό Βάνιας έτρεμεν άπό φόβον και έλεγεν είς τόν σύντροφόν του :

— Έσύ θάσαι ή καταστροφή μου. Θά μας βάλουνε στή φυλακή.

— Στή φυλακή θά μας δίνουν νά τρώμε και νά ντυνώμαστε, άπήντα μέ τόνον συμπερασματικόν ό Σαλακίνε.

— Φταίω 'γώ σάν είναι εύκολώτερο νά κλέψη κανείς παρά νά βρή δουλειά ;

Έκείνην τήν ήμέραν έπαιτοΰντες είχον συλλέξει μόλις έξ καπίκια διά τό κατάλυμα" έκτος τούτου ό Σαλακίνε είχεν υπεξαίρεση ένα κομμάτι ψωμί και έ'να μάτσο καρότες : αυτό ήτο όλο τό φαγητόν τους. Ή πείνα έσφιγγε τόν στόμαχόν των **ωσάν** νά τούς έκράτει τι, τούς εμπόδιζε νά κοιμηθούν **και** τούς καθίστα ευερέθιστους.

—Τί λεφτά δέν έχάλασα γιά σένα ! έλεγεν ό Σαλακίνε με

φωνήν έπιπλήξεως. Έσύ δέν έχεις άλλο άπό έ'να καφτάνι **και** έ'να πελέκι. . .

— Και τά εξήντα καπίκια τά έξέχασες τού λόγου σου ;

Έμάλλωναν μεταξύ των **ωσάν** δύο κακοί σκύλοι, και ό Βάνιας ώς έξ απροσεξίας ώθησε τόν Σαλακίνε μέ τόν **αγκώνα.** Άλλά δέν ήθελε **και** νά διάρρηξη τάς σχέσεις μέ τόν σύντροφόν του, επειδή τόν είχε συνειθίση και ένόει **Οτι** χωρίς **αυτόν** ή ζωή θά **τού** ήτο περισσότερον δύσκολος.

ΤΙ **ιδέα τού** νά μείνη είς τήν πόλιν τόν ήμπόδιζε νά επιστρέψη είς τόν τόπον του, ρακένδυτος, πεινασμένος, εμπρός είς τήν μητέρα του και είς τάς νέας **τού** χωρίου" τί έντροπή ! Τί θά έλεγον ; Έξ άλλου ό Σαλακίνε τόν έχλεύαζεν **οσάκις** ό Βάνιας ώμίλει περί τής **προθέσεως** του νά επιστρέψη **είς** τό χωρίον.

— Κόπιασε, τού έλεγε δεικνύων είς **αυτόν** τά δόντια. Χαροποίησε τή μάννα σου.Έκέρδησες χρήματα, έκαμες τρόπους ευγενικούς, **και** μέ ώραίαν δψι. . .

Έκτος τούτου ά Βάνιας συνεκρατεΐτο άπό μίαν συγκεχυμένην **ελπίδα** επιτυχίας.

Συχνά έσκε'πτετο ό'τι ίσως κάποιος κύριος θά τόν εύσπλαγχνίζετο και θά τού έδιδεν έργασίαν. Ενίοτε ήλπιζεν ότι ό Σαλακίνε θά εύρισκε κάποιαν διέξοδον είς τήν δυσχερή έκείνην κατάστασιν τών πεινασμένων. Αυτή ή έλπίς περί τής ικανότητος τού συντρόφου του ύπεστηρίζετο άπό τόν ίδιον Σαλακίνε, ό οποίος έλεγε συχνά"

— Δέν είναι τίποτε. Περίμενε λίγο **και** θάχουμε γιά νά ζήσωμε . . . θά τόν βρούμε έπί τέλους τό δρόμο μας.

"Ελεγε τάς λέξεις αύτάς μέ τόνον πλήρη βεβαιότητος, και ένώ ώμίλει, έξηκολούθει νά κρατή τά **βλέμματα** του προσηλωμένα έπί τού Βάνια.

Και τότε έφαίνετο είς αυτόν ότι ό **σύντροφος** του έγνώριζε κάποιον μέσον διά νά **εξέλθουν** άπ' έκείνην τήν τρομεράν κατάστασιν.

Περιφρονών τά πάντα έκείνην τήν νύκτα, **και** πλαγιασμένος κοντά είς τόν φίλον του, έσκε'πτετο δ'τι άν ένα κεραμίδι άπεσπάτο άπό τήν όροφήν διά νά πέση έπί τής κεφαλής τού Σαλακίνε, θά ήτο δι' **αυτόν,** τόν Βάνιαν, μία τύχη.

Τότε ένεθυμήθη **πώς**—προ **ολίγου** καιρού—ήκούσθη είς τό μέσον τής νυκτός μία **αγρία** κραυγή, ή **οποία** έτρόμαξεν όλους, και είδε πάλιν τό πρόσωπον **ενός** άνθρωπου όλον σκεπασμένον μέ μαΰρον **αίμα** και συντριμμένον άπό ένα κεραμίδι, τό **οποίον** έπεσεν άπό τόν θόλον.

— "Ω, τό μεγάλο ποσό! εξήντα καπίκια! έψιθύρισεν ό Σαλακίνε μέ τόνον περιφρονητικόν. Άν ήθελες . . .

— Τί πράγμα ;

— **Άν** είχες περισσότερο θάρρος . . .

— Έ, τί";

— Τίποτα.

Ό Βάνιας έσκέφθη **και** είπε :

— Έσύ δέ ξέρεις τίποτα γιά όρκο, άλλο δεν κάνεις παρά νά φλύαρης.

— 'Εγώ ;

— Έσύ.

— Έ, "Ε! και νά σούλεγα . . .

— Τί πράμμα ; Έγώ έχω θάρρος" λέγε τί πρέπει νά γείνη ; **Ναι** λέγε.

— Θά σούλεγα . . .

— Ά_ς ακούσουμε.

— Θά σούλεγα μά . . .

— Δέν έχεις νά είπής τίποτα, διέκοψεν ό Βάνιας μέ τόνον άποφασιστικόν.

Ό Σαλακίνε δέν απήντησε.

Ό Βάνιας έστρεψεν είς αυτόν τήν ράχην, **και** με ένα άπελπιστικόν στεναγμόν έψιθύρισε :

— 'Ω, θέ μου ! Άν είχα" μπορούσα νάχω ένα κομμάτι ψωμί !

Εμειναν ολίγας στιγμάς έξηπλωμένοι και σιωπηλοί.

"Επειτα ό Σαλακίνε άνεσηκώθη, έπλησίασε τό στόμα του είς τό **αυτί** τού Βάνια και τού έψιθύρισεν αύτάς τάς λέξεις :

— Βάνια, άκουσε, **έλα** μαζί μου.

— Πού; ήρώτησεν ά Βάνιας,επίσης μέ χαμηλοτάτην φωνήν.

— Στό Βαριζόβο.

— Νά κάμω τί :

— Θά στό ειπώ στό δρόμο.

— Λέγε αμέσως.

— Πάμε σού λέω, θά σού εξηγήσω . . . θά ληστέψουμε τό Μάυσβεϊ Τ'βανόφ.

— Πήγαινε στό διάβολο, ύπέλαβεν ό Βάνιας, μέ τόνον φοβισμένον, άλλά και μέ πείσμα.

Άλλ' ό Σαλακίνε έσφίχθη επάνω του, **και** τού έψιθύρισεν είς τό αυτί.

— "Ακουσε, είναι πράμμα απλούστατο. Εμείς θά κάμουμε τή δουλειά μας **και** θά ξαναγυρίσουμε. **Ποιος** θά μας ύποπτευθή. Έγώ ξέρω καλά τό σπίτι" όλες **τις** ξώπορτες, όλες τις έσώπορτες. Ξέρω πού κρύβει τά λεφτά, πού είναι τό ασημικό" τά περούνια, τά μαχαίρια" είναι μέσα στό ερμάρι, • κοντά στό τραπέζι.

Ή παρειά τού Βάνια έθερμαίνετο κάτω άπό τήν άναπνοήν τού Σαλακίνε και ό φόβος διεσκορπίζετο είς τήν καρδιάν του.Άλλ' έξηκολούθει νά έπαναλαμβάνη μέ χαμηλήν φωνήν.

— Πήγαινε στό διάβολο !

— Όχι, περίμενε λίγο . . . Τί ζωή πού θά κάμουμε άπό τότε κ' έπειτα, και έξηκολούθησεν. Σκέψου ! Μέ μιά χτυπιά **και** μεϊς θάχουμε όλα, φαγιά, ρούχα . . .

Ό Βάνιας δέν απήντησε τίποτε, **και** ό Σαλακίνε έξηκολούθει νά όμιλή, φυσώντας είς τό **αυτί** του **και** είς τό πνεύμα του λέξεις πλήρεις πεποιθήσεως **και** τόλμης. Τέλος ό Βάνιας ήρώτησε:

— Είναι πολλά χρήματα;

["Επεται το τέλος]

ΜΑΞΙΜΟΣ ΓΚΟΡΚΙ

ΝΕΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

ΜΑΞ ΝΟΡΔΑΟΥ

Τί εινε έγκλημα ;

Ιδού ζήτημα ουδόλως σχεδόν περιπλέκον **έ**να νομομαθή. Ή άπάντησίς του είνε πρόχειρος όσον και εναργής :

— Τό έγκλημα είνε πράςις αντιβαίνουσα πρός τούς νόμους τού Κράτους και ύποκειμε'νη είς ποινήν.

Είς τόν κοινωνιολόγον ό τυπικός εντελώς αυτός **ορισμός** είνε φυσικόν νά μή φαίνεται επαρκής, διότι ούτος, δεδομένου όντος, ότι τό έγκλημα, έξεταζόμενον ύπό τά ουσιώδη στοιχειά του, είνε πράξις ανθρωπινή καθώς όλαι αί άλλαι, επιθυμεί νά μάθη κατά τί τό έγκλημα διαφέρει τών άλλων πράξεων, διατί διαπράττεται άπό τό τάδε άτομον **και** όχι άπό τό δείνα, ποία είνε ή σημασία του **έν** τή ατομική ψυχολογία **και** τή κοινωνική ισορροπία, ποίαι είνε **αϊ** όργανικαί ή έςωτερικαί άφορμαί ή ρίζαι.

Ή άπάντησις του νομομαθούς **ουδέν** φώς ρίπτει **έπί** του συνόλου του προβλήματος, ή ακρίβεια μάλιστα τού δικανικού ορισμού του εγκλήματος είνε **αυτόχρημα** πλάνη. «Τό έγκλημα είνε πράξις αντιβαίνουσα είς τόν νόμον».

Πολύ καλά.

Άλλά τότε ό νόμος κάμνει τό έγκλημα ;

Δέν θά ύπήρχεν έγκλημα έκτος τού νόμου ;

Τό έγκλημα θά ήτο έθελούσιον και έν έπιγνώσει δημιούργημα τού νομοθέτου ; θά ώφειλε τήν ύπαρξίν του είς **'έν** άρθρον τού κωδικός ; Ή κατάργησις αυτού τού άρθρου θά τό έξήλειφε ; Θά ύπεβάλλετο είς τήν άπόφασιν του νομοθέτου ;

Ουδεμία **αμφιβολία** ότι πνεύμα έπιπολαίας αντιλήψεως θ' απάντηση καταφατικώς είς όλα τάνωτέρω ερωτήματα. Ή πρακτική τής ποινικής δικαιοσύνης αποδεικνύει ότι ή άντίληψις τού εγκλήματος είνε **αφηρημένη ιδέα** *(entité)* ποικίλλουσα κατά χρόνον κα'ι τόπον. Αλήθεια εντεύθεν τών Πυρηναίων, αναφωνεί ό Πασκάλ, πλάνη εκείθεν ! Ύπό τήν **αυτήν** έννοιαν θά ήδύνατο νά λεχθή :

"Εγκλημα ύπό τό τάδε γεωγραφικόν πλάτος, πράξις θεμιτή και ατιμώρητος ύπό τό δείνα : έγκλημα σήμερον, πράξις κανονική, ίσως ενάρετος, **χθες ή** αύριον.

Τό πάν εξαρτάται έκ τού χρόνου **και** του τόπου. Άρνήθητε τήν ύπαρξιν τού Θεού. Χθες ή άρνησίς σας αύτη θά εθεωρείτο έγκλημα, διά τό **όποιον** θά σας εκαιον ζώντα είς την δημοσίαν πλατεϊαν. Σήμερον υπάρχουν χώραι, όπου **ακόμη** σας φυλακίζουν δι' **αυτήν** τήν βλασφημίαν, άλλ' υπάρχουν κα'ι άλλαι, όπου ή άρνησίς σας **εγγράφει** εις τό ένεργητικόν σας κάποιαν φήμην.

Επικρίνατε άνευλαβώς ένα μονάρχην. **Εις** τήν τάδε χώραν, σάς μαστιγώνουν διά τήν έλευθεροστομίαν σας **εντός** του προαυλίου φυλακής, κα'ι ακολούθως σάς εξορίζουν είς μέρος εύρισκόμενον είς κλίμα δροσερώτερον. Διαβαίνετε τά σύνορα, **ουδείς** πλέον σάς θεωρεί ώς έγκληματίαν, ούτε σκέπτεται νά σάς κατηγορήση διά τήν έκφρασιν τής γνώμης σας. Καθ' όσον δέ, άπομακρυνόμενοι άπό τάς χώρας της φιλοσοφικής κα'ι πολιτικής θεωρίας, προσεγγίζομεν εις έπίπεδον πράξεων κοινότερων, βλε'πομεν ότι ό κακούργος εκείνος, όστις κλέπτει τίτλους **έν** Γαλλία, και διά τής **πράξεως** του **αυτής** επισύρει τήν ποινήν τών καταναγκαστικών έργων, άρκεϊ νά ταξειδεύση μέχρις **Αγγλίας** διά νά **απόλαυση έν** ειρήνη, άν όχι τής γενικής εκτιμήσεως, **ασφαλώς** όμως τών καρπών τής κλοπής του.

Ούτως ή άντίληψις τού εγκλήματος εκλείπει είς μικράν αποστασιν άπό τού μέρους Οπου διεπράχθη, θά σάς ήτο συνεπώς αδύνατον ν' άποκαλέσητε οιανδήποτε πράξιν έγκληματικήν, πριν ή πληροφορηθήτε **ακριβώς** πού **και** πότε διεπράχθη. **Ουδέ** δύναται **επίσης** νά άναχθή είς ταύτην ή έκείνην τήν κατηγορίαν θεωρούμενον ύπό τήν έποψιν τής ιδιαιτέρας **φύσεως** του, άλλά μόνον ύπό τήν τών εξωτερικών περιστάσεων.

Τό τοιούτον φαίνεται δίκαιον και ορθόν είς τό δικανικόν πνεύμα, άλλά παράλογον είς τόν βιολόγον, όστις θεωρεί τά ανθρώπινα γεγονότα ώς προγενέστερα και ανώτερα τών κωδίκων κα'ι νόμων. Ούχ ήττον **ευρέθη** φιλοσοφική τις α'ίρεσις μή έχουσα τήν ειδικότατα τού νομομαθούς, ήτις **απε**δέχθη τόν τρόπον τής εξετάσεως τών δικανικών καθιερωμένων. Κατά παράδοξον όσον και άστείαν σύμπτωσιν, οι αναρχικοί είνε σύμφωνοι **μέ** τούς νομικούς ώς **προς** τό ζήτημα ότι ό κώδιξ κάμνει τό έγκλημα˙ επειδή **δέ** ούδεμίαν **ανα**γνωρίζουν ήθικήν άξίαν είς τόν κώδικα, αρνούνται κα'ι **αυτό** τό έγκλημα. Απόρροια λογικής αδιαφιλονίκητου, **έάν** παραδέχεσθε τόν όρισμόν τού εγκλήματος, όστις περιλαμβάνεται είς τά περί δικαίου εγχειρίδια.

Είς τήν αυτήν **μέ** τόν νομοδιδάσκαλον θέσιν ευρίσκεται **και** ό θεολόγος ώς πρός τό ζήτημα τού εγκλήματος. "Εχει κριτάριόν τι τών πράξεων επιτρέπον εις **αυτόν** νά τά χαρακτηρίζη άνευ τού ελαχίστου δισταγμού. Αί πράξεις είνε άγαθαί ή κακαί, άρα ενάρετοι ή έγκληματικαί, αναλόγως τής συμφωνίας ή συγκρούσεως των **προς** τά ιερά κείμενα.

Κα'ι διά τόν θεολόγον, ή βάσις τού εγκλήματος είνε είς κώδιξ. Μεταξύ **δέ αυτού** και του νομικού υπάρχει ή μόνη διαφορά Οπ ό κώδιξ τού θεολόγου **δέν** είνε έργον άνθρώπινον κα'ι διά τούτο, υπάρχοντος **ορισμού** τού εγκλήματος, ό θεολόγος έχει κα'ι **αυτός** μίαν έξήγησιν τής αιτιολογίας του. Ό Διάβολος, τό πνεύμα τού Κακού, εμπνέει είς τόν άνθρωπον τάς άντικειμένας είς τόν νόμον του θεού πράξεις. Τό **αναφέρω απλώς** μόνον, χωρίς νά επιμένω, διότι ούδεμίαν αναγνωρίζω είς έμαυτόν αρμοδιότητα προκειμένου περί θεολογίας.

Ή επιστημονική ηθική κατατάσσει **τό** έγκλημα είς τήν κατηγορίαν του ανήθικου κα'ι τού κακού˙ αναλόγως **δέ** τής πνευματοδόξου ή υλιστικής υποστάσεως της, αναζητεί είς **αυτό** ρίζας **υπέροχους** ή σταθεράς. Διά τήν φιλοσοφίαν τής εξελίξεως, ήτις φρονεί Οπ εύρε τήν έξήγησιν τών ανθρωπίνων πράςεων, είς τήν αρχήν τής κοινωφελείας *(utilitarisme),* τό έγκλημα, περίπτωσις ειδική τού κακού, είνε πράξις επιβλαβής είς τό κοινωνικόν σύνολον *(collectivité).* Προφανώς ενταύθα άπαντα βάσις τις σταθερωτέρα **μέν** τής τού κωδικός ή του θείου παραγγέλματος, ούχ ήττον λίαν άκροσφαλής, διότι **δέν** υπάρχει βέβαιον ό'ριον τού κοινού **αγαθού, και** δύναται τις νά παραβλάψη τό κοινωνικόν σύνολον ορμώμενος **έξ** άγνοιας, ελαφρότατος, **ακόμη** και **έξ** αλτρουισμού σφοδρού, άλλά κακώς εννοουμένου. Αί πράξεις αύται θά ήσαν πλάναι τής ατομικής αντιλήψεως τού δρώντος, ή διανοητικα'ι άτε'λειαι μή δυνάμενα! νά ονομασθούν εγκλήματα.

Ή τού Σπένσερ θεωρία τού εγκλήματος, ώς πράξεως **επι**βλαβούς είς τό κοινωνικόν σύνολον, άγει ευκόλως είς συνεπείας παραδόξους.

Πολιτικός τις πρόξενος βλάβης γινόμενος είς τό Κράτος του διά τής κακής πολιτικής του, ή διά κακών νόμων, θά ήτο εγκληματίας, **όχι** ύπό τήν έννοιαν, *τη,ν* οποίαν **αποδί**δουν είς τήν λέξιν οί αντίπαλοι τού πολιτικού δημοσιογράφοι, άλλ ύπό τήν κυρίως ποινικήν τής λέξεως σημασίαν. Άλλ' ϋπάρχουν κα'ι πλείστα! άλλαι αντιρρήσεις διά τήν ανωτέρω θεωρίαν.

Ποίος διακανονίζει τά τού δημοσίου **αγαθού ;**

Ποίος καθορίζει τόν τύπον **αυτού ;**

Ό άναμορφωτής εκείνος, ούτινος αί καινοτομία˙., καίτοι κοινωφελείς, δέν θά κατενοούντο άπό τά τυφλά **πλήθη, και** θά εθεωρείτο ώς έχθρας τού κοινού **αγαθού,** θά ήτο πράγματι εγκληματίας ;

Ή πλειοψηφία θά είχε λοιπόν δικαίωμα, τουλάχιστον φιλοσοφικόν, νά θεώρηση ώς έγκληματίαν πάσαν μειοψηφίαν, τής **όποιας** αί πράξεις θά έφαίνοντο είς αυτήν ώς έναντίαι πρός τήν άντίληψιν τού γενικού συμφέροντος ;

Τό τοιούτον είνε προφανώς άπαράδεκτον **και** καταδικάζει τόν όρισμόν.

Μίαν **ακόμη** παρατήρησιν.

Ή ιστορία γνωρίζει περιπτώσεις κοινωνιών τελείως διωργανωμένων **και** ενίοτε λίαν πολυάνθρωπων, αί όποίαι έδημιουργήθησαν αποκλειστικώς κα'ι συνετηροϋντο δι' **εγκλη**μάτων άπό κοινού διαπραττομένων *(crimes collectifs).* Εννοείται ότι **αποκαλώ** τάς πράξεις **αυτών** τών κοινωνιών εγκλήματα θεωρών αύτάς ύπό τήν σημερινήν έννοιαν των, **και** όχι ύπό τήν σημασίαν έκείνην, ήτις άπεδίδετο **είς** τάς πράξεις των ύπό τών **ατόμων** τών ανωτέρω κοινωνιών.

Τοιαύτα; κοινωνία!, γνωσταί είς τήν ϊστορίαν, ήσαν οί σκανδιναυοί **και** σλαύοι πειράται τών θαλασσών τού Βορρά, όρμητήριον έχοντες τήν ίστορικήν πόλιν *Jonsburg,* οί άγγλοι κα'ι ισπανοί λησταί τής θαλάσσης τών Καραίβων κατοικουντες τάς Άντίλλας έφ' όλων τών Αμερικανικών **ακτών,** αί βάρβαροι πολιτείαι τής Βορείου Αφρικής, οί κατά τήν αρχαιότητα πρώτοι πιθανώς άποικοι τού Λατίου **και** πολλοί άλλοι λαοί.

Όλαι αύται αί κοινωνίαι ή έταιρίαι έζων έκ τής κλοπής, της **αρπαγής και** τού φόνου, δηλ. έκ πράξεων τάς όποιας όλοι οί πεπολιτισμένοι άνθρωποι χαρακτηρίζουν ώς εγκλήματα.

Κα'ι Ομως δι' αύτάς τάς κοινωνίας, αί κλοπαί, άρπαγαί κα'ι φόνοι δέν ήσαν εγκλήματα.

Ο διαπράττων αύτάς έτιμάτο ύπό τών συμπολιτών του κα'ι εθεωρείτο ώς πρότυπον άξιον μιμήσεως και δημόσιος **ευεργέτης, και** δικαίως, διότι όσον περισσότερον κακούργος ητο, κατά τήν ήμετέραν άντίληψιν, τόσον περισσότερον προήγε τό γενικόν συμφέρον τής κοινωνίας τών όμοιων του.

Εν τούτοις όλοι συμφωνοϋμεν, ότι ή πειρατεία, ή κλοπή και ό μετά ληστείας φόνος είνε εγκλήματα, πάς δέ ορισμός διακηρύττων θεμιτάς κα'ι αξιέπαινους αύτάς τάς πράξεις, θά ήτο **έκτος** τού κύκλου τού δικαίου.

Υπάρχει **ακόμη** τι τό επίψογον διά τόν **εις** τήν κοινωφέλειαν άναφερόμενον όρισμόν τού εγκλήματος, διότι ούτος, ένώ έχει τήν άξίωσιν ότι **εξηγεί** τον γενικόν χαρακτήρα τού εγκλήματος, **ουδέν** φώς ρίπτει έπί τής γενέσεως του : «Τό έγκλημα είνε πράξις επιβλαβής είς τό κοινωνικόν σύνολον».

Ά**ς** δεχθώμεν **αυτόν** τόν όρισμόν **προς** στιγμήν.

Άλλά διατί ό δράστης διαπράττει αυτήν τήν πράξιν ;

Διατί υπάρχουν άνθρωποι έχοντες τάν έπιθυμίαν και τήν έ'ξιν νά κάμνουν ό',τι βλάπτει τόν πλησίον των, ένώ άλλοι δέν έχουν **αυτήν** τήν κλίσιν ;

Ή αιτιολογία τού εγκλήματος ενδιαφέρει ημάς, Οπως **και αυτό** τό έγκλημα, ουδέν δέ περί **αυτού** γνωρίζομεν, έφ' όσον άγνοοϋμεν τά οργανικά ή τυχαία αίτια του.

Ή θεωρία τού διδασκάλου μου **και** φίλου Λομπρόζο ανταποκρίνεται πληρέστερον κάπως είς τήν ανωτέρω επιστημονικήν άτέλειαν ώς **προς** τήν έξέτασιν τού εγκλήματος. Ή θεωρία του εινε απόπειρα επιστημονικής έξηγήσεως τού εγκλήματος, δ'χι μόνον τής **φύσεως** του, άλλά **και** τών υποκειμενικών κα'ι αντικειμενικών αιτίων του.

Κατά τήν θεωρίαν λοιπόν ταύτην τό έγκλημα είνε **μέ** μίαν λέξιν *άταβισμός.* Είνε ή έπανεμφάνισις έν μέσω τού ημετέρου πολιτισμού γεγονότων, άτινα σήμερον είνε έ;αιρετικά κα'ι **ανώμαλα,** άλλά τά **όποια** ήσαν **ομαλά** παρά τώ άρχεγόνω άνθρώπω.

Αυτό τό δν είνε κάπως ύποθετικόν. **Ουδόλως** τό γνωρίζομεν. Άλλά δυνάμεθα οπωσδήποτε νά έπιζητήσωμεν τόν σχηματισμόν τής περί αυτού **ιδέας** μετά τά προϊστορικά ευρήματα **και** τήν σπουδήν τού συγχρόνου άγριου, όσον και άν ούτος ήδη άπέχη τής ζωώδους καταστάσεως, ύπό τό κράτος τής όποιας θά διετέλουν αναμφιβόλως ο; πρόγονοι μας τής τρ;τοθέτου **εποχής.**

Αί άνασκαφαί φέρουν είς φώς οστά φέροντα ίχνη βιαιοτήτων. Είς όλα τά ανθρωπολογικά μουσεία δυνάμεθα νά ΐδωμεν τεμάχια οστών, **έπί** τών όποιων φαίνονται τά πλήγματα τών αρχεγόνων όπλων, βελών **έκ** πυρίτου λίθου, λίθινων πελέκεων κλπ. Όστά διερρηγμένα και τιτανώδη **απο**καλύπτουν συνήθειας καννιβαλικάς. Σκελετοί γυναικείοι τύπου κρανιοστεολογικοϋ λίαν διαφόρου τών ανδρικών σκελετών, **έν** μέσω τών όποιων κείνται, μαρτυρούν **ασφαλώς** τήν άπαγωγήν κα'ι τόν βιασμόν.

"Οτι τό ψεύδος ύπήρξεν ίδιαίτερον συστατικόν τού **αρχε**γόνου άνθρωπου, δικαιούμεθα νά τό συμπεράνωμεν θεωροϋντες τήν διανοητικήν κατάστασιν τών παιδιών μας. Όντως έκαστον παιδίον είνε και εις ψεύστης, μόνη **δέ** ή **ανατροφή, ολίγον** κατ' ολίγον, προσδίδει είς **αυτό** τήν **έ**'ξιν τής φιλαληθείας, μάλιστα όχι **εις** όλα γενικώς, άλλά κατά βαθμούς ποικίλλοντας. Συνεπώς, κατά τήν βιολογικήν δοξασίαν τής **εξελίξεως** *(ένοίχχϋοηηϊεγηβ),* ή **οντολογία,** δηλ. ή έξέλιξις τού άτομου, αναπαράγει τήν φιλογένειαν, ήτοι τήν **έξε**'λιξιν του είδους, διά τούτο άρκεϊ νά μελετηθή τό παιδίον διά νά γνωσθή ή διανοητική κατάστασις τού είδους κατά τάς **αρχάς** τής **εξελίξεως** του.

Άνατρέχοντες είς τούς **αρχέγονους** χρόνους **δέν** εύρίσκομεν θετικά τεκμήρια, **άλλά** και ώς πρός τούτο **ακόμη** τά ήθη τών παιδιών, άτινα **δέν** κάμνουν διάκρισιν μεταξύ τού **εμού και** σου, θά μας ύπηγόρευον συμπεράσματα μάλλον βάρβαρα.

Όσον άφοροι είς τούς συγχρόνους **άγριους,** γενικώς τά ηθη των θά καθιστών αυτούς υποκειμένους εις όλας τάς ποινάς τού κωδικός, **έάν** έζων μεταξύ ημών και καθώς ημείς.

"Αρα ό ημέτερος πραγματικώς άγριος πρόγονος, δηλ. ό τεταρτόθετος και ίσως τριτόθετος, θά ήτο 'έν σωστό *περίτριμμα.^Ητο* προικισμένος δι' όλων τών ελαττωμάτων, κα'ι διέπραττεν άκωλύτως Ολα τά εγκλήματα, **αρχόμενος** άπό τού ψεύδους **και** τής κλοπής και καταλήγων **εις** τήν μετ' **ανθρω**ποφαγίας δολοφονίαν.

Ή προχαραχθεϊσα είκών **απέχει** πολύ άπό τήν του **αγα**θού Ιωάννου-Ιακώβου Ρουσσώ. Ό **αρχέγονος** άνθρωπος τού Λομπρόζο είνε **ακριβώς** ό άντίπους τού άνθρωπου του Ρουσσώ, όντος **αγαθού** κα'ι ενάρετου, όπερ θά διέφθειρε και θά καθίστα μοχθηρόν βραδύτερον ό οικτρός πολιτισμός. Είνε εν είδος άγριου ζώου και ό τύπος τού αντικοινωνικού όντος. Ό εγκληματίας, κατά τόν Λομπρόζο, είνε καθυστερήσας πρόγονος, άναπαριστών είς ημάς τήν εικόνα τού τεταρτοθέτου ή τριτοθέτου άνθρωπου, τού **παιδιού** και τού **άγριου.**

'Εξητάσαμεν και γνωρίζομεν ήδη τί είνε έγκλημα, ποίος είνε ό ανθρωπολογικός χαρακτήρ τού έγκληματίου, κα'ι ποία ή θε'σις του **έν** τη **εξελίξει** τού είδους. 'Εναπολείπεται το ζήτημα :

Διατί ά εγκληματίας είνε άταβικός ;

Διατί παραμένουν μεταξύ ημών όντα, **έπί** τών όποιων **δέν** φαίνεται νά έπέδρασεν ό πολιτισμός μας, και τά όποια διετήρησαν τήν διανοητικήν κατάστασιν ανθρώπων, οϊτινες έζησαν προ χιλίων και πλέον **ετών ;**

Ή θεωρία τού Λομπρόζο έχει άπάντησιν είς τό **ερώ**τημα τούτο :

Ό εγκληματίας είνε έκφυλος, ίδιον **δέ** τού εκφυλισμού

είνε **ή** αναστολή τής **εξελίξεως.** Το πρωτόπλασμα του ώοῦ και του σπερματοζωοειδοῦς, ενίοτε αμφοτέρων, κληρονομικής άλλοιοῦται επί τα χείρω, είνε τρόπον τινά ποιότητος κατωτε'ρας **και** διά τοῦτο δεν δύναται νά φθάση μέχρι τοῦ τελευταίου ορίου τής φυσικής εξελίξεως του. Έκ τούτου όλα τά ανατομικά στίγματα τού εκφυλισμού μαρτυροῦντα **ανάλογους** έμβρυογενεῖς και νηπιακάς περιόδους, προς δέ και διανοητική τις κατάστασις άναφερομε'νη πρός την καθυστερήσασαν κατάστασιν καί, ούτως ειπείν, άτε'λειαν τής ανατομικής κατασκευής.

Η θεωρία τού Λομπρόζο μοί φαίνεται ακαταμάχητος, έφ' όσον ό λόγος περί των πράξεων, τάς όποιας πιστώς καί ύπομονητικώς διηρεύνησεν. Έπί τού ζητήματος αυτού δέν **Οχ** ήτο δυνατόν νά εύρη αντιπάλους **αρμοδίους** καί καλής πίστεως, καθόσον άναμφήριστον τυγχάνει ότι οί καθ' έξιν έγκληματίαι είνε γενικώς έκφυλοι.

Αι επί τού ζητήματος τούτου άνατομικαί αποδείξεις αφθονούν. Όλα τά στίγματα τού εκφυλισμού ανευρίσκονται **εις** βαθμόν άσυγκρίτως ύπέρτερον παρά τοις τροφίμοις τών φυλακών, ή παρά τοις άλήταις τής αυτής φυλής καί κοινωνικής τάξεως. Δυνατόν νά υπάρχουν μεταξύ τών πρώτων καθ' έξιν έγκληματίαι άνευ στίγματος εκφυλισμού. 'Αλλ' ή περίπτωσις αύτη είνε βεβαίως σπανιωτάτη. Δυνατόν επίσης νά υπάρχουν τινές φέροντες στίγματα **ουχί** εγκληματικά. Τό τοιούτον αποδεικνύει ότι παρά τόν άτομικόν συντελεστήν τής βιολογικής φύσεως, εισέρχεται **εις** τό έγκλημα καί εις κοινωνικός συντελεστής, καί ότι εις έκφυλος μέ τάσιν έγκληματικήν δύναται άξιολογώτατα νά μή διάπραξη ποτέ έγκλημα, είτε διότι έγεννήθη καί ζή εντός περιβάλλοντος, όπου δέν βλέπει τό παράδειγμα καί δεν υφίσταται τήν επιβολήν τοῦ εγκλήματος, είτε διότι είνε πλούσιος καί δέν δύναται νά έπιτύχη διά τοῦ εγκλήματος ούδεμίαν ώφέλειαν, τήν **οποίαν** δέν θά προσεπορίζετο νομίμως διά τών χρημάτων του.

Τινές αύτοχειροτόνητοι σοφοί αρνούνται **ακόμη** καί σήμερον τήν ύπαρξιν τοῦ ανωτέρω τύπου, μή λαμβάνοντες ύπ' όψει ότι έπί πινάκων **αρχαίων** καλλιτεχνών βλέπομεν αυτόν πιστώς άναπαριστώμενον. **Οί** μοχθηροί, οί δήμιοι, υποκείμενα **αγχόνης** άξια, έχουν **ακριβώς** τό τύπον τοῦ έκ γενετής έγκληματίου τού Λομπρόζο. Οί καλλιτέχναι είχον εύρει **αυτόν** διά τής ίδιας πείρας. Καί, ναι μεν οί ζωγράφοι ένεσάρκωσαν **απλώς** μόνον τό κακόν διά μορφών δυσειδών, άλλά βιολονικώς, τό δυσειδές δέν είνέ τι άλλο **ειμή** έλλειψις τοῦ τύπου, διότι τό ήμέτερον ιδεώδες κάλλος είνε **ή** τελειοποίησις τοῦ μέσου τύπου τού γένους ή είδους μας" έννοοῦμεν δέ διά τής λέξεως δυσειδές τήν άπέχουσαν αύτοῦ τοῦ τύπου μορφήν.

Έβεβαιώθη λοιπόν ότι **ό** καθ' έξιν εγκληματίας εινε, κατά γενικόν κανόνα, εις έκφυλος, καίτοι, ενίοτε κατ' εξαίρεσιν, δυνατόν νά πίπτη θῦμα τής επιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος.

'Αφ' έτερου **ό** εκφυλισμός έχει ώς ουσιώδες γνώρισμα τήν ύποδεεστέραν βιολογικήν ύπόστασιν έκδηλουμένην κυρίως διά τής άνικανότητος τού οργανισμού, όστις πάσχων έκ τής ελλείψεως ταύτης αδυνατεί νά φθάση εις τάς ανωτέρας βαθμίδας τής τυπικής εξελίξεως.

Ή λογική όθεν αλληλουχία τής δοξασίας τού Λομπρόζο είνε **ή** επομένη :

Ό καθ' έξιν εγκληματίας είνε εις έκφυλος" ό έκφυλος είνε οργανισμός υποδεέστερος, όστις, λόγω κληρονομικής αδυναμίας, είνε ανίκανος νά άναπτυχθή άρτίως καί υφίσταται τάς πολλαπλάς εκδηλώσεις τής εξελίξεως.

Μέχρις αύτοῦ τού σημείου συμφωνώ πληρέστατα μετά τού φίλου μου Λομπρόζο, μοί φαίνεται δέ πολύ δύσκολον νά μή τόν ακολουθήσω.

'Αλλ' οί δρόμοι μας χωρίζονται όταν φθάνωμεν **εις** τό ζήτημα τής έξηγήσεως τών πράξεων.

Κατά τόν Λομπρόζο, **ό** εγκληματίας, ων ασθενικός, **αναχαιτισθείς** διαρκούσης **τής εξελίξεως** του, θεωρείται ώς άταβικός. 'Αλλ' ακριβώς ενταύθα υφίσταται κενόν τι **εις τόν** είρμόν **της** λογικής του, διότι όντως πάσα αναστολή **τής** εξελίξεως δέν **είνε** κατ' **ανάγκην** άταβισμός.

Ἄς λάβωμεν ύπ' όψει τόν όρισμόν τών δύο επομένων βιολογικών όρων.

Ή αναστολή τής **εξελίξεως είνε** διακοπή **αυτής** τής καταστάσεως εις τό ουχί τελικόν σημείόν της. Τό σημεῖον αυτό δύναται νά άνταποκρίνηται **εις** σταθμόν, Οσπς νά ύπήρξεν, έν δεδομένη στιγμή, τό τελικόν τέρμα, δέν κατέστη δέ σημεῖον διάμεσον, διότι άντιπαρήλθε πρό αύτοῦ λόγω τής συνεχίσεως της έξελίξεως.

Έν τή περιπτώσει ταύτη **υπάρχει** άταβισμός.

'Αλλ' ή έκδήλωσις δυνατόν νά παραχθή καί **εις** σημεῖον, τό όποιον ουδέποτε νά **υπήρξε** τελικός σταθμός, καί τότε δέν υπάρχει άταβισμός, άλλά κακή διάπλασις *(malformation)* καί τερατολογικός κυκεών *(gâchis tératologique).* Επειδή ενταύθα έγκειται τό σημεῖον περί τό όποιον στρέφεται πάν ό',τι πρόκειται νά **ε'ίπω,** ἅς μοί έπιτραπή νά επιμείνω ολίγον πρός πληρεστέραν διασάφησίν του.

Φαντασθήτε μίαν σιδηροδρομικήν άμαξοστοιχίαν -ής όποιας ή μηχανή στερείται ύδατος ή ανθράκων. **'0** συρμός δέν θά φθάση **εις** τόν **προς** ον όρον. 'Αλλ' Ομως δύναται νά σταματήση καθ' όδόν **εις** μικρόν τινα σταθμόν, όπου δυνατόν νά εύρη τις τρόφιμα καί στέγην, όπου δύναται νά διαμείνη επί τινα χρόνον άνευ μεγάλων στερήσεων, καί τέλος νά εύρη άμαξαν διά εξακολούθηση τό ταξείδιόν του, καίτοι βραδύ—τερον τοῦ σιδηροδρόμου καί ύπό χειροτέρας συνθήκας.

Επίσης δύναται **ά** συρμός νά σταματήση, **ελλείψει** τών δύο ανωτέρω **προς** κινητοποίησίν του στοιχείων, **εις τό** μέσον τού δρόμου του, μακράν παντός κατωκημένου μέρους. **Εις** τήν περίπτωσιν αυτήν ή θέσις τών ταξειδιωτών είνε δυσχερεστέρα τής πρώτης. Τέλος, ό συρμός δυνατόν **νά** έκτροχιασθή, **τό δέ** γεγονός τούτο **νά** έχη συνεπείας κατά **τό** μάλλον ή ήττον ολέθριας.

Έάν είνε **αληθές** ότι ή οντογένεια αναπαράγει **αμέσως** τήν φυλογένειαν, **έν** άλλαις λέξεσιν, Οπ **τό** άτομον διατρέχει καί συντομεύει **τό** σύνολον τής εξελίξεως τοῦ είδους του, ή εμβρυακή άνάπτυξις διέρχεται ό'λας τάς διαδοχικάς έκείνας φάσεις, εκάστη τών όποιων αναπαριστά ένα καθωρισμένον τύπον καί ύπ' **αρχής** βιώσιμον. **Τό** άνθρώπινον έμβρυον είνε κατ' **αρχάς** ζωόσπορον μονοκυτταρώδες, ακολούθως σκώληξ, **είτα** οργανισμός ασπόνδυλος μετά χορδής νωτιαίας κτλ. "Εκαστος τών διαδοχικών αυτών τύπων, **τό** ζωόσπορον, ο σκώληξ, τό άσπόνδυλον ον, ύπήρξεν, **εις** δεδομένην τινά στιγμήν τής επί γης ιστορίας τής ζωής, ή ανωτέρα μορφή τής τότε ύπαρχούσης ζωής. Έάν ή έμβρυολογική **άνάπτυξις** σταματήση **εις** μίαν τών ανωτέρω φάσεων, **ώς** εἴς τήν περίοδον τοῦ ζωοσπόρου, τοῦ σκώληκος κτλ., υπάρχει άταβισμός. Άλλά μεταξύ μιάς εκάστης τών επακριβώς καθορισμένων φάσεων υπάρχει μικρόν τι **ακόμη** στάδιον δρόμου, όπερ συνίσταται **εις** τήν μετάβασιν άπό τής μιάς φάσεως **εις** τήν άλλη ν, **άλλά τό** όποιον εις ουδέν ον άρτιον τού γένους του αντιστοιχεί, όν **τό** οποίον **νά** ύπήρξεν **εις οιαν**δήποτε περίοδον τέρμα τελικόν, άκρον άωτον τής **εξελίξεως.**

Έάν ή άνάπτυξις ανεστάλη εις **έν.** μεταξύ δύο φάσεων, μεταβατικόν σημεῖον. τότε **υπάρχει** διάπλασις *χαώδης ή-συγκεχυμένη (formation chaotique)*, υπάρχει *αμορφιαμός (amorfisme),* **ουδόλως** συνταυτιζόμενος **μέ** τόν άταβισμόν, ή μάλλον, διά **νά** επανέλθω εις τήν παρομοίωσίν μου, τότε έχομεν στάσιν τού σιδηροδρομικού συρμοῦ **έν** μέση όδω, ή καί έκτροχίασιν, όχι **δέ** στάσιν πρόωρον **εις** τινα πρό τού τέρματος τού δρομολογίου του σταθμόν.

Κατά τόν Λομπρόζο, ή άναστολ,ή (στάσις) τής άναμφισβητήτου αναπτύξεως, τήν οποίαν αναπαριστά ό καθ' **ἕξιν** εγκληματίας, είνε *άταβιαμός.*

Άλλ' **αυτό ακριβώς** φρονώ ότι δέν απεδείχθη.Έγώ φρονώ ότι είνε *άμορφισμός,* διότι δεν παράγεται **εις** τινα φάσιν αντιστοιχούσαν **εις** τύπον προγονικόν γνωστόν ή πιθανόν καί παραδεκτόν οπωσδήποτε.

Η άντίληψις τοῦ αρχεγόνου άνθρωπου ώς έγκληματίου **απλοϊκού,** ασυνειδήτου, δέν είνε **απρόσβλητος.** "Ο,τι γνωρίζομεν περί τοῦ άγριου άνθρωπου καί τοῦ παιδιού **αποκλείουν** παρομοίαν ίδέαν. Τό παιδίον έχει κοινωνικά ένστικτα. Κλαίει όταν είνε μόνον, καταπραύνεται δ' όταν βλέπη ανθρώπους. Είνε εγωιστής, άλλά καί ίκανόν νά προβή **εις** μικράς παραχωρήσεις καί άλτρουϊστικάς όραάς **αυτομάτους.** Ό άγριος είνε προφανώς ον διατελούν ύπό άνωτε'ραν ώθησιν, όν όπερ ούδένα χαλινόν απαγορεύσεως γνωρίζει, ένεκα δέ τής οργανικής ταύτης άτελείας παραμένει δούλος τών ένστικτων του, άλλ' ουδαμώς είνε αντικοινωνικό'/ όν, όσον ό καθ' έξιν εγκληματίας κατά τόν περί αύτοῦ όρισμόν.

Τουναντίον, είνε πολύ κοινωνικώτερος, πολύ περισσότερον *ζώον πολιτικόν,* παρά ό πολιτισμένος άνθρωπος. Ό άγριος ούτε ατομιστής ούτε αναρχικός είνε. Τουναντίον αυστηρώς άφωσιωμε'νος εις τάς παραδόσεις καί τυφλώς ύποτεταγμένος εις τήν κοινήν γνώμην τής φυλής του. Ύπό τάς συνθήκας ταύτας, δέν δύναται νά είνε καθ' έξιν εγκληματίας. **Ουδέ** δύναται νά διάπραξη κακούργημα τι εναντίον μέλους τινός τής φυλής χωρίς νά τιμωρηθή ύπ' **αυτής"** έάν δέ τό έπαναλάβη, είνε βέβαιος ότι θά φονευθή ή θά έκδιωχθή **έκ** τής φυλής, γεγονός, όπερ δι' ένα άγριον ισοδυναμεί μέ τήν **εις** θάνατον καταδίκην.

Εις τήν φυλήν του ό άγριος ούτε κλέπτης ούτε δολοφόνος είνε, ενώ γίνεται τοιούτος πρός τόν ξένον, διότι ξένος δι' αυτόν σημαίνει εχθρός.

Ὡς πρός τούτο, καθώς καί εις πολλά άλλα πράγματα, παρατηρώ, **ότι** δέν διαφέρομεν καί πολύ τοῦ **αγρίου.** Ό πολιτισμένος άνθρωπος θεωρεί εαυτόν ώς περιοριζόμενον εντός τών **ορίων** τής χρηστότητος, τιμιότητος καί πολλών άλλων επόψεων, μόνον απέναντι τών συμπατριωτών του" άλλ' όμως κλέπτει καί φονεύει άνενδοιάστως καί άνευ τύψεως τής συνειδήσεως τούς ξένους, ους **αποκαλεί εχθρούς.** Ή μόνη κατ' έμέ μεταξύ τών δύο ανθρώπων διαφορά είνε ή επομένη :

Ο πολ,ιτισμένος καθυποβάλλεται **εις** μίαν διατύπωσιν, καλουμένην *κήρυξιν πολέμου,* πριν ή κλέψη, δολοοονήση καί διάπραξη **όλα** γενικώς τά εγκλήματα, ένώ **ό** άγριος δέν φροντίζει δι' **αυτό** τό *πρωτόκολλον* πριν ή προβή εις τόν φόνον καί τήν σκύλευσιν τών μή ανηκόντων **εις** τήν φυλήν του.

"Αρα ό άγριος δέν είνε **εγκληματίας,** άλλά τουναντίον **όν** τι βαθέως καί προληπτικώς σεβόμενον τά ήθη καί έθιμα τής χώρας του. Ουδόλως παράτολμον νά θεωρήσωμεν ύπό τήν αυτήν έποψιν και τό περί τοῦ αρχεγόνου άνθρωπου ζήτημα.

Ό άνθρωπος αυτός **ασφαλώς** δέν έζησεν άπομεμονωμενος. Ύπήρξεν έξ **αρχής** όν κοινωνικόν, **δ,τι** δέ είπον μέχρι τούδε περί τοῦ άγριου εφαρμόζεται έξ ίσου καί **εις αυτόν.**

Ό **εγκληματίας** έν μέσω τοῦ πολιτισμού ζών, είνε αντικοινωνικός. Ούδεμίαν σέβεται παράδοσιν. Δέν υποτάσσεται **εις** τήν γνώμην άλλων κακούργων. Δέν κάμνει διάκρισιν μεταξύ τών ιδικών του καί τών εχθρών **εις** τρόπον ώστε συμβαίνει, αντιθέτως πρός τήν παροιμίαν, οί κλέπται νά κλέπτωνται μεταξύ των.Έκ τούτων έπεται ότι ό **εγκληματίας** δέν είνε **άγριος** τ ς ή αρχέγονος έν τώ μέσω τοῦ πολιτισμού διαβιών.

Άρα τό έγκλημα δέν είνε *άταβισμός.*

[Έπεται το τέλος]

Π. Α. Π. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΌΣ

ΤΟ ΠΝΕΎΜΑ ΤΗΣ ΑΣΠΑΣΙΑΣ

Εσπέραν τινά δ Αλκιβιάδης έπανευρών την ουράν τοῦ σκύλου του εις τον χρυσίζοντα κόρυμβον τής Ασπασίας, ένώ ή διάσημος εταίρα έκοιμάτο, αυτός έστηρίχθη σκεπτικός έπί τοῦ Κορινθιακού τάπητος, δ όποιος έχρησίμευεν ώς κλίνη ηδονών.

Ή ελαφρά επαφή άπδ τοῦ κινήματος τούτου, αφύπνισε τήν νεαράν γυναίκα, — και εις την ἓέαν τοῦ τριχωτού αντικειμένου, το όποιον εξήταζεν ό περιφανής έφηβος, τα βλέμματα τι/ς δια μέσου τών βλεφαρίδων της έ'ρριφαν λάμψιν περιπαι') ή.

— Συ λοιπόν μετεχειρίσ&ης τόσον σκληρώς τον μοναδικόν φίλον μου ; εϊπεν σύτος.

— Έγώ, ναι, αυγγνώμην, άπήντησεν ή Ασπασία.

— Οί Θεοί σοῦ το ύπέβαλον ;

— Ναί, ή Παλλάς, εϊπεν αύτη, χωρίς νά συγκινηθῆ άπό τον ααρκασμόν. Μάλλον μετ έπίσημον γνώμην τοῦ Αρείου Πάγου μία άπόφασις εστω και παιδική, δεν άρκεῖ νά κρηνίση τήν πίστιν τοῦ κοινού;

— Έστω, τους συγχωρώ, διότι με μισοῦσι περισσότερον παρ' ό,τι μέ φαιδρύνουσι.

Αυτή εκίνησε τήν κεφαλήν.

Ό τολμηρός Αθηναίος, τσέλων νά τήν εξαναγκάση εις ταχυτέρας εξομολογήσεις, ανέλαβε πάραυτα με ύφος απολύτου αδιαφορίας :

— "Ω, τήρησε τό μυστικόν σου, καί ταῦτα λέγων έ'ρριψε μακράν έπι τών πλακών μεταξύ τοῦ σκότους τοῦ αραιούμενού ύπό φωτός τής λυχνίας, τό κωμικόν και μελαγχολικόν άντικείμενον.

Ή Ασπασία τότε εσυρεν ύπό τό θέλγητρον τών χειλέων της τό μέτωπον τοῦ νεαροῦ ήρωος με λεπτότητα υπερήφανου μαχητρίας, εις εν φίλημα:

— Ολιγωτέρας τεχνοτροπίας, μειράκιον' υποχωρώ, απήντησε. Διατί έξετέλεσα την πραξιν ταύτην; Διότι ή καρδία μου κυριεύεται διά αέ ύπό προφητικού έ'ρωτος.Ό υιός τοῦ Κλεινίου είς τους λόγους αυτούς ήνοιξεν έκπληκτους τους οφθαλμούς.

— Είναι λόγος αυτό νά κόψης τήν ουράν τοῦ σκύλου μου; άνέκραξεν.

Ή έπιβάλ,λουσα εταίρα, μέ τους όφ&αλμους πλήρεις δακρύων, ατινα έπεσαν ώς επιμήκεις αδάμαντες, μέ λ,άμψεις θραυσμένου περιδεραίου, γύρω τοῦ μαρμάρινου λαιμοῦ τοῦ Αλκιβιάδου — Φίλε, εϊπεν, είμαι, ώς γνωρίζεις, ή γυνή τής οποίας τό πνεύμα δέν άπατάται ή πρός ιδίαν διασκέδασηκαι εχω τό αϊσ&ημα τόσον εύϋύ, δσον μία σκέψις τοῦ Σωκράτους. "Ακουσε μου.

Τό λευκόν πλάσμα έπί τινας στιγμάς έφάνη συγκεντρούμενον είς εαυτό.

— Έν ηλικία χα&' ην οι άλλοι εξέρχονται μόλις τών γυμνασίων, εξηκολούθησε, σύ δέν εϊσαι ό διά τής αίματοβα-

φούς δάφνης τής Ποτειδαίας εστεμμένος αρχηγός ; Ό ισχυρός ρήτωρ, οντινος ό λόγος άνηανχέϊ την ενφράδειαν τών αρχόντων ; Ό πολιτικός, ούτινος το όξν πνεύμα έσνγχνσε το των απεσταλμένων Περσών ; Τί να σκεφθϊ} τις περί σον, θείε νεανία, σον τον εραστον της Ασπασίας ; Εις δσονς σε κατηγορούσι δια τον βασιλικόν σον πλοντον συ ίπιδαψιλενεις εν τή ύπερηφάνω έκδικήαει σον. Δεν κάμπτεσαι σν, δ περιφανέστερος των μειράκων των Αθηνών, ή υπό την θέληαίν σον. Ή χλιδί] και το πνρ της εκλύσεώς σον δεν ήνάγκασαν να σιοοπήση ό ώχρας σατράπης Τισσαφέρονης ; Ή ολιγάρκεια σον αργότερα, δτε σοι ήρεσκε να είσαι αυστηρός, δεν εξέπλ,ηξε τον Διογένην τόσον ώστε δ ζοφώδης ερευνητής τών Ανθρώπων Λφήκε τον φανόν τον να σβεαθη ; Τις λοιπόν είσαι σν, σκεπτικέ σώτερ τών πατρίδων ; Πάντες σέ θαυμάζουσιν ! Έγώ αύτη κλεϊζομαι ακόμη μεταξύ τών βραχιόνων σον και το γνναικεΐον αυτό αίσθημα επανξάνει την χαράν τον έρωτος μον. Αί Αθήναι είναι επίσης υπερήφανοι δια τον Άλκιβιάδην όσον και εγιό. Περισσότερον ακόμη παρά δια τον Περικλή. Οντως ώφειλον να είμαι-δια παντός εύτνγής, έχουσα ίδανικον το δνομά σον να νπάρχη άθάνατον, αφού μετά τοσούτους οιωνούς φαίνεται ήδη αδύνατον να άπολεσθη.

Εις τους λόγους αυτούς εν φρϊσσον φίλημα τον ηρωικού νέον άνέπνευσεν επί τον ραδινού στόματος της Ασπασίας τα πνεύματα της δόξης και τού έρωτος, Stiva εις την ένθουσιαστικήν πνοήν της ερωμένης αυτής ΐπταντο δμοια προς άναπνοας ζώντων ανθέων.

Αΰτη προαέθηκε :

— ΆλλΛ γνωρίζουσα την ματαιότητα τών αχάριστων άνϋρώπων και με τί τρέφονται εν τή ιστορία οι θαυμασμοί τών λαών, ή άνάμνησίς των δια τους μεγάλους άνδρας, εατενοχωρον/ιην πάντοτε περισσότερον δια την τνχην τον ονόματος σον ανά μέσον τών εποχών. Και ιδού τάς τελενταίας ημέρας, δτε εις τους Όλνμπιακονς αγώνας ό λαός άνευφήμει τονς θριάμβους σου ώς ποιητον, καλλιτέχνου και αθλητού, ή μην άπηλπισμένη. Άλλοίμονον, έ'λεγον εις έμαυτήν, οι άνθρωποι δεν άξιούσιν ή δεν δύνανται νά άναμνησθώσιν ειμή τών σνγκεκριμένων εκείνων ηρώων τών ένσαρκω Μέντων είς μίαν μόνην πραξιν, εν μόνον δνειρον, ώς αγάλματα.

Άλλά, σέ, τον ήρωα ενός μύθου, δπον τόσοι χαρακτήρες διίστανται ποίος ραψωδός θά δννηθη ποτέ να καθορίση υπό τοσαύτας δψεις τήν ενότητα τής μυστηριώδους φύσεως σου και σε καταστήση τοιουτοτρόπως προαιτον είς τήν μνήμην τών ανθρώπων; Λησμονούνται ταχέα>ς εκείνοι, τών όποιων ό χαρακτήρ υψηλός και άσύλάηπτος σνγχρόνως, ταπεινοί τήν κρίσιν τών περισσοτέρων. Ποίον μέσον δπως εξαναγκάση το πλ.ήβος νά Αναμμνήσαεται σαφώς ανθρώπου οίος σύ ; Ταχέως σννεπέρανα :

»Οόδενός χνδαίου μέτρου, δυναμένου νά προσαρμοσθη είς το είδος τού μεγαλείου σου, επρεπεν είς τήν ίστορίαν σον νά προστεθή... ναι ... γεγονός τι τόσον μοναδικοί· 'όσον και άοήμαντον, άλλ' ούτινος ή ματαιότης εφαρμοζόμενη είς τήν στάθμην τον δχλον επιβάλλει σνγχρόνως τήν μνήμην τών κατορθωμάτων σον.

»"Ω, αυτό το τίποτε, ή γραμμή αύτη, ή άνευ άξιας ίσως, άλλά σαφής και αρμοδία, θά διετήρει τό δνομά σον έν τη ιστορία διά τρόπον περισσότερον άνεξιτήλον ή μετά τά υψηλά κατορθώματα σον.

»Καί ενόμισα δτι διά μέσον τής είρωνος αυτής λεπτομέρειας, (τήν οποίαν ώφειλε νά φαντασθώ και νά κάμω νά νπεισδύση είς τά χρονικά τού βίου σου), ή μνήμη δλον τού ένδοξου πεπρωμένου σου, θά ήδννατο ασφαλώς νά είσέλθη είς τό Μέλλον.

»Αλλ" ώ'Αθηνά, πού νά επινοήσω τό καλλίτερον τέχνασμα; διά τίνος ευφυούς εκλάμψεως νά τό συλλάβω ; Νά τό εκλέξω ; "Ανευ αυτού ένόμιζα δτι βλέπω νά εξαλείφεται είς τό διάστημα τών αιώνων και νά διασκορπίζεται είς τον σκοτεινόν ανεμον, ό οποίος πνέει άπό τάς δχθας τής λήθης, ή ωραία χρναή άμμος τής τύχης σου.

»Χθές, προ τής Αυγής, και δλη κατηφής άπό τάς σκέψεις ταύτας τής νννχτός, έξήλθον επί μακρόν κεκαλυμμένη τού μεγάρου τούτου, δπον σν ακόμη έκοιμάσο, αδιαφορών δτι άνέτειλεν ό ήλιος.

»Περί εμέ τά μάρμαρα τών Αθηνών, υπό τους μεγάλους ελαιώνας μας, άπό τά ρόδινα πρωινά φώτα εξήστραπτον. Πέραν εκεί, επί τού ιερού τόπου, δ Ναός τής Παλλάδος, εκάλει τά βήματα μου. θεία πνοή μέ ώδήγει εκεί.

» Αφού εθυσίαααα είς τήν θεάν έν ζεύγος ταών (τονς όποίονς άγαπα), αΰτη μοι ένέπνενσεν, ενώπιον τού ίδιοι βωμού, τήν θαυμαάίαν πραξιν, ή οποία μέλλει, ώς φαίνεται, νά προάσπιση κάλλιον τό δνομά σου άπό τά νανάγια τής Λήθης, τήν πραξιν, τής όποιας ή περιφρονητική ειρωνεία, ώς αίγις νίκης, θά καταστήση τό δνομα τού Άλκιβιάδον άθάνατον.

»Ω νεαρέ θεέ, ή πραγματική δόξα σον ΐαο)ς μείνη άγνωστος είς τάς μέλλουσας γενεάς. Ή καλλονή, ή σοφία, τό θάρρος, ή αίγλη τού πνεύματος σου, δ,τι συνεπλήρωσες διά τήν πατρίδα, δις ήδη παρά σον σωθεΐσαν, πάντα δυνατόν είναι νά εξαφανιαθώσιν αόριστα, νά καταστώσιν άγνωστα σχεδόν ! Αλλά χάρις είς εμέ, ιδού συ βέβαιος διά τήν άθανασίαν. "Εκοψα τήν ονράν τον οκνλον σον . '...»

YLLLIERS DEL'ISLE-ADAM

Ν Ι Κ Ο Λ Α Ο Σ Μ Α Υ Ρ Ο Κ Ο Ρ Δ Ά Τ Ο Σ

Ο θάνατος τον Νικολάου Μαυροκορδάτου, τέο>ς πιεσβεντοΰ τής Ελλάδος έν Κωνσταντινονπόλει, έπισνμβίις κατά τήν 31'Γ'Ίανοναρίον, έβύ&ισεν είς μέγα πέν&ος ΤΟ πανελλήνιον. Ή τόσον άπροσδοκήτως επελθούσα ονμφορά αϋτη έστέρησεν αναμφιβόλως τήν Ελλάδα ενός εκ ιών όλεγίστων ανδρών εκείνων, είς τών όποιων τήν δράσιν ήδννατο πολλά να προαδοκά δια το μέλλον. Διότι νπήρξεν όντως ό Νικόλαος Μαυροκορδάτος μία ϋπαρξις σπανία δια τήν χώραν μας, εκ τών εξαιρετικών εκείνων προσωπικοτήτων, αι υποΐαι έγεννήθησαν μέσα είς τήν λ.ειψανδρίαν τής εποχής μας, προωρισμέναι να άφήηωσι φωτεινά σημεία τής δράσεως των και τής ζωής των, τήν οποίαν αφιέρωσαν είς τόν βωμόν τής πατρίδος και έθυσίασαν υπέρ τών εθνικών ιδανικών.

Με τόν θάνατον τον Νικολάον Μαυροκορδάτου εξέλιπε μία ισχυρά φυσιογνωμία, ή όποια θά κατελάμβανεν εντός ολίγον περιφανή θέσιν είς τό πάνϋεον τής πολιτικής ζωής τής 'Ελλάδος. Διότι ό Νικόλαος Μαυροκορδάτος κατερχόμενος είς τόν άχάριστον αγώνα τής πολιτικής παλαίστρας τής Νέας ' Ελλάδος, (οπλισμένος με εφόδια πολύτιμα έκ τής πολυετούς προπαρασκευής του δια τοιούτον αγώνα, πολύ ταχέως θα διεκρίνετο και θα έχάρασσε νέαν όδόν ευέλπιδα είς τα χρονικά τής εν ' Ελλάδι πολιτικής καταστάσεως.

Και άλ.ηϋώς δια του ϋανάτον του Νικολάου Μαυροκορδάτου στερείται ή 'Ελλάς όχι μόνον του όξυνονοτάτου και σώφρονος διπλωμάτου, άλλα και ανδρός πολιτικής αξίας σπανιωτάτης, τής όποιας τας χάριτας δεν έπρόλαβε δυστυχώς νά έπιδαψιλεύστ] είς τήν πατρίδα VOV, χάριν τής οποίας έσκόπει να άγωνισ&ή τόν ενγενέστατον τών αγώνων μέχρις εσχάτου γήρατος.

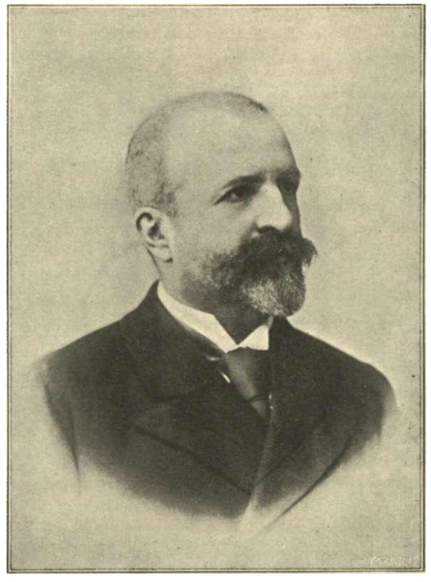

Ευρυμαθέστατος, με τήν δνναμιν τον χαλνβδίνον χαρακτήρας του, του μή πτοοιμένου πρό ονδενός εμποδίου, υπερήφανος πάντοτε δια τήν Έλλ.άδα του και πάντοτε ευελπις δια τό μέλλον ανής. Κατείχε τα σκήπτρα είς πολλάς περιστάσεις, κατά τάς όποιας έπ'ι τοΰ διπλωματικοί τάπητος—τον τόσον σκοτεινού—έτϊϋεντο διάφορα ζητήματα, και πάντοτε εξήρχετο ικανοποιημένος, πάντοτε είχε και μίαν έπιυχίαν υπέρ αύτοϋ.

Οί παρακολου&ήσαντες τήν διπλωματικήν δράσιν τον Νικολάου Μαυροκορδάτου άφ' ής εποχής διωρίσϋη τό πρώτον πρεσβευτής έν Παριοίοις κατά τό 18<S:> μέχρι τής τελευταίας περιόδου είς τήν ϋπηρεσίαν τής ϋέσεως αυτής, ήτις περίοδος έπέπρωτο <·« ϋποβάλη και αυτόν εις τόσας δοκιμασίας, δύνανται να άνομολογήσωσιν ότι ό Νικόλαος Μαυροκορδάτος έπετέλεσεν έργον, δια τό όποιον Οϋ όμιλήση είς σελίδας ευκλ.εεΐς ή ιστορία, και τό δνομά τον ãà φέρη τό στέμμα τον άλ.η&ώς και είλ.ικρινούς ίπερ τής πατρίδος του άγωνισαέντος αντον ανδρός.

Δια τόν εν Κωνσταντινουπόλει δε πο).υετή και πολνμοχΟον τον Νικολάου Μαυροκορδάτου αγώνα, 8ν διεξήγαγεν νπ'ερ τών αναφερόντων τής πατρίδος τον, και τήν υπέρ τής διατηρήσεως εις υψηλήν έμπρέπονσαν Οέσιν τον γοήτρου τής ' Ελλάδος στάσιν τον, ήν έπεδείξατο είς πάσαν περίστασιν, δνναντι τίι χρονικά τής διπλ,ωματικής αυτής και πολ,ιτικής περιόδου έν τή 'Ανατολή νά λ.αλήαωσιν ευγλώττως.

Και κατά τήν έποχήν μάλιστα τών τελευταίων λυπηρών δια τήν ' Ελλάδα γεγονότων τον πολέ/ιου ό Νικόλαος Μαυροκορδάτος κατώρ&ωσε να διαφυλ.άξα ακέραια τα δικαιώματα τής Ελλάδος, να παλ.αίσϊ] κατά τοσούτων αντίξοων περιστάσεων και νά άναστηλώσι/ απέναντι τής ομόρου επικρατείας τό άπειληΟεν πρός στιγμήν να καταπέσα γόητρον τής πατρίδος του. Και έτήρησεν όντως τήν έμπρέπονσαν είς αντόν στάσιν και κατά τήν δύσκολον αυτήν περίοδον τής διπλωματικής του δράσεως, μετά τόν πόλ.εμον, κατορθώσας να διάσωση άπαραβίαστον τήν ϋπόληψιν και τιμήν τής πατρίδος τον, εργαζόμενος και πολ.ιτενόμενος με τήν ϊδιάζονσαν και χαρακτηρίζονοαν αυτόν διπλ,ωματικήν ικανότητα.

Ό Νικόλαος Μαυροκορδάτος έγεννήβη είς Τεργέστην κατά ΤΟ ετος 1837, άπε&ανε δε είς ήλ,ιχίαν 66 ετών. Έσπούδασεν έν Παρισίοις τα νομικά και άνηγορεύβη προλύτης τον Δικαίου κατά τό 1859. Από τής εποχής εκείνης άρχεται ό δημόσιος αυτοϋ βίος και μέχρι τοΰ 1861 νπηρέτησεν ώς 1? γραμματεύς τής έν Κωνσταντινονπόλει Βασιλικής Ei./.ηνικής Πρεσβείας. Κατά τό ετος 1862 είσήλϋεν ώς αντιπρόσωπος τής νήσου Άνδρου είς τήν Εϋνοοννέλ.ενσιν και κατά τό 1865 μέχρι τον 1869 διετέλεσε νομάρχης έν Κέρκυρα. Έξελέγη]βουλευτής Άνδρου κατά τό 1872· Και κατά τό ετος 1879 έλαβε μέρος είς τόν σχηματισμό· τής Κυβερνήσεως Τρικούπη και έγένετο υπουργός έπ'ι τών Εκκλησιαστικών. Πρεσβευτής διωρίσϋη ΤΟ πρώτον έν Παρισίοις κατά τό ετος 1882 και κατά τόν Μάϊον τον 1883 εξελέγη ώς έκτακτο; απεσταλμένος και απεστάλη είς Πετρούπολιν όπως αντιπροσώπευση τόν Βασιλέα και τήν Κυβέρνησιν κατά τήν οτέγιν τον αυτοκράτορας Αλεξάνδρου. Κατά τό 1889 διωρίσ&η πρεσβευτής έν Κωνσταντινονπόλει. Από τοΰ ετονς δέ τούτου ϋπηρέτησεν άδιακόπως ώς πρεσβευτής τής Ελλάδος έν Κωνσταντινονπόλει μέχρι τής οίκειο&ελονς παραιτήσεως αυτού εκ τής ϋέσεως ταύτης, κα&' αν χρόνον ήσιτάνετο τόν εαυτόν του ίκανόν και προητοιμαομένον να δράση εις ευρύτερους ορίζοντας χάριν τής πατρίδος τον, και κατήλ&εν είς τήν Έλ,άδα δπως ϋέση είς έφαρμογήν τάς βλέψεις και τους πατριωτικούς αύτοϋ σκοπούς, πάντοτε αποβλέπων είς τήν χαραυγήν ενός καλλιτέρου δια τήν ' Ελλάδα μέλλ.οντος.

'Αλλα βάακανος Μοίρα δεν ή&έλησε να άφησα τον πατριωτικώτατον άνδρα να πραγματοποίηση τους πόό&ονς αύτοϋ και άπεατέρησε τήν 'Ελλάδα ενός πολυτιμότατου αντής τέκνου.

ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Γνωρίζο/ιεν σήμερον εις τονς άναγνώστας τής Ανατολής ενα εκ των μάλλον εξεχόντων συνεργατών αυτής, τον εν Σμύρνα διαπρεπή δικηγόρον κ. Μιχαήλ Άργυρόπουλον.

Ό χ. Αργυρόπουλος είναι εκ των ολίγων εν τή ξένη λογίων μας, ο! όποιοι εργάζονται δια τα ελληνικά γράμματα δσον ολίγοι των εν Ελλάδι τοιούτων, και όστις μετά ειλικρινούς αγάπης και λατρείας ασχολείται εις την ϋεραπείαν των Μουσών. Το όνομα τον κ. Άργυρόπουλον δεν θά γνωρίσωσι διά πρώτην ήδη φοράν οl πλείστοι τών αναγνωστών μας, διότι βεβαίως θά συνήντησαν το όνομα τοϋτο κάτω άπα πολλάς σπινθηροβολούασας άπα εύφυΐαν σελίδας ημερολογίων ή περιοδικών, ·' ιοσιεϋματα χάριτος και καλλιλογικής λεπτότητας, εργα του κομψότατου καλάμου τον κ. Αργυροπούλου. Έφιλοτέχνησε μέχρι τοϋΛ» πλείστος δσας μεταφράσεις, εξ ων περισσότεροι ένθυμούμεϋα οτι ένεποίησαν εντύπωσιαν και παρέμειναν αλησμόνητοι έκεΐναι τών ποιημάτων του άϋανάτον Γάλλου ποιητοϋ Αλφρέδου Μυσσέ, α! όποΐαι έκριΐνησαν άντάξιαι τών πρωτοτύπων.

Έκτος τών αναμφισβήτητων συγγραφικών και π'οιητ καιν προτερημάτων, τά όποια περικοσμοϋν την όλως εξαιρετικήν φνσιογνωμίαν τον μονοστραφοϊς συνεργάτου μας, είναι και ή χαρακτηρίζουσα αυτόν φιλόπατρις δράσις νπερ τών συμφερόντων τοϋ Ελληνισμού εν Σ/ύρνη, ήτις δράοις αναδεικνύει χίν χ 'Αργυρόπονλον ενα τών περιφανέστερων Ελλήνων της Ελληνικής Σ/ιυρναϊκής παροικίας.

Ήμεΐς παρονσιάζομεν εις τους πολυπληθείς άναγνώστας τής'Ανατολής τήν εύφυεατάτην χα'ι χαλλιτεχνικωτάτην φυσιογνωμίαν τον διακεκριμένου ή/ιών οννεργατου και φίλου διά νά την γνωρίσωμεν εις αυτούς επί τή ευκαιρία τής δημοσιεύσεως εις το -προηγούμενον τεύχος τής Ανατολής τής ανατολικωτάτης και τρυφερωτάτης μεταφράσεως του άπα τον Γκιονλιστάν τοί· Σααδή, Το αΚρΐμα τής Αγάπης».

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΡΟΥΚΗΣ

' Απεϋιανεν, άφοϋ ήγωνίσθη τον αγώνα υπ'ερ τοϋ κοινον καλοϋ. Και ό άγων αυτός έφερε τον Αριστειδην Ρούκην εις τον τάφον. Έν άχόμη θϋμα τής αγάπης προς το καθήκον, μία ακόμη νπαρξις θυσιαζομένη εις τον βωμόν τον Ιδανικού !

Ό ' Αριστείδης Ρούκης υπήρξε μία δνναμις άγαθοϋ διά την Ελλάδα- και ή ιδιοσυγκρασία τής ατομικότητας τον έφερε τά χαρακτηριστικά ενός ανδρός τής ιδέας και τον έργον, ανδρός ακάθεκτου ορμής επί την πράξιν, όστις έχαλιναγώγει με τής γενναίας ψυχής τον τό κράτος τας αυνθήκας, α'ι όποΐαι ετεινον εις τον φωτεινόν δρόμον τον τά εμπόδια και ήπείλουν με την άντίστασιν εις την πραγμάτωσιν τών πόθων του.

Ό Ρούκης ώς δημοσιογράφος ήτο ό κραταιός αγωνιστής νπερ τών ευγενών ιδεών και είς απο τους σαλπιγκτάς τής άναμορφώσεως τον τύπον είς δ σημεϊον ευρίσκεται σήμερον. Δεινός τής δημοσιογραφικής παλαίστρας ήρως, νευρώδης καταπολεμιστής παντός όστις ήθελε τώ ϋϊξει τα ίερα, διεξήγαγε κα&' ολον τό δημοσιογραφικόν του οτάδιον ιστορικούς αγώνας μετά τον συνναγωνιστον τον άοιδίμον Α. Γιαννοπούλον διά τής Εφημερίδος.

*' Υπήρξεν ό δημιουργός νέον νφονς διά την δημοαιογραφίαν μας, ό άναδιοργανωτικός νους με την θυελλώδη δρασιν τών Ισχνρών νεύρων, με τό σφρϊγος τής όξνητητος και αφοδρότητος που έχαρακτήριζον εκάστην αντον διά την επικράτησιν τών αρχών τον διαμάχην, μέχρι και τον νά προσπέλαζα *«« 'ής προσωπικής επιθέσεως τονς κινδύνους, μέχρι και τοϋ νά καταπολεμή τάς αρχάς έφ' ων έθεμελιονντο καθεστώτα δημιουργηϋέντα διά προσωπικών θυσιών τόν ατόμων*

Πολυμαθής δημοσιογράφος, προωρισμένος νά δράση πάντοτε, και εδρα κοινωφελώς. Ό δημοσιογραφικός του άγων υπέσκαψε κατ αρχάς την ϋγείαν τον και ήναγκάαθη νά εγκατάλειψη τον αχαριν αγώνα τούτον διά νά άναδεχθή ϋπηρεσίαν επιμοχθοτέραν, καλούμενος είς την διεύθνισιν την γενικήν τών Τηλεγράφων και Ταχυδρομείων.

Και κατά τό ολίγον τοντο χρονικόν διάστημα τής υπηρεσίας του είς την θέσιν ταύτην έπεδείξατο ποίας προσωπικότητας εξαιρετικής κατείχε τας αρετας ό Α. Ρούκης και έφάνη ή προοδεντικωτάτη ώθησις ήν προσέδωκεν ή αναμορφωτική τον φύσις είς τόν κλάδον αντόν, κατεδείχϋη δί ποίας ωφελείας και όποιας διά τό μέλλον τον κλάδου αντοϋ υπέσχετο καλλιτερεύσεις ή ϋαυμαστή διεύ&ννσις τον Α. Ρούκη.

Αλλά δυστυχώς ή ασθένεια κατέβαλε τόν ήρωα δημοσιογράφον, ενίκησε και τόν θετικώτατον και άκατασπόνητον εκείνον όργανισμόν και ήλ&εν ό θάνατος καθ' ον χρόνον ή πολιτεία αμείβουσα τάς ευγενείς υπηρεσίας του τάς ανεκτίμητους, απέλυσε, τόν τιμήσαντα την ϋέοιν του και άναμορφώαντα τόν κλάδον ον διηϋννε τάς υπηρεσίας !

Η ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

'Απεφασίσθη οριστικώς ή άναούσταασις τής Δραματικής Σχολής τοϋ "Ωδείου, τό όποιον δί ειδοποιήσεως του καλεί τονς βονλομένους έξ αμφοτέρων τών φύλων νέους νά προσέλθουν και εγγράφουν ώς μαθηταί. Περί τών σνν&ηκών υπό τάς όποιας ϋά μορφωθούν μαθηται και μαθήτριαι είς καλλιτέχνας τής σκηνής άξίονς αντον τον τίτλου &ά διαλάβη είς προσεχές εκτενές άρθρον της ή Ανατολή. Προς τοϋτ; άφίκετο έκ Παρισίων ό εταίρος τής Γαλλικής Κωμωδίας Τρονφφιέ, όστις &ά παραμείνη έπι έξάμηνον έντανθα ώς διοργανωτής και καθηγητής τής Δραματικής Σχολής, ή όποια, γενικώς πιστεύεται, δτι θ' άποφέρη αγαθά αποτελέσματα και &ά εξιλέωση, τρόπον τινά, τάς κατά διαφόρους; έποχάς αστείας απόπειρας ιδρύσεων Δραματικών σχολών, διαλυθεισών ένεκα τής κακής διοργανώσεως και τής ελλείψεως αρμοδίων καθηγητών.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

«Ο γαλανός αιγιαλός έγέλο γάλα δλος . . . >

Δέν ηρεύρομεν οιατί, οταν το εσχάτως εκδοθέν βιβλίον τοϋ κ. Δροσίνη διά πρώτην φραόν έφυλλομετρήσομεν, ήλθεν εἰς τον νουν μας ό στίχος αυτός τοϋ ποιητοϋ.

Ή λεύτης τοϋ χάρτου, ή καλλιτεχνικωτάτη έκτόπωσίς του, το τετραγωνικόν τοϋ σχήματος, μέ τά κυανά πλαίσια, πσϋ περικλείουν τά ποιήματα, Ό'λα αυτά κατ' αρχάς, και κατόπιν το περιεχόμενον, συνετέλεσαν εις το νά ένθυμηθώμεν ίσως τον ανωτέρω στίχον, μαζι μέ τον τίτλον τοϋ βιβλίου. 'Ισως. . .

Ό κ. Δροσίνης ϋπήρξεν ό ποιητής, ό όημοτικώτερος οπωσδήποτε μετά τον κ. Σουρήν. Είναι ό ποιητής εκείνος, τοϋ οποίου οί στίχοι έμθέύρασν εἰς τόν έρωτευμένον κόσμον τής Νεοελληνικής ποιήσεως λόγια γλυκά, με μίαν τρυφερότητα τρυγόνος πσϋ κελαΐδει και καλεί τήν αγάπην της εἰς τήν φωλεόν. 'Υπήρξεν ευτυχής άλλως τε διά τά κατορθώματα τής Μούσης του ό κ. Δροσίνης και ϋπήρξεν ακόμη ενας γνήσιος τραγουδιστής μελιστάλακτος, πσϋ έπόπσε τά χείλη μιας γενεάς μέ εύπλαστα τραγουδάκια, γεμάτα από περιπεχνισμόν κομψοτεχνηματικόν, τά όποια έστόλισαν πάντοτε τά βάθη ενός εδυλλίου ή ένανούσσαν τόν άπτεσον έ;ωτα κάποιων ελληνικών \}<υχών.

'Αλλά, έπειτα άπό τόσον χρόνον και ύστερα από τά *Δμάραντα*, τά όποια έζήσαν οπωσδήποτε, έσπω και την ζωήν τήν έφήμερον τοϋ θερμοκηπίου, έρχεται σήμερον και μας δίδει τήν *Γαλή/νην* του. Και δέν άμφββάλλομεν ότι ό ποιητής τρέμει μεγάλην στοργήν εἰς τό βιβλίον του αυτό, τοϋ όπσυ τά περιεχόμενα φανερώνσυν ότι ύπό τό κράτος μιας γαληνώσης μακαριότητος, μϊϊς νηστείας τής ζωής, έγραμε και έστιχούργησε — και τά περιέκλεσεν εἰς τόν φιλόρεσκον εκείνον τόμον, ώς εἰς ένα καθρέπτην πσϋ νά κολακεόη τήν αύτοσέσκεαν τοϋ ποιητοϋ, τόν δικαιολογημένον άλλως τε Ναρκισσισμόν του.

Αναμφιβόλως άμως και δυστυχώς όκ. Δροσίνης φέρει τήν προσωπίδα μιας κουραστικής τεχνοτροπίας εἰς τήν *Γαλήνην* του, μέ τό ψμόθιον, τό όπσυ μπσίως διασπείρει εις τούς στίχους του διά νά κρύψη τήν διακρίνουσον αυτούς έλλειψιν τοϋ αισθήματος. Ή αλήθεια διά τήν ποίησιν τοϋ κ. Δροσίνη περιέχεται εἰς τόν άπτσιστον ύθμόν τοϋ στίχου, εἰς τάς σιραφάς και τάς συνηχήσεις και εἰς τήν άνελεΰθερον όμοιοκατοληξίαν του. "Ο,τι λείπει από την ποίησιν τοϋ κ. Δροσίνη είναι τό αίσθημα, και άν είναι αληθές ότι τό αίσθημα είναι ή ζωή και ή ζωή είναι τέχνη — τότε και ή ποίησίς του πάσχει έλλειψιν αληθείας και ζωής.

Και μις κάμνει ή ποίησίς του τήν έντυπωσιν μιας άμορφοστολισμένης παρθένας μέσα εἰς τό φέρετρον. Ή έντύπωσις τής αμορφάς τής παρθένας διαρκεί τόσον, Οσον και ή έντύπωσις τήν οπσίαν μας κάμνει ή ά<ίνγο>σις τών ποιημάτων τοϋ κ. Δροσίνη.

Ό κ. Δροσίνης προσπαθεί νά ζωγραφίζη τήν έλληνικήν ζωήν και τήν έλληνικήν φύσιν και ζωγραφίζει κάποτε αρκετά καλά. 'Αλλά οί ζωγραφιές του έχουν τό έπίπλαστον και ανελικρινές ώς έπί τό πλείστον. Δέν αισθάνεται όταν ζωγραφίζη τήν ζωήν αυτήν, δεν τήν ζή τήν ζωήν αυτήν και διά τούτο την αδικεί καί αδικεί και τόν εσυτόν του. Ή ελληνική ζωή δέν λαχταρίζει από τήν αλήθειάν της μέσα εἰς τάς εικόνας πσϋ μας δίδει ό κ. Δροσίνης και ό εξωτερικός του κόσμος δέν πάλλεται από τήν έμψυχούσαν αυτόν πνοήν τοϋ ποιητοϋ. 'Υπήρξεν ένας ποιητής πσϋ ήρθάνθη βζθύπατα τήν έλληνικήν ζωήν. τήν έκλεσε μέσα εις τήν ψυχήν του και κατόπιν μας έδωσε τόν ρυθμόν τοϋ αισθήματος του, την αλήθειάν τής ποιήσεώς του, και ό ποιητής εκείνος ηπο ό Κρυσταλλης. Δέν είχε τεχνοτροπίας εκείνος, είχεν αλήθειαν, είχε τόν πόνον, είχε τήν μουσικήν αυτήν τής ζωής, και τήν έξέχυσε μέ τήν ή'.εμίαν ενός λειτουργού, ενός πλαστού γοητευτικοϋ, εἰς στίχους πσϋ σταν άναγνώσκωνται ζή ή ελληνική ζωή τήν ζωήν τοϋ ελευθέρου, τοϋ αληθοϋς, μέσα εἰς τό κάλλος των. Και αυτός δέν ήπο παρά ένας άνθρωπος πσϋ έζησε τήν ζωήν πσϋ ζωγραφίζει — επειδή τήν ηρθάνθη —• και δι' αυτό ή ζωή αυτή θά ζή πάντοτε μέσα εἰς τά «Τραγούδια τοϋ χωροϋ καί τής στάνης» μέ τήν ψυχή ν τοϋ ποιητοϋ. Ό κ. Ιλαιμϊς έγραμε διά τόν κ. Δροσίνη ότι είναι ένας ζωγράφος ποιητής και κατώρθωσε νά διαφυγή πολλούς κινδύνους - μέ τό νά μίς αναρώνηση εἰς τό τέλος, ώς κατακλείδα τών γραΐΟμένων του περί τοϋ κ. Δροσίνη —ότι τοϋ κρεμϊ και *ετικέτταν*. . .

"Ημείς τοϋ δίδαμεν μόνον δίπλωμα ευρεσιτεχνίας . . . διά τά τετράγωνα τά κυανά τοϋ βιβλίου του, τά μόνα πσϋ ενθυμίζουν τό χρώμα τοϋ ελληνικοϋ ουρανοϋ.

Ό Κρυσταλλης — διά τό έργον τοϋ όπσυ έγραμε πολλά χαί όμιλησε περισσότερα ό κ. Παλαιμάς—έγεννήθη από τήν ζωήν πσϋ περιγράφει, ένχνουρίσθη από τούς ήχους πσϋ έστάλαεν ή ζωή αυτή εἰς τήν ποίησιν του, και ήρθάνθη μέσα εἰς τήν ψυχήν του τούς ρυθμούς τής ελληνικής φύσεως, καί επσίσθη τό άγνόν μέλι τής γλώσσης πσυ έγραμε μαζι μέ σσα ήρθάνθη καί τά παρουσίασε με τόν άγνόν αέρα μιας αληθινής ελληνικής ποιήσεως μέσα εἰς τά «Τραγούδια τοϋ χωροϋ και τής στάνης». Τώρα ό κ. Παλαμάς μαζί μέ τήν *ετικέτταν* πσϋ έκρέμασεν εἰς τόν κ. Δροσίνην — τοϋ έδωσε καί τόν τίτλον τοϋ ζωγράφου ποιητοϋ, πσϋ συγκατετέθη νά δώση άλλοτε εἰς τόν Κρυστάλλην. Ό κ. Παλαμάς ημπορεί νά εϋρίσκη πολλάς συμπαθείας εἰς τόν κ. Δροσίνην, καί ημπορεί νά εϋρίσκη εἰς τήν μορφήν τής ποιήσεώς του τόσην τέχνην, ώστε νά τοϋ χαρίζη καί μετάλλια τιμής. 'Αλλά ό κ. Παλαμάς είναι ανελικρινής εἰς τάς κρίσεις του περί τής *Γαλήνης* χαί περισσότερον από ένας κριτικός ελαστικός, ό όπσιος κατά τάς περιστάσεις κατορθόνει νά *ξεγλιστρά*, νά μή θίγη τά άθικτα καί νά έχη πάντοτε τήν απολμίαν τής γνώμης καί τόν φόβον τής αληθείας. Ημπορούσε βεβαίως νά περιμένη κανείς άπό τόν κ. Παλαμίν *συνντηρητικήν* εκτίμησιν διά τό έργον τοϋ κ. Δροσίνη, άλλα ό κ. Παλαμάς ήτο καιρός, νομίζομεν, πρώτος νά είπή εἰς τόν κ. Δροσίνην : — Ημπορείτε νά γράφετε τραγουδάκια όσα θέλετε και νά τά τυπώνετε καλλιτεχνικά. 'Αλλά μή ζητείτε *ετικέττας* άπό έμέ. Έγώ σφεΐλω νά σας επιώ, ότι δέν θά δίδω πλέον *ετικέττας*, αλλά συμβουλάς ενός άνθρωπου πσϋ κάτι ήξευρει εἰς τόν τόπον αυτόν. Ακούσατε. Νά πσύσετε πλέον νά γράφετε ποιήματα. Ή ποίησίς σας αρκετά καλά σας έδούλευσε. Καιρός για άλλους, καιρός για την αλήθεια».

Καί δέν είναι μόνον ή ανελικρίνεια τοϋ αισθήματος πσϋ χαρακτηρίζει τόν κ. Δροσίνην, αλλά καί ή προσπάθεια τήν οπσίαν καταβάλλει ώστε νά κρύπτεται ό κόπος πσϋ έχρειάσθη, ή αγωνία τήν οπσίαν έδοκίμασε διά νά κάμη τήν όμοιοκατοληξίαν επιτυχή. Και έν τούτοις, ηλίου καθαρώτερον φαίνεται, οτι χάριν τής ομοιοκατοληξίας πολλάκις θυσιάζεται τό πάν. Χάριν αυτής δεσμεύεται ή ιδέα, στραγγαλίζεται ή εἰκών. Καί ό κ. Δροσίνης αισθάνεται και ηδονή ν δημιουργικής. . . εργασίας, όταν ανακαλόπτη μίαν τσιριαστήν. οπσνίαν όμοιοκατοληξίαν. Τά «χείλια» μέ τά «κοχύλια» παραδείγματος χάριν. Νομίζει κανείς οτι ό κ. Δροσίνης επιδιώκει με τόσην μανίαν χαί σταργήν τής ομοιοκατοληξίας τόν άντίλαλον, με σσην ένας μανώδης κογχυλιοσυλλέκτης τά σπάνια είδη τών κογχυλίων !

Καί ό κ. Δροσίνης ανήκει πλέον εἰς τό ληρμονημένον παρελθόν — τό ποιητικόν παρελθόν μιας σιχοπλαστίας διά τό γούστο, μιας *αντισχεδίων* ποιήσεως, χωρίς ζωήν, χωρίς ανάμνησιν, χωρίς κόν ένα σταθμόν αληθινόν. Καί ό κ. Παλαμάς δέν υπάρχει, νομίζομεν, ουδείς φάβος ώστε νά ύποπτευθή κανείς οτι όταν έγραφε διά τόν κ. Δροσίνην έροβείτο νά έπιφέρη μίαν καταδίκην διά τό άμαρτωλόν εκείνο παρελθόν, διότι ό χ. Παλαμάς απέχει πολύ άπό τόν κίνδυνον αυτόν — γνωρίζει πολύ καλά νά απέχη — τοϋ νά συμπεριλάβη και τόν εσυτόν του εἰς τόν κύκλον και νά έκφέρη τήν αύτοχαταδίκην του. . .

Καί δι' ημάς πλέον ό κ. Δροσίνης δέν υπάρχει παρά μόνον ώς συγγραφεύς του βιβλίου τών *Μελισσών* ή μεταφραστής, μακράν τοϋ νά είναι άξιος πάσης άλλης περιγαμηνής, έκτος εάν φιλόδοξη νά φέρη τήν *ετικέτταν* τοϋ κ. Παλαμιί, τήν οπσίαν εἰς την περίπτωσιν αυτήν ήμπορσϋν δικαιωματικώτατα νά τήν διεκδικήσουν σ! κ. κ. Μάϊσνερ καί Καργαδούρης. . . Σπ.

Κατ ' αύτάς τίθεται εις κυκλοφορίαν ή εκατοστή έκδοσις τοϋ «Jöm Uhi», τοϋ περίφημου τελευταίου μυθιστορήματος τοϋ Γουσταύου Φρένσσεν.

Μέχρι σήμερον έχουν καταναλωθή 100 χιλ. αντιτύπων, άπειρα δε είνε οί πρό τής εκατοστής εκδόσεως του έγγραφαί.

Ό Γουσταύος Φρένσσεν, μέχρι πρό τίνος ιερεύς εἰς έν χωρίον τοϋ Ό'λστάϊν, έδημοσίευσε τό ανωτέρω μυθιστόρημα του μετά την έκ τοϋ 'Ιερατικοϋ όάρ'ματος παραίτησίν του κατά Δεκέμβριον τοϋ 1901. Οί έξ επαγγέλματος κριτικοί τοϋ Βερολίνου, οίτινες τό ανέγνωσαν, κατεμαγεύθησαν καί διά κοινής πνοής έρύσσησαν την σάλπιγγα τής φήμης, διακηρύσσοντες ότι ή Γερμανία κατέχει ενα μέγαν μυθιστοριογράφον. άγνωστον μέχρι τούδε. καί εν αριστούργημα.

'Η διακρίμιοις προεκάλεσε μεγίστην έντυπωσιν εἰς τους φιλολογικούς κύκλους. Τό κοινον έσπευεν άθρόον εἰς τά βιβλιοπωλεία, μέχρι δέ σήμερον έπωλήθησαν 100 χιλιάδες αντιτύπων.

Καιθ' όλην τήν Γερμανίαν εφημερίδες καί περιοδικά αφέρωσαν εις τόν Φρένσσεν εκτενή άρθρα διθυραμβικά, διά τών οπσίων έχαι-

ρέτηραν τήν ἐμφάνιον ενός νέου εθνικοῦ βάρδου, ενός συγγραφέως προωρισμένου νά καταλάβη θέαν εις τήν ἱστορίαν τῆς γερμανικῆς φιλολογίας παρά τον Γουστάβον ψρέϋταγκ, τον Γκότφριεδ Κέλλερ και τον Φριδερίχον Σπιελχάγγεν.

Ὁ *Μεσιδώρ* τοῦ Αλφρέδου Μπρουνώ και του Ζολά ἐπαίχθη εσχάτως ἐν Μονάχῳ. Τό βαυαρικόν κοινον ὑπεδέχθη τό μελόδραμα μετ' απεριγράπτου ενθουσιασμοῦ, κατά πόσον δέ πιθανότητα και αἱ ἄλλαι γερμανικά! σχῆναί, ακολουθοῦσα! τό παράδειγμα τοῦ Μονάχου, θ' αναβιβάσουν εντός ολίγου και τα λοιπά ἔργα του Μπρουνώ.

Ἡ περίφημος ἐν Μεντάν κατοικία του Αιμιλίου Ζολά θά πωληθῆ εντός ολίγου. Ὁ περιφημής μυθιστοριογράφος κατάρθωσε νά δαπανήση, παραμένων εις τήν ἐπαυλιν αυτήν, όλα τά ἐκ της πωλήσεως των ἔργων του προερχόμενα μεγάλα εισοδήματα.

Ὁ κόμης Λέων Τολστόι απεπεράτωσε πρό τίνος χρόνου νέον ἔργον υπό τον τίτλον *Ὁ "Αδης.*

Ἡ ρωσική ἐφημερίς *Νεος Κόσμος* θά δημοσίευση προσεχῶς μέγα λεύκωμα αφιερωμένον εις τόν Τολστόι.

Τό λεύκωμα θά περιέχη συλλογήν εικόνων κατά διαφόρους εποχάς τοῦ περιφανοῦς συγγραφέως και όλας τάς υπό του ευρωπαϊκοῦ και αμερικάνικου τύπου δημοσιευθείσας γελοιογραφίας του.

Ο ἐκδοτης του Τολστόι Τσέκωφ δημοσιεύει πλήρη ἐκδοσιν των ἔργων του διασήμου μυθιστοριογράφου, αμφ<Φ>ως πρός τά χειρόγραφα του συγγραφέως.

Οἱ εἰκοσι πέντε πρῶτοι τόμοι θά περιλάβουν τά ἔργα εκείνα, των οποίων ἡ δημοσίευσις απηγορεύθη ἐν Ρωσία, ἤτοι τάς *Εξομολογήσεις,* τήν *Κριτικήν της Δογματικῆς θεολογίας,* τά *Ευαγγέλια,* τάς *Συντόμους διηγήσεις των Ευαγγελίων, Εις τι συνίσταται ἡ θρησκεία μου, Τί δέον γενέσθαι ; 'Επί τῆς ζωῆς,* ὅρθρα δημοσιευθέντα ἀπό του 1882 μέχρι τοῦ 1889.
^

Τό μνημεῖον, Οπερ θ'ἀνεγερθῆ εις τιμήν τῆς μνήμης τοῦ Ζολά, θά στοιχίσι περί τάς 100 χιλ. φράγκων.

Μέχρι τούδε τό ἐκ των διαφόρων εταιρῶν προελθόν ποσόν ανέρχεται εις 60 χιλ. φρ. Τήν εἰσπραξιν των μελλουσῶν προσφορῶν ἀνέλαβεν ὁ ἐν Ἰσαριοίοις μέγας εκδοτικός οἶκος Fasquelle.

Εν Κοπεγχάγη ἐδημοσιεύθη πλήρης ἐκδοσις τῶν εργων τοῦ "Ιμψσεν.

Ο πρῶτος τόμος περιέχει, ἐκτος τοῦ δράματος *"Οταν ἐξυπνήσωμεν μεταξύ τῶν νεκρῶν,* καί δύο ἄλλα πρώτην φοράν δημοσιεύόμενα δραματικά εργα τόν *θάνατον τοῦ πολεμιστον* χαί τόν O/a/ *IAljekrone,* δράμα μεγαλεπέρας αξίας ὀπό τό προηγούμενον, γραφέν δ' υπό τήν ἐπίδρασιν τοῦ δανικοῦ ρωμαντισμοῦ.

"Εποντα εις τόν αυτόν τόμον πολλά ὅρθρα ἐγ,μερίδων, δημοσιευθέντα ὀπό τοῦ 1851 μέχρι τοῦ 1803.

Εἰς τήν *Νέαν 'Επιθεώρησιν* ὁ Αλβέρτος Λεροά δημοσιεύει μελέτην του περί τῶν συνθηκῶν, υπό τό κράτος των οποίων ἐδημοσιεύθη τό ἔργον τῆς Γεωργίας Σάνδ *Δελία.* Κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην ἡ Γεωργία Σάνδ εἶχεν αποχωρισθῆ ὀπό τόν ἀγαπητόν της Sandeau. Διετέλει ὡς ἐκ τούτου εις ἀπελπιστικήν κατάστασιν και ἐσκέπτετο ἀν ὁ ελεύθερος ἔρως ητο προτιμότερος τοῦ γάμου. 'Έγραψε λοιπόν τήν *Δελίαν,* ἐν τῷ προσώπῳ τῆς οποίας ἀπεικόνισεν εαυτην μετά τήν διακοπήν των ερωτικῶν σχέσε<όν της μέ τόν συγγραφέα και συνεργάτην της Ἰούλιον Σανδώ.

Ὁ δούξ των Λβρουζων, ὅστις εσχάτως ἐπανήλθεν ἐκ τῆς ανά τάς πολικάς χώρας εκδρομής του, εκδίδει κατ' αὐτάς τάς εντυπώσεις του ἐκ τοῦ ταξειδίου υπό τόν τίτλον *Πολικός Αστήρ* - Stella Polare. Τό ἔργον τοῦτο, ὅπερ ἀμα τῇ ἐκδόσει του θά μεταφρασθῆ εἰς επτά γλῶσσας, αριθμεῖ μέχρι σήμερον ὁεκαεκοχίλιας εγγραφας.

Ὁ Δανός ποιητής Ηο^βΓ ΟΜΟΗΠ^ηη ἔγραψε πρό τίνος δύο δράματα, τήν *θάλασσαν* χαί τήν *Νύχτα,* τά ὁποια θά παρασταθοῦν κατ αρχάς επί Γερμανικῆς τίνος σκηνῆς.

Ὁ δ' 'Λνωὐντζιο διάμενε: πρό πολλοῦ ἐν Νοβάρα. Τό προσεχές δρῖμά του θά λαμβάνη χῶραν εἰς τήν ανώτερα πόλιν και θά ἔχῃ ὡς ὑπόθεσιν τόν δοῦκα τοῦ Μιλάνου Λουδοβικον τόν Μαύρον, ἡ ἤττα καί ὁ θάνατος τοῦ ὁποιου ἐράνηραν εἰς τόν ποιητήν αρκούντως συγκινητικά και ικανά νά συγκρατήσουν μίαν τραγωδίαν.

'Ιl -ϋλολογία τῶν Μπόερς αρχίζει νά λαμβάνη συστηματικήν ὑπόστασιν διά τῶν τελευταίων εκδόσεων, τῶν ὁποιων τα θέματα εὐνόητον ὁτι ελήφθησαν ἐκ τοῦ τελευταίου πολέμου.

Ὁ γηραιός πρόεδρος Κρεϋγερ και ὁ στρατηγός Λέβετ ἔγραψαν τά απομνημονεύματα τιον, ὁ στρατηγός Μπόθα αφηγεῖται τάς μάχας του, ἡ αὐζυγος τοῦ στρατηγοῦ Δελαρεϋ εκδίδει εντός ολίγου τήν διήγησιν τοῦ παθήματος της, ὁ δέ στρατηγός Μπέν Βιλζόεν και ὁ εφημέριος τοῦ *•ποοιΖ^οῦ* Στεῦν αναφέρουν εις τά ἔργα των ὅλα τά συμβάντα εκεῖνα, τῶν ὁποιων ἔτυχον μάρτυρες αυτόπται.

-φ-

Συγγραφεῖς και καλλιτέχναι Γάλλοι, Ἰταλοί, Ἰσπανοί και Πορτογάλλοι ἔρυσον πρό τίνος τήν *Ἐταιρείαν τον Λονι δέ Κάμοενς,* σκοπόν ἔχουσαν τήν διάδοσιν καί σπουδήν τῶν ἔργων τοῦ αθανάτου συγγραφέως τοῦ *δον Κιχωτον.*

Κατά τό Αστικόν Συνέδριον, ὅπερ θά συγκροτηθῆ ἐν Ρώμῃ ὀπό τῆς 15 μέχρι τῆς ἰ^ προσεχοῦς Απριλίου, οἱ σπουδαστοί τοῦ Ιlανεπιστημίου θά διδάξουν λατινστ'ι εις τό 'Εθνικόν Θέατρον τήν *ΑΪΪΪΪΪΑνιίΙ~Χϋτραν* τοῦ λατίνου κωμικοῦ ποιητοῦ Πλαύτου.

Τά αγγλικά περιοδικά *ϋοΜβνβ'β \VeekIIJ* καί *Comh.UI MagASVIe* δημοσιεύουν τάς περί θεάτρου γνώμας τοῦ διασήμου "Αγγλου ὑποκριτοῦ "Ιρβ'.νγκ χαί τῆς Γαλλίδος τραγωδοῦ Σάρας Μπερνάρ. Ὁ "Ιρβινγκ θεωρεῖ *τό θέατρον ὡς τήν πνευματικωτέραν τῶν υπό τοῦ ανθρώπου ἐπινοηϊεισῶν ψυχαγωγιῶν,* ἡ δέ Σάρα Μπερνάρ ὡς *τόν ναόν ἰίλοιν τῶν ἐξωραϊζοντσῶν τήν ζωήν τεχνῶν.*

Ὁ ἐπί τῆς Ιlαιδείας υπουργός τῆς Ἰταλίας διέταξε νά τοποθετήσουν εἰς τήν Ρώμην καί τήν <Φλωρεντίαν μαρμαρίνας πλάκας, ἐνδεικνυούσας τους περιφημότερους τόπους τῆς αρχαίας τοπογραφίας των ανωτέρω δύο πόλεων.

Εντός ολίγων ἡμερων πεντήκοντα τοποθεσίαι ὀναφερόμεναι ὀπό τοῦ Λάντου, ἐγγραφεῖσαι δέ ἤδη ἐπί τῶν σχετικῶν πλακῶν, θα τοποθετηθοῦν εις τά περί ὧν πρόκειται μέρη.

"•.

Τά αυτοκρατορικά θέατρα τῆς Πετρουπόλεως μεθεστοῦν πλουσιοπαρόχως τους ὑποκριτάς καί ασιδοὺς των.

Οἱ δραματικοί ὑψίφωνοι, καθώς καί οἱ μεσόφωνοι, λαμβάνουν εἰς τήν Μοσχαν καί τήν Ιlετρούπολιν Γ". περίπου χιλ. ρουβλίων κατ' ἔτος.

Ο'Ι λυρικοί ὀβύφωνοι Ιl χιλ. ρουβλίων, οἱ βαθύφωνοι καί βαρύτονοι επίσης. Λί ἀνήκουσαι εις τόν μιμικόν χορόν ι ballt-t) λαμβάνουν ἐτήσιον επίδομα 6 χιλ. περίπου ρουβλίων.

< *Ιl* μάλλον ευσοὐμενοι και κατά συνέπειαν πλεότερον ὀναγνωσκόμενο: ἐν Γερμανία ξένοι συγγραφεῖς εἶνε οἱ Σιέγκιεβιτς, Ζολά, Τολστόι, Γκόρκι. ὁ Σουηδός Gustav de Gerjestam, ὁ δ'Ἀννούντζιο, ὁ Ιlρεβώ καί ὁ Μιρμπώ.

Ε Π Ι Σ Τ Ο Λ Α Ι

Αξιότιμε κ. Μ. Α. *Σμύρνην.*

Ιίολύ ευχαρίστως θά σας ἐξηγήσωμεν διατί ἡ *Ἀνατολ,ή* μέχρι τούδε ἐτήρησε τήν τακτικήν αυτήν, διά τήν οποίαν μάς ερωτάτε διά τῆς επιστολῆς σας, δηλαδή τοῦ νά δημοσιεύη μόνον ὡς ἐπί το πλείστον μεταφράσεις εκλεκτῶν ἔργων ξένων φιλολογῶν καί νά μη δημοσιεύη πρωτότυπα ελληνικά τοιαῦτα, τῶν γνωστῶν συγγραφῶν τῆς λεγομένης *Νεοελληνικῆς φιλολογίας,* μέ τά ανεγνωρισμένα ὀνόματα τῶν διαφόρων φιλολογικῶν προσωπικοτήτων τῆς εποχῆς μας.

Γνωρίζετε, φίλτατε, ὅπως φαίνεται καί ἐκ τῆς επιστολῆς σας, τήν φιλολογικήν κίνησιν τῆς Ελλάδος τῶν τελευταίων χρόνων καί δεν θά σάς διαφεύγη ποσῶς οτι υπάρχουν ἐξώ εἰς τήν φιλολογικήν μας ζωήν πολλά σημεῖα, ὅπινα ἐμπιαίνουσι προσπόθειας ευγενεῖς καί ἐλπίδας υπόσχονται πολλάς. Ἄλλα δεν θά σάς διαφεύγη ακόμη, ὅτι ὀπό πολλῶν ἤδη χρόνων οἱ προσπόθεια! αὐται βαίνουσιν εις μίαν ὁδόν εξελίξεως ευέλπιδα καί οτι εις τήν φιλολογίαν μας διακρίνει τις μίαν τάσιν πρός τήν εθνικήν ν ολήθειαν, πρός τήν παραγωγήν τῶν ευσυνεδήτων ἔργων φερόντων τά γνωρίσματα ελληνικῆς ουσίας καί μορφῆς. Δυστυχῶς ὅμως ὅλαι αὐται οἱ καλαί συνθῆκαι, ὅλαι αἱ εκδηλώσεις αὐται τῆς φιλολογικῆς μας ζωῆς δεν περιορίζονται μόνον εἰς τά δυνατά καί υυσικά ὅρια τῆς προσωπικότητός μας, δεν τείνουσι νά καθυποτάξωσι τά στοιχεῖα δι' ὧν θά δημιουργήσωμεν τήν καθοῦν ὑπαρξιν τοῦ ελληνικοῦ φιλολογικοῦ καθεστῶτος, αλλά πολλάκις αἱ ξέναι επιδράσεις αναγνώσεων τῆς μόδας ἐπιπρέουσιν εἰς τήν ατομικότητα τῶν γραφόντων Ελλήνων αλλοιώσεις και επέρχεται οὕτω μία μοιραία λοξοῤῥόμησις ἐς ἕκαστον ὀπό αυτούς, ἡ ὁποια τους φέρει εἰς κόσμους ξένους νά αναζητῶσι και εὕρωσι τό ὕλικόν, τό ὁποιον εις ἄλλας γνησιωτέρας, πληρεστέρας πρός τήν ζωήν των πηγάς ἐδει νά ἀνοιχτήσουσι.

"Επειτα ἔκτος τοῦ οτι οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων μας φέρουσι τήν σφραγῖδα μιάς ξένης επιδράσεως εἰς τά ἔργα των και προσπαθοῦσι πάντοτε νά πλάσωσι κόσμους τους ὁποιους δεν ἠρθάνθησαν, νά περιγράψωσι ψυχάς αἱ ὁποῖαι δεν εἶναι ἑλληνικαί, νά διαγράψωσι ζωην εντελῶς ὅλλοίαν εκείνης τήν οποίαν ζῆ τό ἔθνος, ὀπό τά σπλάγχνα τοῦ οποίου ἐξῆλθον καί ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ασχολοῦνται ασυνείδητα μέ αὐσνια ζητήματα πρός λύσιν, τά ὁποια δημιουργοῦνται και συζητοῦνται χωρίς νά υπάρχῃ ανάγκη τοιούτων συζητήσεων, και εντεῦθεν αἱ διαμάχαι και τά κόμματα, κόμματα διά τήν *γλῶσσαν* καί πρό πάντων διά τήν *γλῶσσαν.*

"11 *Ανατολή* δεν ἐπήρησε καμμίαν αὐστηράν αποκλειστικότητα προκειμένου περί τῶν ἔργων τῆς συγχρόνου ελληνικῆς φιλολογίας, αλλά σάς ὁμολογούμεν ὅτι ἐθεώρησε καλλίτερον νά δίδη εἰς τούς αναγνώστας της ὑλικόν μόλλον ξένων συγγραφέων, τῶν εκλεκτοτέρων καί παγκοσμίου φήμης συγγραφέων τῆς Ευρώπης, παρά νά ζητῆ νά παρουσίαση εις τάς σελίδας της ἔργα ἐδικῶν μας συγγραφέων, με τήν γλῶσσαν τήν δημοτικήν ἡ οποιανδήποτε ἄλλην, ὀπό τάς τόσας πού αὐτοδημιουργοῦν οἱ διάφορα συγγραφεῖς τῆς *Μαλλιαρῆς φιλολ.ογίας.* Διότι ἡ *Ανατολή* πιστεύει ὅ'τι τά ἔργα αυτά δεν εἶναι ειλικρινῆ, δεν εἶναι γνήσια, δεν εἶναι αληθοῦς ελληνικῆς ψυχῆς, καί διά τοῦτο μέχρι τούδε εἰς τάς σελίδας της δεν υπάρχει τοιοῦτου εἴδους φιλολογία.

Διατελῶ μεῦ' νπολ.ήψεως.

*

Ἀξιότιμον κ. Κ. Σ. *Ἀλεξάνδρειαν.*

Τό γλωσσικόν μας ζῆτημα, φίλτατε, εἶναι τό αἴσμον αἴπιον τῶν ανικάνων νά πλάσουν κάτι τέλειον καί εκείνων ποῦ κατατρίβουν τόν καιρόν των εις συζητήσεις ἐπί ζητημάτων αὐδέν εχόντων ἐιδικῶς ἐρόνων ουσιώδες, ἐιάσω τό ἔργον δεν υπάρχει εις τήν ἐπικράνειαν διά νά σαρώση ὅλους αυτούς ποῦ μολλώνουν εις ξένον σχυρώνα.

Διότι βλέπετε, ὅτι μάς κατέχει ἡ μανία τῆς *ψηφοφορίας* — ἐξ επιδράσεως ὀπό τάς ψηφοφορίας τάς ἑλλογικάς — ψηφοφορία καί συζήτησις, λογομαχία καί προσωπικά, καί αἰωνίως δημιουργοῦμεν ζητήματα, χωρίς νά υπάρχῃ ὁ βαθύς λόγος καί τό αληθές αἴτιον.

Και ἰδίως μάς αποσχολεί τό *γλωσσικόν ζῆτημα* — ζῆτημα δημιουργηθέν, ἐνώ κατ' αὐδέν δεν ἔπρεπε νά ὑπάρχῃ ζῆτημα ποῦ ἔρχεται πάντοτε εἰς συζήτν^ιν και τίθεται ἐπί τοῦ ερευνητικοῦ τάπητος καί τείνει νά ἐπιζητήται ἡ λύσις του διά κοινῆς πλειονοψηφίας τῶν ὑπερ μιάς *γλ.ώσσης* καί τῶν υπέρ μιάς *ἄλλης.'*

Και τό ζῆτημα τῆς γλώσσης γίνεται - *λ,αμβανομένου ὑ.τ' οψει οτι κάτι νοαηρόν λωφάζει*—κα'ι εἰς τόν γλωσσικόν μας ὀργανισμόν — φράσις ὀπό τά ζητήματα τοιοῦτου εἴδους—καί τό νοσηρόν αυτό δεν ηξεύίουν οι ἀνακινηταί τοιούτων ζητημάτων ὅ'τι δεν *λωφάζει εἰς τόν γλωσσικόν μας ὀργανισμόν,* ἀλλά εις τά μυστικοποιθῆ αορισταλογήματα, τά ανωφελῆ ἐςερευνήματα τῶν τοιούτων εξερευνητῶν.

Αυτοί οι ἄνθρωποι ἀντί νά περιορισθῶνται ἐπί τοῦ εαυτοῦ των καί νά ἐξερευνῶσι τήν αλήθειαν τῆς ἰδικῆς των ὀντότητος, μέ τό νά μάς τήν παρουσιάζουν εις ἔργα. φέραν τήν περιφανιακήν χεῖρα ἐπί τῆς γλώσσης καί ζητοῦν νά λύσουν ζητήματα ποῦ λύονται ἀφ' εαυτῶν, ποῦ ἔχουν ἤδη πρό καιροῦ λυθῆ, ποῦ οέν ἔχουν ανάγκην περιφανισμοῦ καί ἐρεύνης καί ἐξηγήσεως, οὔτε ψηφοφορίας καί φλυαρίας διά νά λυθῶσι ταῦτα. Και ασχολοῦνται εις γενικάς ἐρευνας καί εις απ' ευθείας παρατηρήσεις περί τῆς γλώσσης των, διά νά φωτίσουν λέγουν τάς *προκαταλ,ήψεις* τάς ἐπιστημονικάς, αἱ ὁποῖαι συσκοτίζουν τά ζητήματα . . . . Καί κατοικεῦγουν ακόμη και υποβάλλονται εἰς ψυχοθεραπείας — προκειμένου περί τῆς γλώσσης ὡς ὀργάνου ποῦ διερμηνεύονται τῆς ψυχῆς αἱ αισθήσεις — και ἐπικαλοῦνται τήν ὅμεσον ἐπέμβασιν ιατρῶν, διότι ὀνομάζουν τάς ἐρευνας ἐπί τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος καί *κλινικάς,* εἰς τῶν ὁποιων υποβάλλονται τάς θεραπείας, μέ ἐμπιστοσύνην εις τήν ἐλικρινειαν τῶν επιστημόνων, διότι λέγουν οτι πρέπει νά πρυτανεῦη εις τά ζητήματα αυτά ἡ *ειλικρίνεια,* τήν οποίαν ὁρελαμεν εις τούς ιατρούς, καί διάφορα ὅλλα . . . "Ωστε βλέπετε ὅτι εις τήν 'Ελλάδα μας ακόμη δεν ἐλύθη τό ζῆτημα τό γλωσσικόν καί ακόμη ευρισκόμεθα εἰς τό *ἄλφα,* καί τοῦτο διότι Οπως καί εις τόν ὁρίζοντα τῆς πολιτικῆς δεν αναφάνη εκεῖνος ποῦ θά κρημνίση τά σαπρά καθεστῶτα καί τά ὀργα τῶν ανικάνων μέ μίαν δυναπτήν χειρονομίαν, μέ μίαν σιβαρόν διοίκησιν, διοίκησιν φιλοπατρίας καί διοίκησιν δημιουργικήν, οὕτω καί εις τήν χῶραν των φιλολογικῶν μας ὀργάνων δεν αναφάνη ἡ δημιουργός εκεῖνη δύναμις, ὁ ἄνθρωπος ποῦ θά ρίψη εις τήν ὀράνειαν τούς αλληλοσυγκρουόμενους αυτούς συζητητάς, τούς κατανωλωτάς τῶν σαῦδσιων λόγων και τῆς μελάνης ποῦ χύνεται μέ τόσην δαψίλειαν καί τόσην μεγαλοπρέπειον εἰς τό χαρτί. . .

Καί βλέπετε ὅτι τό γλωσσικόν μας ζῆτημα ἔλαβεν ἤδη καί νεωτέρος λαβυρινθώδεις τροπάς, αἱ ὁποῖαι ἔρχονται νά προσθέσουν εις τάς μέχρι τούδε πολύπλοκους καί πολυδαιδάλους φάσεις του μίαν ὅλως νέαν μορφήν. Καί τώρα ἡ ονομαζόμενη καθαρεῦουσα επικαλεῖται *δογματική ἀρχαιοτροπία,* ἡ δημοτική *δογματική δημοτική,* καί ἡ μιγάς, ἡ ανακαπωμένη, ἡ φέρουσα καί τῶν δύο τάς ὅψεις, ἡ ἑώσουσα εις χεραψίαν συμβιβασμοῦ, ονομάζεται καί βαπτίζεται *ἑ/.ευθέρα μικτή.*

Καί ὅλα αυτά τά ὀνοικοπόματα διά τό τίποτε, διά κανένα βασιμον αποτέλεσμα, παρά μόνον διότι ἐλπίζουν ὅτι *ἡ θεωρητική κα'ι πρακτική συνεργασία ἴσως θά συντελέσουν εἰς διαλ.εύκαναιν τον ζητήματος, τοῦ πνιγομένου εἰς πλάνας, προλήψεις, δεισιδαιμονίας, πείσματα και φανατισμούς.*

Καί ἐν τούτοις παραδέχονται οἱ ἄνθρωποι αυτοί ὅτι δέν θά διαμορφώσωσι τήν γλῶσσαν, καί μολοντούτο γράφουν, ὅτι ὁ σκοπός των αποβλέπει εις τό *νά διευθετήσωσι τήν εὑρεῖαν κοίτην, ἐπ'ι τῆς ὁποιας κυλίεται αὐτόρμητον, διά τῶν μεγάλων αὐτοῦ φυσικῶν και ασπαραβίαστων δυνάμεων, τό μέγα ρευμα τῆς γλ.ώσσης!*

Ασχολούμεθα, βλέπετε, ἡμεῖς ἐδῶ κάπω εἰς ανάλυσες ψυχολογικάς καί αἰσθητικάς τῆς γλώσσης μας, καί ασχολούμεθα σέ αρκετά σαβαρόν και ἀβροέβαστον τρόπον. Δημ.ουργοῦμεν πάνδημα δημομηφίσματα, κόμμομεν πάνδημα συλλαλητήρια καί ἑλληνικάς ερωτήσεις ἐπί τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος διά ψηφοδελτίων ! "Ωστε σεις οἱ ἔξω "Ελληνες, ὅσον μακράν καί ὀν εἴσθε, ημπορεῖτε νά γελάτε εἰς βάρος μας καί ημπορεῖτε νά μάς οἰκτείρετε, χωρίς βέβαια καί νά απελπίζεσθε δι' Ὅλα αυτά, διότι ἐπί τέλους δέν ἔχουν νά βλάψουν εις τίποτε, ὅπως καί δέν ἔχουν νά ωφελήσουν εἰς τίποτε, καὶ εἶναι μόνον απλῶς μία κίνησις, ἔσω καί τῆς γλίσσης, κίνησις ποῦ δέν επιφέρει παρά τά στίγματα μιάς γλωσσικῆς παθήσεως, τήν ὀσθένειαν τῆς . . . φλυαρίας !

Δέχθητε κ.τ.λ.

Ἀξιότιμον κ. Κωνστ. Κοκόλ.ην *Ταϊγάνιον.*

Εἶναι λοιπόν αληθές ; Καί! οἱ ἴξω Ἑλληνες, πρό πάντων δέ οἱ τῆς Ρωσίας τοιοῦτοι, ὅπως λέγετε, ἀγαποῦν τόσον καί υποστηρίζουν τά ελληνικά γράμματα, ὅπως καί σεις ;

Καί ἡσεῖς πιστεύομεν, ὅ'τι τά στοιχεῖα, δι' ὧν ημπορεῖ περιοδικόν οἷον ἡ *Ανατολή* νά Ικανοποίηση ὅλων τάς απαιτήσεις, θά αποκτηθῶσιν, ἐάν δέν υπάρχωσιν ακόμη, ὅταν τό περιοδικόν τοῦτο τύχῃ τῆς ομόθυμου αναγωρόσεως καί υποστηρίξεως τῶν ἔξω Ἑλλήνων.

Εἰς τήν Ελλάδα, φίλτατε, δέν ανεπτύχθη ακόμη ὁ κύκλος τῶν ἀγαπώντων και πονούντων τά ελληνικά γράμματα, καί δυστυχῶς περιοδικόν τοῦ εἴδους τῆς *Ανατολῆς* δέν δύναται νά ἐλπίζῃ εις τήν αὐθόρμητον υποστήριξιν τῶν ἐν "Ελλάδι ευάριθμων αναγωστῶν καί υποστηρικτῶν της.

Σεις οἱ ἰδιοι αναγνωρίζετε οτι οἱ ἔξω "Ελληνες εἶναι ἡ ἐλπίς τῶν τοιούτων ἔργων, καί ἡμεῖς εἰς τήν αληθῆ υποστήριξιν τῶν ἔξω "Ελλήνων στηρίζομεν τοῦ μέλλοντος τάς προόδους, τάς οποίας μελετῶμεν νά επιφέρωμεν εἰς τό περιοδικόν μας.

"Ομολογεῖτε σεις ὅτι εἶναι λυπηρόν συγχρόνως διά την Ελλάδα νά σῆ δύνανται νά προσδεύσωσι τοιαύτης περιωπῆς εκδόσεις οἷα ἡ τῆς *"Ανατολῆς.* Τί νά γενῆ ! Ἀρκεῖ μόνον οτι πολλοί τῶν ἔξω "Ελλήνων, ὅπως σεις, συναισθάνονται τήν ὄβξιν της, καί ἔρχονται ὁσωγοί εις τήν εὔδδιαν της καί αρκεῖ οτι σεις μέ πόνον καί ἀγόπην ομιλεῖτε υπέρ τῆς υποστηρίξεως της.

Ἡ κατά δεκαπενθήμερον δέ ἔκδοσις τῆς *Ανατολῆς,* ἡ οποία σεις εκφράζετε τήν γνώμην ὅ'τι θέλει επιδοκιμασθῆ καί υποστηρι-

χθή ὑπὸ πολλῶν ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ, θέλει τότε πραγματοποιηθῆ, ὅταν ἡ *Ανατολή* ἀποκτήσῃ τοσοῦς συνδρομητάς, ὅσοι θα εἶναι ἀρκετοί διά να ἐξασφαλίζωσι τήν ἔκδοσιν ταύτην, ἥτις ἀπαιτεῖ ὑπερβολικάς δαπάνας, αἵτινες δέν εἶναι δυνατόν ποτέ να καλυφθῶσι μέ τάς συνδρομάς των 2000 συνδρομητῶν μας της σήμερον.

Διότι ἡ ἐμφάνισις ἑνός περιοδικοῦ ὅπως ἡ *Ανατολή* εὐθύς ἀπό της ἐκδόσεώς της, δέν ἔτυχε μιάς αὐθορμήτου ὑποστηρίξεως, μολονότι καθ' ὅλον αὐτόν τόν διαρρεύσαντα χρόνον ἐξηντλήσεν ὅλα τά μέσα πρός παγίωσιν της ἐκδόσεώς της, καί κατηνάλωσεν ὅλας τάς προσπαθείας ὅπως ἐπί τό ευπρεπέστερον καί καλλιτεχνικώτερον βελτιώνεται ὁσημέραι καί ὡραίζεται κατά τό δυνατόν, κατωρθωσε δέ νά δείξῃ ὅ,τι εἰς τήν Ελλάδα μέχρι τοῦδε καί πρό της ἐκδόσεώς της *Ανατολής* δέν εἶχεν ἀναφανῆ, καί νά διαγράψῃ ἕνα σταθμόν προόδου μέσα εἰς τήν σταδιοδρομίαν της ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας, ἐν τούτοις δέν ἠδυνήθη μέ ὅλα ταῦτα ἕως σήμερον νά ἀποκτήσῃ τήν ἐμπρέπουσαν εἰς αὐτήν ὑποστήριξιν.

Διότι εἰς τήν Ελλάδα καί ἄν ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἔχοντες διάθεσιν νά θυσιάσουν καί χρήμα καί κόπους, καί ἔχουν τήν θέλησιν νά δείξουν κάτι καλόν διά τόν τόπον αὐτόν, δέν ὑπάρχει ὅμως ὁ *ἄνθρωπος*; ποῦ θά τό ἀναγνωρίσῃ, ποῦ θά τό εκτίμησῃ καί θα δώσῃ τόν οβολόν του ὑπερ της ἰδέας καί χαρίν τοῦ ἑαυτοῦ του, διά νά ὑποστηριχθῆ, διά νά ἀναπτυχθῆ, διά νά ζήσῃ τό ὡραῖον ἔργον καί ἡ ευγενής προσπάθεια.

Τοιούτου εἴδους περιοδικά εἶναι γνωστόν ὅτι εἰς ἄλλα προηγμένα ἔθνη τυγχάνουσι μεγίστης ὑποστηρίξεως ἀγοτί θεωρούνται εθνικοί παράγοντες ἀνυπολογίστων ωφελειῶν, ἀπολαύουσι δέ της ὁμοθύμου ὑποστηρίξεως ὄχι μόνον ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ ἀλλά καί της ἐπισήμου προστασίας των κυβερνήσεων. Εἰς τήν Ιταλίαν π. χ. ἡ *Scena Illustrata,* πρό δύο ἐτῶν, ἄν καλῶς ἐνθυμούμεθα, ἐτέθη ὑπό τήν ὑψηλήν προστασίαν της λ. .μ. της βασιλίσσης της Ιταλίας Ελένης, ἡ ὁποία, ἐκτός των ἄλλων ωφελειῶν καί ὑποστηρίξεων ἀς κατωρθωσε νά ἐπιδαψιλεύσῃ εἰς τό περιοδικόν αὐτό, ἐπέβαλεν ὅπως ὑποχρεωθῶσιν αἱ ἀνά τόν κόσμον ὅλον βαοιλικαί Ιταλικά! πρεσβεῖαι καί προξενεῖα ὄχι μόνον νά συνδράμωσι τό ἔργον μέ τό νά ἐγγράφωνται συνδρομηταί ἅπαντες οἱ ἀποτελοῦντες τό προσωπικόν ἑκάστης πρεσβείας καί προξενείου, ἀλλά καί νά ἐνεργῶσιν ὑπέρ της διαδόσεώς του, ὅπως ἀποκτήσῃ εὐρυτέραν ὅσον τό δυνατόν ἐσωτέρωσιν ἀνά τήν ὑφήλιον. Κτίς τάς Αθήνας ὅμως ἐκαίδεται περιοδικόν, τό ὁποῖον ἀφιερώθη εἰς τίνα ὑψηλότητα ἀπό της ἐκδόσεώς του, ἀμφιβάλλομεν ὅμως ἐάν ἔτυχε της ὑψηλής προστασίας, ἔστω καί διά της ἁπλής αὐτής συνδρομής.

Εις τήν Ελλάδα, φίλτατε, ἐπαναλαμβάνομεν νά σῖς ἐπιῶμεν, δέν ἐκτιμῶμεν τά *ἔργα μας,* ἀλλά ἀσχολούμεθα εἰς τάς πολιτικάς συζητήσεις, ὡς ἐφεστίους δέ θεούς μας ἐγκατεστήσαμεν καί λατρεύομεν της μοιρολατρείας τά εἴδωλα, δηλαδή τήν ἀκηλίαν, τήν ἀδιαιορίαν δι' ἑαυτούς καί διά τήν πατρίδα. Καί ἐγείναμεν οἱ ἀγώνιοι ονειροπόλοι μῖς ζωής ἰδανικῶν, ψευδῶν ἰδανικῶν καί κενῶν λόγων.

Mr.f ἐξαιρέτον {'πολήψκος.

Ε. Κ» Β.

Προς Β. .1 αμπρ. Βονχονρέστιον.

Μας ἐρωτάτε μέ καποιον παράδοξον τρόπον εἰς τήν ἐπιστολήν σας καί μας ζητεῖτε νά σας διαφωτίσωμεν εἰς ζήτημα τό ὁποῖον θεῖτε τοσόν ἀπροσδόκητοσ καί τοσόν παράδοξος ἐνώπιον ἀας.

Ημεῖς ἀρκούμεθα μόνον νά σας ἐπιῶμεν ἐν πρώτοις ὅτι μέχρι τοῦδε ἡ *Ανατολή* δέν ἐγήρησεν ἀποκλειστικότητα εἰς τά ζητήματα καί εἰς τάς ἰδέας, οὔτε βεβαίως περί ποιήσεως καί οὔτε περί συγχρόνου φιλολογικῆς παραγωγῆς, ἑλληνικῆς. Οὔτε ἠσχολήθη εἰς *κριτικός* φαυαρίας, παρά μόνον ἡ γνώμη της, ἐάν ποτέ τύχῃ νά ἐκφερηται, εἰτεχει τόπον μόνον ἁπλῆς γνώμης, ἀπορρεούσης ἐξ ειδικρινούς των πραγμάτων ἐπισκοπήσεως.

Πολύ περισσότερον προκειμένου περί της ποιήσεως μας δέν ἀπευλαστσαμεν ποτέ νά ὑπεισέλθωμεν εἰς συζητήσεις, ἐκ των οποίων τιποτε δέν θα εἴχομεν νά ωφεληθῶμεν, εἰμή νά προσθέσωαεν σελίδας περιττας εἰς τάς ἀπειροπληθεῖς σελίδας, ποῦ ἐπλήρωσαν τόμους ὁλόκληρους μέ την κριτικήν φαυαρίαν των τελευταίων χρόνων.

Ἡ γνώμη μας διά την συγχρονον ἑλληνικήν ποίησιν φαίνεται εἰς τό ἄρθρον μας *«Η σύγχρονος ελληνική ποίησις»* (σελ. 354), καί το ἄρθρον αὐτό εἶπε μία ἰδέα, την ὁποίαν ἔχομεν ημεῖς διά την ποίησιν μας καί την ὁποίαν ἐκφέρομεν ἁπλῶς, χωρίς ἄξι ὅσεις λογοτεχνικάς, κριτικογραφικάς, μέ την ἀλήθειαν τοῦ πόνου, τόν ὁποῖον ἀισθανόμεθα διά τά αἰώνια ἀναλαστήματα της ἑλληνικῆς μούσης των συγ/ρόνων μας ποιητῶν.

Ἀπό τά φωτεινά λοιπόν σημεῖα — διά νά ἐλθωμεν εἰς τό κύριον μέρος τοῦ ερωτήματος σας — πού ὑπαινισσόμεθα εἰς το ἄρθρον μας αὐτό, τά ὁποῖα ανεφάνησαν πρό ολίγων ετῶν εἰς την ποίησιν ἀας, εἶναι καί ὁ κ. λ. πορι&ύρας. Σεις φρονεῖτε ὅτι παρεστράτησε· καί ποῖος, τάχα, ἤτο ὁ δρόμος του, τόν ὁποῖον ἔχαραξεν ἐξ αρχής καί τόν ὁποῖον ἐγκατέλειψεν ἤδη διά την ἰδικήν σας ἀντίληψιν καί κρίσιν;

Λαμβάνετε ἀφορμήν — γράφετε — ἀπό το τελευταῖον του ποίημα, το ὁποῖον ἐδημοσίευσεν εἰς τά «Παναθήναια», τόν *Διαβάτην* του, καί νομίζετε ὅτι ὁ κ. πορφύρας παρεστράτησεν, ἀφοῦ ἔγραψε τόν *Χάρον* — κάτι ξεχωριστόν, διά σας, καί κάτι βγαλμένον ἀπό την ψυχήν την ἑλληνικήν.—Δέν ἠξεύρομεν τί εννοεῖτε, ἑλληνικήν καί ἐθνικήν ψυχήν καί ἀληθείαν, ἀλλά ημεῖς σας προσθέτομεν ὅτι δ κ. πορφύρας ἔχει μέσα εἰς μερικά του ποιήματα, ὅπως εκεῖνα ποῦ ἐδημοσίευσεν εἰς το περιοδικόν *Ἡ Τέχνη* καί εκεῖνα εἰς τόν *Διόνυσον,* μίαν νεαν μουσικήν διά την ποίησιν μας ἀληθῶς, μίαν μορφήν, ἄν ἠμπορούμεν νά ἐπιῶμεν, νεαν εἰς τούς στίχους του, καί ἕνα τόνον ἰδιαίτερον, τόνον της γλώσσης ποῦ αὐτός φαίνεται νά ηξεόρη, καί νά ἠσθανθῆ την ἀλήθειαν της.

Ἐτς την ἰδικήν σας ἀντίληψιν προσέπεσε ποῦ κάτω ὁ κ. πορφύρας, ἀφοῦ λέγετε ὅτι το τελευταῖον του ποίημα σας θυμίζει τόν κ. δροσίνην. "Ισως. Ἀλλά μέ το νά ὁμοιάζουν ἐν ἡ δύο τετράστιχα του κ. πορφύρα μέ καποιο ποίημα της *Γαλήνης* του κ. δροσίνη, τοῦτο δέν εἶναι, νομίζομεν, ἀφορμή νά τόν κατατάξετε καί εἰς τούς αὐτοσχεδίους του παρεκθόντος, οὔτε νά του κρεμάσετε την *ετικέτταν* καί σεις τῶν *Πρασίνων* τοῦ μέλλοντος. Ἰδοῦ οἱ στίχοι τοῦ κ. πορφύρα ἀπό τόν *Διαβάτην* του, οἱ ὁποῖοι σας καταδικάζουν την προσωπικότητα του μέ το νά σας θυμίζουν τούς ἄλλους του κ. δροσίνη:

Σγα μονοπάτι ὡρα καλή, .τοῦ τήν πρασινισμένη
Πλαγιά τον λόφον ἐνλιγε κι ανέβαινε τερπνό
Τόσο ὡμορφο, τόσο καλό, ὑαρρονοες πώς πηγαίνει
Τήν ἀνοιξη με τ ἀνέη τον ψηλά στόν ουρανό.

Ἰδοῦ καί τοῦ κ. δροσίνη οἱ στίχοι:

Και μια στράτα χαραγμένη
'Α.Τ' τόν κά,ιιπο ὡς τό βοννό
Μοιάζει δρόμο ποῦ ανεβαίνει
'Ἀπ' τή γή στόν ουρανό.

Ευρίσκετε ὅτι ἡ ὁμοιότης των στίχων αὐτῶν εἶναι της ἐννοιας, της ἠηρας ἐννοιας: ποῖαν τάχα ομοιότητα εννοεῖτε σεις, της εκτελέσεως, της μουσικῆς εννοίας, ἡ τοῦ βάθους των εικόνων: ἡ της μορφῆς;

Ημεῖς μόνον ἰδοῦ τί σας λέγομεν. Ὁ κ. πορφύρας ὑπάρχει φόβος νά ὁμοιάσῃ πρός τόν κ. δροσίνην, τότε μόνον ἐάν ἐξακολουθ/,σή νά ἀφίνη το ἀίσθημα—καί νά ζητῆ μίαν ἄθθεν πρωτοτυπίαν εκτελέσεως, μίαν ὀδυνηράν ἀναζήτησιν *θεμάτων* πρός ἐκτέλεσιν, ἀπό της ἑλληνικῆς, καί αὐτός, ἴοσειος την ψυχήν, καί ὑπάρχει σόβος νά του ἀναρτήσουν ὁλόκληρον *ἐπιγραφήν,* την ὁποίαν δέν θα δυνηθῆ βεβαίυς νά φέρῃ χωρίς κόπον. . .

Διότι βεβαίως—ἐάν θέλετε την γνώμην μας — δι' ἡμας ὁ κ. πορΐ'ύρας μέ τόν *Διαβάτην* του μας παρουσιάζει μίαν στασιμότητα. Καί νομίζει κανείς ὅτι σκέπτεται διά τόν γυρισμόν, την ἐπιστροφήν εἰς τόν ἑαυτόν του, το *μονοπάτι* το ὁποῖον δέν θα εἶναι κίνδυνος νά τόν φέρῃ εἰς τούς κρημνούς μιάς ἀνυπαρξίας. . . Εἶναι δέ καιρός, νομίζομεν, νά δείξῃ ὅτι, ἐκτός της μουσικῆς του στίχου του, ἐκτός του μυστικοῦ θρήνου των πραγμάτων διά τα πεθαμένα — ἄν καί ἀγνώριστα καλά — ημπορεῖ νά μας δείξῃ την ἀλήθειαν. Το ἀίσθημα, οὐί εἰς μορφήν μόνον, ἀλλά χαΐ εἰς οὐσίαν, εἰς πόνον καί εἰς ἀληθινήν ψυχήν . . .

Μεῖ· ὑποκήψεως.

Η 28η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Ἡ <Ανατολή» πρώτη μεταξύ των συγχρόνων ελληνικών περιοδικών ἐγκαινιάσασα το σύστημα των ερωτήσεων ἐπί των σπουδαιότερων της χώρας μας φιλολογικών και καλλιτεχνικών ζητημάτων και ἀρξαμένη διά τοῦ περί Θεάτρου ερωτήματος της, υπενθυμίζει εἰς τούς κ. κ. συνδρομητάς κάί λογίους, δσοι μέχρι τοῦδε δεν απέστειλαν τάς απαντήσεις των, οτι τό τελευταίόν δριον τής αποστολής των εἶνε ἡ 28η Φεβρουαρίου έ. Ε.

Ἐν Ἀθήναις Τυπογραφεῖον "Εστία „ Κ. Μάϊσνερ καί Ν. Καργαδούρη — 3.561.

✻ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Η "ΑΝΑΤΟΛΗ„ λίαν αἰσίως διανύσασα τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της ἔτος συμπληρούμενον ἤδη διὰ τοῦ 12ου αὐτῆς τεύχους, καὶ εἰσερχομένη εἰς τὴν δευτέραν περίοδον, θεωρεῖ καθῆκον ἐπιβαλλόμενον νὰ ἐκφράσῃ τὰς θερμάς της εὐχαριστίας πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ τοῦ κόσμου κ. κ. συνδρομητὰς καὶ ἀναγνώστας της, διὰ τὴν εὐγενῆ προθυμίαν καὶ αὐθόρμητον ὑποστήριξίν των, καθὼς καὶ τοὺς κ. κ. Διευθυντὰς τοῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἑλληνικοῦ καὶ ξένου τύπου, διὰ τὴν τόσον ἐνθουσιωδῶς παρασχεθεῖσαν εἰλικρινῆ ἠθικὴν συνδρομήν των.

Εἰς τὸν κρατερὸν καὶ πολύμοχθον ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ θάρρους κατῆλθεν ἡ «Ἀνατολὴ» νικηφόρως μέχρι τοῦδε ἀντεπεξελθοῦσα κατὰ τῶν πολλαπλῶν ἐμποδίων, οὐδεμιᾶς δὲ φεισθεῖσα δαπάνης ὅπως καταστῇ ἐφάμιλλος τῶν ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐκδιδομένων ὁμοίων καλλιτεχνικῶν καὶ φιλολογικῶν ἐπιθεωρήσεων, εἰς τὰς καθ' ἡμέραν ἐν τῇ ἐξελίξει μιᾶς τοιαύτης τόσον δαπανηρᾶς καὶ ἐπιμόχθου ἐργασίας ἀπαντώσας ἀντιδράσεις, ἡ «Ἀνατολὴ» εὑρίσκεται εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς κ. κ. συνδρομητὰς καὶ ἀναγνώστας της ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς θέρμης καὶ τοῦ αὐτοῦ ζήλου θέλει καὶ πάλιν ἐξακολουθήσῃ ἐργαζομένη, εὐλόγως στηριζομένη εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν κ. κ. συνδρομητῶν καὶ ἀναγνωστῶν της, μεθ' ὧν στενοὶ ἤδη καὶ ἀδιάρρηκτοι πνευματικοὶ δεσμοὶ συνδέουσιν αὐτὴν εἰσερχομένην εἰς τὸ δεύτερον τῆς ἐκδόσεώς της ἔτος.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

* ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ Κ. Κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Η "ΑΝΑΤΟΛΗ" λόγω αἰσίως συναυξήσας τὸ πρῶτον ὑπὸ τῆς ἰδρύσεώς της ἔτος συμπληροῦσαν ἤδη διὰ τοῦ 12ου αὐτῆς τεύχους, καὶ εἰσερχομένη εἰς τὴν δεκατέραν πέρων τεθλοῦσαν, θεωρεῖ καθῆκον ἐπιβαλλόμενον νὰ ἐκφράσῃ πρὸς ἅπασαν τὴν εὐχαριστίαν πρὸς τοὺς φιλοπατρίδας καὶ συνδρομητὰς τῆς, διὰ τὴν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐξέλιξιν καὶ ἐξέλιξιν τῶν, καθὼς καὶ τοὺς κ. κ. Διευθυντὰς τοῦ εὐγενῆ προσπάθειαν καὶ ἀνυπόστατος ὑποστήριξιν τὴν τόσον ἐνδοιαστικῶς παραδεχθεῖσαν εἰλικρινῆ ἡθικήν συνδρομήν των.

Εἰς τὸν κρατερὸν καὶ πολύμοχθον ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ ὀλίγους καταβάλλει ἡ «Ἀνατολή» νικηφόρος μέχρι τοῦδε ἀντεπεξελθοῦσα κατὰ τῶν πολλαπλῶν ἐμποδίων, οὐδέποτε θὰ φείσθεῖσα ὀπαδὸς ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἑστερίᾳ ἐκδιδομένων ὁμοίων μέλλοντα τῶν ἐν τῇ ἀλλεπαλλήλῳ ἐπιθεωρήσεων καὶ φιλολογικῶν ἐπιθεωρήσεων. εἰς τὰς καθ' ἡμᾶς ἐν τῇ ἐξελίξει μιᾷ τοιαύτῃ τῆς τόσον ὀπαδῶν καὶ ἐπιχόρων ἐφικτοῦ ἀποκτήσεως ἡ «Ἀνατολή» εὑρίσκεται εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ γνωρίσῃ ἐξαιρετικῶς καὶ ἀνυπόστατος καὶ ἀνυπόστατος τῆς τοῦς κ. κ. συνδρομητὰς καὶ ἀναγνώστας τῆς ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς θέρμης καὶ τοῦ αὐτοῦ ζήλου θέλει καὶ πάλιν ἐξακολουθήσει ἐργαζομένη, εὐλόγως στηριζομένη εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν κ. κ. συνδρομητῶν καὶ ἀναγνωστῶν τῆς, εἰς τὸ ὀφειλόμενον τῆς ἐκδόσεώς της ἔτος.